

Tarja Nieminen

Tasa-arvobarometri

2008

Kaikille mahdollisuus
terveelliseen ja turvalliseen
elämään.

ISSN 1236-2050
ISBN 978-952-00-2689-9 (NID.)
ISBN 978-952-00-2690-5 (PDF)

Kannen kuva: Konstantinos Kokkinis/Rodeo
Paino: Yliopistopaino, Helsinki 2008

TIIVISTELMÄ

Tarja Nieminen. Tasa-arvobarometri 2008. Helsinki 2008. 88 s. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja, ISSN 1236-2050; 2008:24.) ISBN 978-952-00-2689-9 (nid.), ISBN 978-952-00-2690-5 (PDF)

Tämä Tasa-arvobarometri on järjestyksessä neljäs. Aikaisemmat barometrit on tehty vuosina 1998, 2001 ja 2004. Tasa-arvobarometreissa on tarkasteltu suomalaisten naisten ja miesten sukupuolten tasa-arvoon liittyviä arvioita ja asenteita, sekä kokemuksia tasa-arvon toteutumisesta työelämässä, koulussa ja perhepiirissä.

Keskeisenä näkökulmana barometrissa on kymmenen vuoden aikana tapahtuneen muutoksen tarkastelu. Monissakaan barometrin mittaamissa asioissa ei ole tapahtunut muutosta kymmenen vuoden aikana. Jonkin verran muutosta on kuitenkin havaittavissa mm. isien roolin vahvistumisena perheessä, korkeasti koulutettujen naisten sukupuolestaan kokemien haittojen lisääntymisenä työssä sekä naisten kokeman seksuaalisen häirinnän lisääntymisenä.

Kuluneiden kymmenen vuoden aikana naisten asema yhteiskunnassa ei vielä kummankaan sukupuolen arvioiden mukaan ole yhtä hyvä kuin miesten. Naisten määrän on toivottu lisääntyvän politiikassa sekä yritystoiminnan ja talouselämän johtopaikoilla. Miehiä puolestaan on toivottu aikaisempaa enemmän sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin.

Vaikka suurin osa palkansaajista on sitä mieltä, että tasa-arvo toteutuu hyvin tai melko hyvin työpaikalla, kokevat naiset silti selvästi enemmän haittaa sukupuolestaan työssä kuin miehet. Eniten tämä näkyy palkkaukseen, ammattitaidon arvostukseen ja uralla etenemiseen liittyvissä kysymyksissä.

Molemmat sukupuolet kokevat voivansa vaikuttaa perheen sisäisiin päätöksiin. Myös perheen toimeentulosta vastaaminen nähdään nyt aikaisempaa enemmän vanhempien yhteisenä asiana.

Vastuuta joistakin kotitöistä on nyt tasattu vanhemmille aikaisempaa enemmän, mikä on vähentänyt äitien pääasiallista vastuuta. Kuitenkin päävastuu useimmista kodin töistä on edelleen äideillä ja suuri osa naisista tuntee vieläkin olevansa liikaa vastuussa kotitöistä.

Sekä naisten että miesten mielestä isien pitäisi osallistua nykyistä enemmän lastensa hoitoon ja kasvatukseen. Toisaalta molemmat sukupuolet arvioivat, että työpaikat eivät aina suhtaudu kovinkaan myönteisesti isien pitkiin perhevapaisiin varsinkaan yksityisellä sektorilla. Lakisääteisten perhevapaiden käyttö saatetaan ymmärtää työpaikoilla edelleen enemmän naisten kuin miesten oikeudeksi.

Molemmat sukupuolet ovat sitä mieltä, että seksuaalisuutta korostetaan julkisuudessa liiankin paljon. Tämä näkyy lähes alastomien vartaloiden esittämisellä ulkomainoksissa ja pienille tytöille myytävien vaatteiden liiallisena seksikkyytenä. Myös kaupallisten kanavien (TV, internet, mainokset ja muu viihde) vaikutuksesta lasten ja nuorten käsityksiin seksuaalisuudesta ollaan huolissaan. Lisäksi molemmat sukupuolet ovat yhtä mieltä siitä, että raiskaustuomiot ovat liian lieviä. Tässä asiassa näkemys on pysynyt samanlaisena kymmenen viime vuoden ajan.

Asiasanat: tasa-arvo, naiset, miehet, naisten asema, miesten asema, työelämä, perhe, seksuaalisuus, asenteet, barometri, tasa-arvopolitiikka

SAMMANDRAG

Tarja Nieminen. Jämställdhetsbarometer 2008. Helsingfors 2008. 88 s. (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer, ISSN 1236-2050; 2008:24.) ISBN 978-952-00-2689-9 (inh.) ISBN 978-952-00-2690-5 (PDF)

Denna jämställdhetsbarometer är den fjärde i ordningen. De tidigare barometrarna har getts ut åren 1998, 2001 och 2004. I jämställdhetsbarometern har man kartlagt de finländska kvinnornas och männens värderingar av och inställningar till jämställdhet samt deras erfarenheter av hur jämställdheten uppnås i arbetslivet, skolan och familjekretsen.

Vid granskningen av jämställdheten är den centrala synvinkeln i barometern den förändring som skett under de senaste tio åren. Inte många av de frågor som barometern tar upp har förändrats under den senaste tioårsperioden. En förändring kan dock ses i ökningen av de svårigheter som högutbildade kvinnor upplever att de råkar ut för på arbetsplatsen på grund av sitt kön liksom i ökningen av de sexuella trakasserierna mot kvinnor. Det finns också tecken på att pappornas roll i familjen har förstärkts.

Enligt både kvinnornas och männens uppfattning är kvinnans ställning i samhället ännu inte lika god som mannens. Ett ökat antal kvinnor skulle välkomnas i politiken samt på ledande platser inom företagande och näringsliv. Man skulle också gärna se fler män än tidigare inom social- och hälsovårdsbranschen.

Även om största delen av löntagarna anser att jämställdheten förverkligas på arbetsplatsen, antingen bra eller rätt så bra, upplever kvinnorna ändå klart oftare än männen att de missgynnas på grund av sitt kön. Mest syns det i frågor som gäller löner, bedömningen av yrkesskickligheten och karriären.

Båda könen upplever att de kan påverka familjens egna beslut. Också ansvaret för försörjningen av familjen ses nu mer än tidigare som en gemensamma sak för båda föräldrarna. Ansvaret för vissa hushållsarbeten har nu delats mer lika mellan föräldrarna, något som har minskat mödrarnas huvudsakliga ansvar. Ändå har mödrarna fortfarande huvudansvaret för de flesta arbeten i hemmet och en stor del av kvinnorna upplever fortfarande att de måste ta för stort ansvar för hushållsarbetena.

Både kvinnorna och männen anser att papporna borde delta mer än nu är fallet i barnskötsel och -uppfostran. Å andra sidan bedömer båda könen att inställningen till pappors föräldraledighet inte alltid är särskilt positiv på arbetsplatserna, isynnerhet inte inom den privata sektorn. Man upplever kanske fortfarande på arbetsplatserna att användningen av den lagstadgade familjeledigheten är en rättighet som mer tillhör kvinnor än män.

Båda könen anser att sexualiteten betonas för mycket i offentligheten. Det syns i utomhusreklam som visar nästan nakna människor och i butikerna i alltför sexiga kläder för småflickor. Man är också oroad över den inverkan de kommersiella kanalerna (tv, internet, reklamer och annan underhållning) har på barns och ungdomars uppfattning om sexualiteten. Dessutom är båda könen ense om att våldtäktsdomarna är för milda. Åsikten om detta har inte förändrats under de senaste tio åren.

Nyckelord: jämställdhet, kvinnor, män, kvinnornas ställning, männens ställning, arbetslivet, familjen, sexualitet, attityder, barometer, jämställdhetspolitik

SUMMARY

Tarja Nieminen. Gender Equality Barometer 2008. Helsinki 2008. 88 pp. (Publications of the Ministry of Social Affairs and Health, ISSN 1236-2050; 2008:24.) ISBN 978-952-00-2689-9 (pb) ISBN 978-952-00-2690-5 (PDF)

This Gender Equality Barometer is the fourth one in succession. The previous Barometers have been prepared in 1998, 2001 and 2004. The Barometers have examined Finnish women's and men's estimates and attitudes concerning equality, and experiences concerning the realisation of gender equality in working life, at school and within the family.

A key perspective in the Barometer is the examination of the change that has taken place during the past decade. Many of the issues measured by the Barometer have not changed during the past ten years. Change can, however, be observed in highly educated women's increased experience of gender-related disadvantages at work as well as in increased sexual harassment experienced by women. Some indicators also point to a strengthening of the father's role in the family.

During the past decade neither women nor men have estimated the position of women in society to equal that of men. An increase in the number of women in politics and the top positions in business and economics would be welcomed. By contrast, more men than thus far are wanted within the fields of welfare and health care.

While the majority of wage and salary earners find that gender equality at work is realised well or fairly well, women still experience their gender as much more of a disadvantage at work than men do. This inequality is most visible in questions related to pay, recognition of professional skill and career advancement.

Both women and men feel they can influence decisions made within their family. In addition, securing the family's financial security is now seen more as a responsibility to be shared by the parents than it previously was. Responsibility for some domestic tasks has been divided more equally between the parents, which has reduced the primary responsibility of the mother. However, the main responsibility for most domestic tasks continues to lie with the mother, and the majority of women still feel they shoulder too much responsibility for the work done at home.

Both women and men reckon that fathers should be more involved than now in the care and upbringing of their children. On the other hand, both women and men estimate that workplaces especially in the private sector do not always take a positive view of fathers' long family leaves. Workplaces may still regard the use of statutory family leaves as the right of women rather than men.

Both women and men find that sexuality is overemphasised in the public sphere. This is visible as the portrayal of nearly naked bodies in outdoor advertising and the excessive sexiness of clothing for small girls. Concerns have also been raised about the effect of commercial channels (TV, internet, advertising and other entertainment) on children's and young people's views of sexuality. In addition, women and men both agree that sentences for rape are too lenient. The views on this issue have not changed in the past decade.

Keywords: equality, women, men, women's position, men's position, working life, family, sexuality, attitudes, barometer, gender equality policy

ESIPUHE

Tasa-arvobarometri tutkii sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyviä suomalaisten kokemuksia ja asenteita. Niissä tapahtuvia muutoksia voidaan seurata Barometrin avulla ja siten arvioida toteutetun tasa-arvopolitiikan onnistumista ja ajankohtaisia kehitystarpeita. Naisten ja miesten tasa-arvoa käsitellään näkyvästi myös pääministeri Matti Vanhasen II hallitusohjelmassa, jossa asetettujen tasa-arvotavoitteiden seurantaan tasa-arvobarometri osaltaan tukee.

Sosiaali- ja terveysministeriön teettämä Tasa-arvobarometri 2008 on järjestyksessä neljäs. Ensimmäisen ja neljännen barometrin välisenä aikana sukupuolten välinen tasa-arvo on edennyt Suomessa näkyvästi muun muassa politiikassa. Kansanedustajien ja kunnanvaltuutettujen sukupuolijakauma on vaali kerrallaan tasoittunut ja vuonna 2007 nähtiin jo ensimmäinen naisennemmistöinen hallituskin. Useat eri selvitykset ja tutkimukset ovat viime vuosina viitanneet edistykseen myös perheen sisäisen työnjaon tasa-arvoistumisessa ja isien vahvistuneeseen rooliin kodin arjen kannattajina. Vastaavasta kehityksestä kertovia havaintoja on myös vuoden 2008 tasa-arvobarometrissa, vaikkakin vastuun koetaan edelleen jakautuvan epätasaisesti.

Naisten ja miesten tasa-arvoa ei kuitenkaan vielä ole saavutettu. Muun muassa työn ja perheen yhteensovittaminen, naisten ja miesten väliset palkkaerot, naisten vähäinen edustus talouden ja liike-elämän johtopaikoilla sekä naiseen kohdistuva väkivalta ja häirintä ovat ongelmia, joihin tasa-arvopolitiikalla vaikutetaan. Sukupuolten välinen tasa-arvo hyödyttää monin tavoin myös miehiä, kuten barometrin vastaajatkin uskovat. Selkein tasa-arvopolitiikankin keskiössä oleva esimerkki löytyy isien perhevapaamahdollisuuksien parantamisessa.

Tasa-arvokeskusteluun on 2000-luvulla tullut uusia teemoja, kuten esimerkiksi mainonnan lisääntynyt pornografisoituminen ja työnantajille koituvat perhevapaakustannukset. Nyt julkaistava tasa-arvobarometri on kattava ja hyvä tietopaketti suomalaisten kokemuksista ja ajatuksista ja tarjoaa paljon hyödyllistä tietoa tasa-arvopolitiikan ja tasa-arvokeskustelun taustaksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta Tilastokeskus toteutti Tasa-arvobarometri 2008 -tutkimuksen. Yliaktuaari Tarja Nieminen Tilastokeskuksesta analysoi tulokset ja tuotti julkaisun tekstin. Tutkija Anne Ruokolainen Tilastokeskuksesta osallistui alkuvaiheen valmisteluihin mm. tutkimuslomakkeen suunnitteluun. Aiempien barometrien tekijä, erikoistutkija Tuula Melkas Tilastokeskuksesta toimi koko hankkeen ajan neuvonantajana.

Tasa-arvobarometrin ohjausryhmään kuuluivat sosiaali- ja terveysministeriöstä ylitarkastaja Jouni Varanka (pj.), ylitarkastaja Annamari Asikainen, ylitarkastaja Antti Närhinen ja apulaisosastopäällikkö Mikko Staff, tasa-arvoasiain neuvottelukunnasta neuvotteleva virkamies Hannele Varsa, Miesten keskukselta suunnittelija Antti Heikkinen, Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry:stä hallituksen jäsen Milja Saari sekä Tilastokeskuksesta erikoistutkija Tuula Melkas. Työryhmän sihteerinä oli suunnittelija Marjut Pietiläinen Tilastokeskuksesta ja valvojana toimi ylitarkastaja Päivi Yli-Pietilä sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Stefan Wallin
Ministeri

SISÄLLYS

Tiivistelmä	3
Sammandrag	5
Summary	7
Esipuhe	9
1 JOHDANTO	12
2 SUKUPUOLTEN TASA-ARVOA KOSKEVAT ASENTEET.	13
Politiikkaa ja yrity maailmaa koskevat asenteet	16
Työelämää koskevat asenteet.	18
Perheen työnjakoa koskevat asenteet.	21
Seksuaalisuuteen liittyvät asenteet.	24
3 TASA-ARVO TYÖPAIKOILLA.	27
4 TASA-ARVO OPPILAITOKSISSA	33
5 TYÖN JA PERHEEN YHTEENSOVITTAMINEN	37
Ylityöt ja sairaan lapsen hoito	38
Perhevapaat	40
6 TASA-ARVON TOTEUTUMINEN PERHEIDEN TYÖNJAOSSA JA PÄÄTÖKSENTEOSSA	44
Työnjako perheessä	45
Päätöksenteko perheen sisäisissä asioissa	48
Sinkkujen käsitykset parisuhteesta ja perhe-elämästä.	51
7 EPÄASIAALLINEN KOHTELU, SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA VÄKIVALLAN PELKO	53
Yliollkainen suhtautuminen toiseen sukupuoleen	54
Seksuaalinen häirintä	57
Väkivallan pelko	62
8 YHTEENVETO	65
Liite: Haastattelulomake ja suorat jakaumat.	69

I JOHDANTO

Tasa-arvobarometri kuvaa naisten ja miesten tasa-arvoa suomalaisessa yhteiskunnassa. Raportissa käsitellään sukupuolten tasa-arvoa koskevia arvioita ja asenteita sekä tasa-arvon toteutumiseen liittyviä kokemuksia niin julkisessa elämässä kuin perheen sisälläkin. Lisäksi tarkastellaan sitä, miten työ ja perhe-elämän yhteensovittaminen onnistuu. Barometrissa on pyritty huomioimaan niitä kysymyksiä, joista on käyty yhteiskunnallista keskustelua ja jotka on nostettu esiin hallitusohjelmassa.

Tasa-arvobarometrejä on tehty yhteensä neljä vuosina 1998, 2001, 2004 ja 2008. Aineistojen avulla tarkastellaan tasa-arvossa tapahtuneita muutoksia kymmenen vuoden aikana. Tasa-arvobarometrien aineistot on kerätty Tilastokeskuksessa tietokoneavusteisina puhelinhaastatteluina kunakin tarkasteluajan kohtana tammi-maaliskuussa. Otos on ollut noin 2 500 henkeä 15–74-vuotiaasta väestöstä. Vastausosuudet ovat vaihdelleet 77 %:sta vuonna 1998 64 %:iin vuonna 2008. Koska vuoden 2008 tutkimuksessa vastausprosentti jäi selvästi alhaisemmaksi kuin aikaisemmin aiheuttaen lievää vinoutumaa jakaumissa, korjattiin katoa painokertoimella. Kaikki neljä tutkimusajankohtaa kattava aineisto sisältää 7 248 henkilön vastaukset.

Tasa-arvobarometrin tietosisältöön ovat olleet vaikuttamassa monet eri alojen asiantuntijat. Kaikissa neljässä Tasa-arvobarometrissä suurin osa kysymyksistä on pysynyt samanlaisina. Uusia kysymyksiä on lisätty tarpeen mukaan ajankohtaisista teemoista. Muutama kysymys on kysytty vain vuodesta 2001 tai 2004 lähtien. Näistä kaikista voidaan siis tehdä vertailua ajassa tapahtuneesta muutoksesta. Vuonna 2008 täysin uusia kysymyksiä oli kaksi. Ne liittyivät perheen sisäiseen päätöksentekoon sekä seksuaaliseen häirintään samaa sukupuolta olevan henkilön taholta.

Yleisiä asenteita on kysytty kaikilta vastaajilta. Työelämää ja perhettä koskevissa kysymyksissä on sellaisia, jotka on kohdistettu vain esimerkiksi päätoimisille palkansaajille tai alaikäisten lasten vanhemmille. Tulokset esitetään pääosin kuvioina, joissa on nähtävissä sukupuolten vastaukset eri ajankohtina, mutta joitakin kysymyksiä on tarkasteltu myös ikäryhmittäin tai koulutuksen tai työnantajan sektorin (julkinen tai yksityinen) mukaan.

Raportissa edetään yleisistä koko yhteiskuntaa koskevista arvioista ja asenteista vastaajien omiin kokemuksiin ja arvioihin tasa-arvosta omilla työpaikoillaan tai opiskeluympäristössään. Sen jälkeen käsitellään työn ja perheen yhteensovittamista sekä omakohtaisia kokemuksia perheen sisäisestä työnjaosta ja päätöksenteosta. Lopuksi tarkastellaan kokemuksia epäasiallisesta kohtelusta ja seksuaalisesta häirinnästä. Liitteenä olevaan vuoden 2008 Tasa-arvobarometrin haastattelulomakkeeseen on merkitty kunkin kysymyksen kohdalle vastausjakaumat sukupuolittain.

2 SUKUPUOLTEN TASA-ARVOA KOSKEVAT ASEENTEET

- Miesten asemaa yhteiskunnassa pidetään edelleen parempana kuin naisten.
- Enemmistö uskoo, että yritykset ja talouselämä hyötyisivät siitä, jos johtopaikoilla olisi nykyistä enemmän naisia. Miehistä aikaisempaa useampi on tätä mieltä.
- Kolme neljästä vastaajasta on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä tulisi olla nykyistä enemmän miehiä.
- Naisista joka kolmas pitää naisten mahdollisuuksia työelämässä täysin tai jokseenkin yhtä hyvinä kuin miesten, korkea-asteen koulutuksen saaneista naisista vain joka neljäs.
- Suurin osa miehistä ja naisista kannattaa perhevapaista koituvien työnantajakustannusten tasaamista nais- ja miesvaltaisten alojen kesken.
- Entistä harvempi on enää sitä mieltä, että miehellä on ensisijainen vastuu perheen toimeentulosta. Miehet ovat naisia useammin sitä mieltä, että vastuu kuuluu miehelle.
- Raiskauksista annettuja tuomioita pidetään liian lievinä.

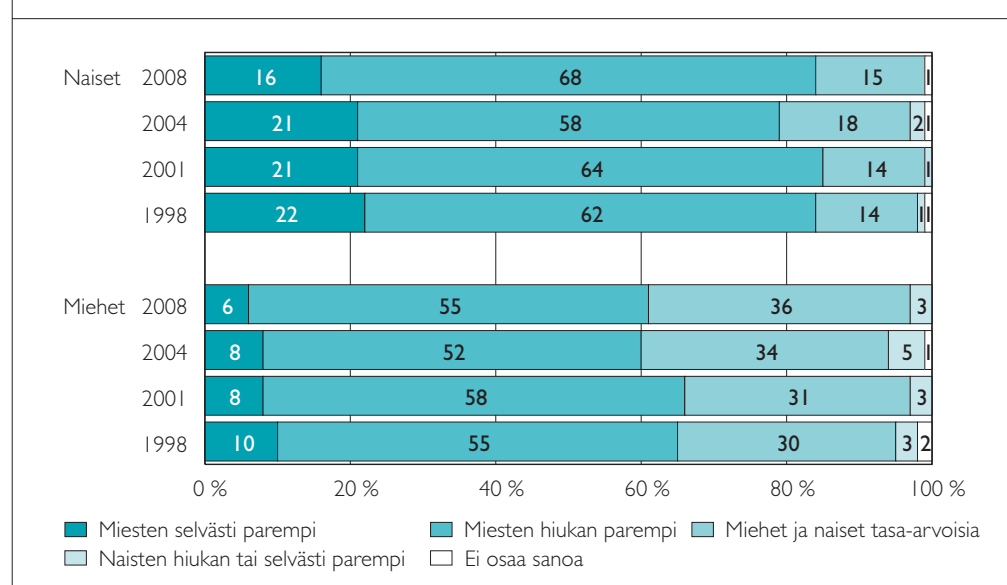
Tässä luvussa tarkastellaan sukupuolten tasa-arvoon liittyviä asenteita yhteiskunnassa sekä yleisellä tasolla että erilaisten yksityiskohtaisempien väittämien perusteella.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan yleisesti suomalaisten miesten ja naisten asemaa yhteiskunnassa nykyisin viiden vastausvaihtoehdon avulla:

- 1) miesten asema yhteiskunnassa on keskimäärin selvästi parempi kuin naisten,
- 2) miesten asema yhteiskunnassa on keskimäärin hiukan parempi kuin naisten,
- 3) naisten asema yhteiskunnassa on keskimäärin selvästi parempi kuin miesten,
- 4) naisten asema yhteiskunnassa on keskimäärin hiukan parempi kuin miesten sekä
- 5) miehet ja naiset ovat tasa-arvoisia keskenään.

Sekä miehistä että naisista suurin osa on sitä mieltä, että miesten asema yhteiskunnassa on keskimäärin parempi kuin naisten (kuvio 1). Naisista 84 % ja miehistä 61 % piti vuonna 2008 miesten asemaa selvästi tai hiukan parempana kuin naisten. Miehistä kolmasosa on sitä mieltä, että sukupuolten välillä vallitsee tasa-arvo, mutta naisista tätä mieltä on vain joka kuudes. Koska naisten asemaa hiukan tai selvästi miesten asemaa parempana pitävien osuus on pieni, nämä luokat on kuviossa yhdistetty.

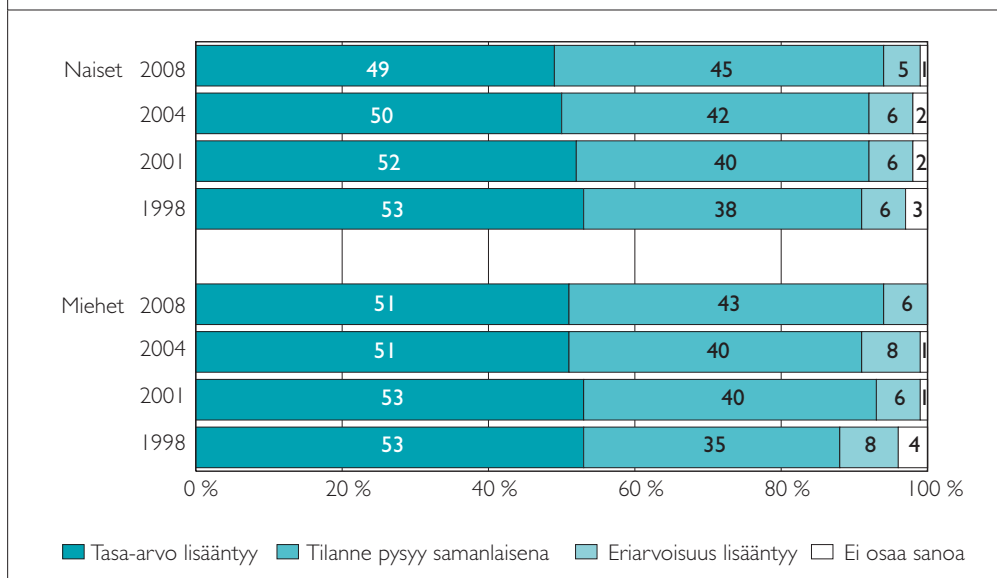
Kuvio 1. Arviot naisten ja miesten asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa

Kuluneiden 10 vuoden aikana on havaittavissa vain hyvin lievää muutosta käsityksissä siihen suuntaan, että sukupuolten asema olisi tasa-arvoistumassa. Vaikka yhtä suuri osa naisista pitää edelleen miesten asemaa naisten asemaa parempana kuin vuonna 1998, on niiden osuus hieman pienentynyt, joiden mielestä miesten asema on nykyisin selvästi parempi. Miesten asemaa hiukan parempana pitävien osuus on vastaavasti kasvanut.

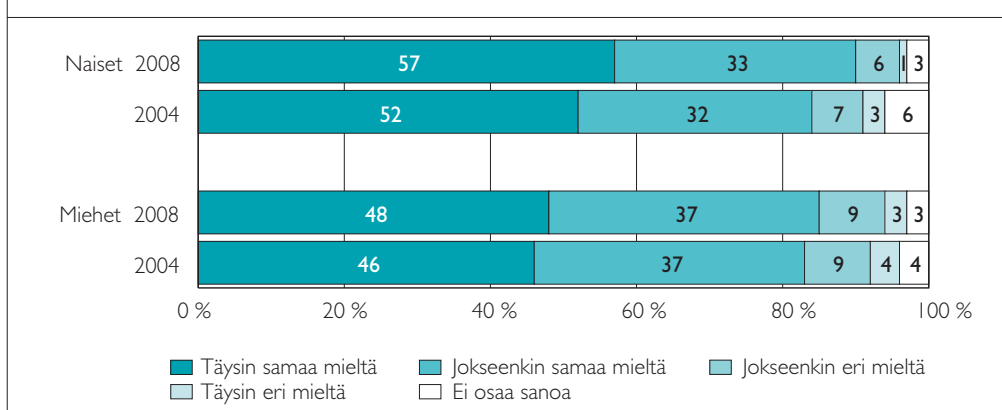
Vastaajilta pyydettiin myös arviota siitä, mihin suuntaan he arvelevat tasa-arvon kehittyvän tulevien kymmenen vuoden aikana: lisääntykö, väheneekö vai pysyikö se samanlaisena kuin nyt. Noin puolet vastaajista arvioi tasa-arvon lisääntyvän seuraavan kymmenen vuoden aikana (kuvio 2). Noin 40 % arvelee tilanteen pysyvän ennallaan ja 6 % epäilee eriarvoisuuden lisääntyvän tulevaisuudessa. Naisten arviot ovat pysyneet melko samanlaisina koko seuranta-ajan, mutta miehillä on havaittavissa muutosta niiden osuudessa, jotka uskovat tilanteen pysyvän samanlaisena: vuonna 1998 tasa-arvon samanlaisena pysymiseen uskoi noin joka kolmas, kun vuonna 2008 tätä mieltä olevien miesten osuus on kasvanut kahdeksan prosenttiyksikköä.

Kuvio 2. Arviot tasa-arvon kehityksestä seuraavien kymmenen vuoden aikana

Miehet uskovat myös hyötyvänsä tasa-arvon lisääntymisestä (kuvio 3). Miehistä 85 % on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä. Miesten näkemys ei ole muuttunut neljän viime vuoden aikana, jolloin kysymys esitettiin ensimmäistä kertaa. Sen sijaan naisista nyt suurempi osa (90 %) uskoo miestenkin hyötyvän tasa-arvosta kuin vuonna 2004 (84 %). Näkemyksessä ei ole eroja iän ja koulutuksen suhteen.

Kuvio 3. Väittämä: Miehetkin hyötyvät sukupuolten tasa-arvon lisääntymisestä

Politiikkaa ja yritysmaailmaa koskevat asenteet

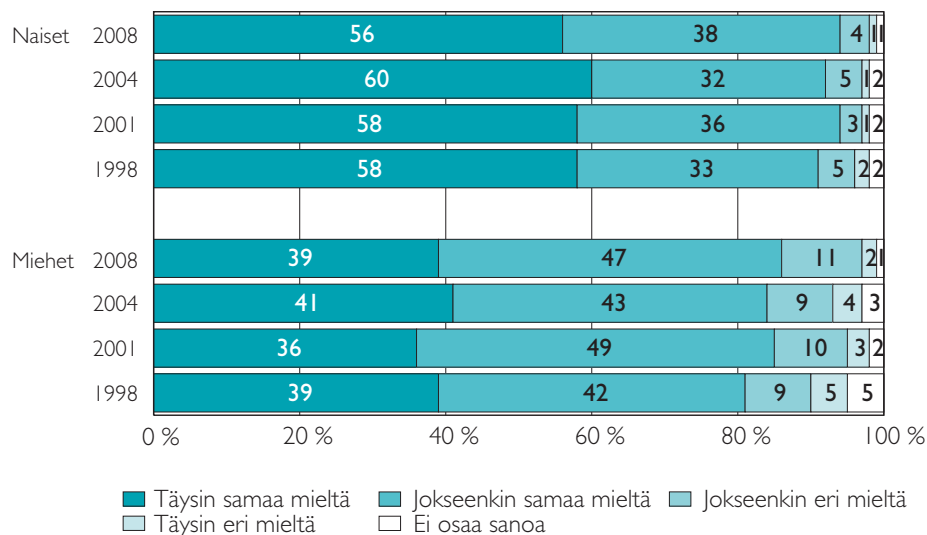
Väittämän ”Naisten entistä aktiivisempi tulo mukaan politiikkaan on tarpeen poliittisen asiantuntemuksen monipuolistamiseksi” kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä on noin 90 % vastaajista, naisista hieman useampi ja miehistä hieman pienempi osa (kuvio 4). Naisten asenteet ovat pysyneet hyvin samanlaisena koko seuranta-ajan. Miehiltä tuli väittämälle kannatusta aikaisempaa enemmän: vuonna 1998 samaa mieltä oli 81 % ja vuonna 2008 jo 86 % ja täysin eri mieltä olevien osuus oli laskenut viidestä kahteen prosenttiin.

Ensimmäisen naispresidentin merkittävyys tasa-arvon kannalta nähtiin tärkeämmäksi ensimmäisen virkakauden puolella välissä kuin vuonna 2008. Silti naista presidenttinä pidetään edelleen tärkeänä sekä Suomessa että kansainvälisesti: neljä viidestä naisesta ja miehistä kaksi kolmesta näkee naispresidentin merkittävänä sukupuolten tasa-arvon kannalta.

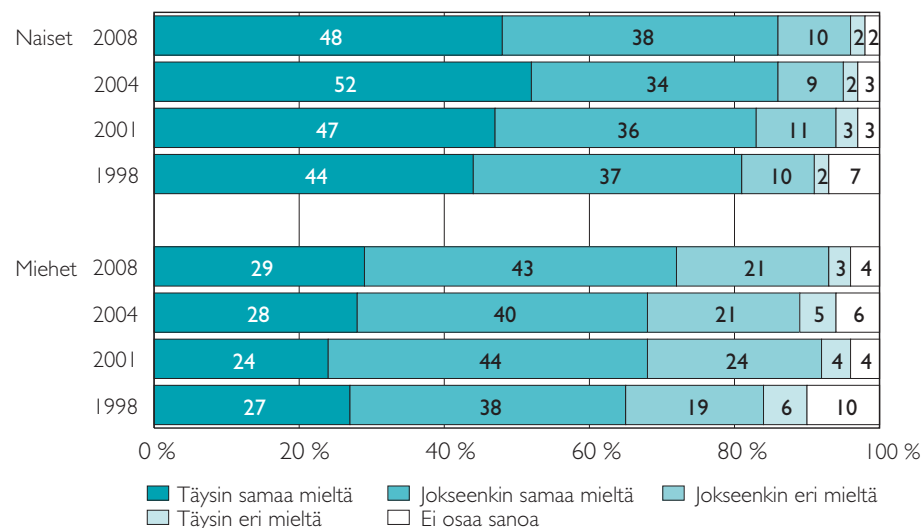
Enemmistö vastanneista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että yritykset ja talouselämä hyötyisivät, jos johtopaikoilla olisi nykyistä enemmän naisia (kuvio 5). Sukupuolten asenteissa on kuitenkin eroja: naisista puolet ja miehistä vain joka kolmas on täysin samaa mieltä naisten tuottamasta hyödystä. Jos tähän mukaan lasketaan vielä jokseenkin samaa mieltä olevat, osuudet ovat

Kuvio 4. Väittämä: Naisten entistä aktiivisempi tulo mukaan politiikkaan on tarpeen poliittisen asiantuntemuksen monipuolistamiseksi

Kuvio 5. Väittämä: Yritykset ja talouselämä hyötyisivät, jos johtopaikoilla olisi nykyistä enemmän naisia

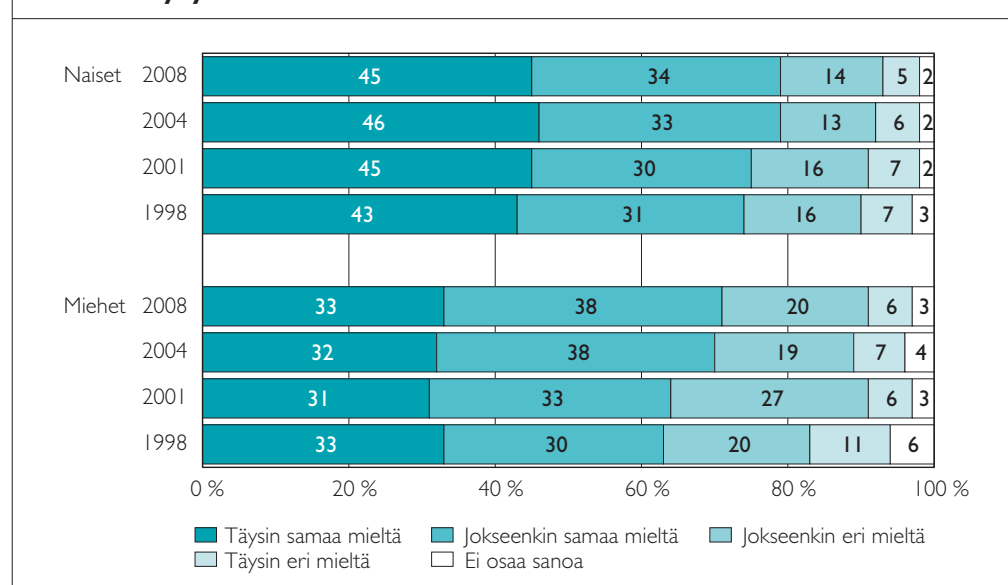
naisilla 86 % ja miehillä 73 %. Miehistä kuitenkin neljäsosa on jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että yritys- ja talouselämä hyötyisivät naisten lisäämisestä johtopaikoilla. Naisten asenteet eivät olleet merkittävästi muuttuneet eri tarkasteluajankohtien aikana, mutta miehillä täysin eri mieltä olevien osuus oli puolittunut ja täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien osuus oli noussut 65 prosentista 73 prosenttiin.

Työelämää koskevat asenteet

Naisten ja miesten asenteita ja arvioita sukupuolten tasa-arvosta työelämässä kartoitettiin väittämällä, jotka liittyivät miesten määrään sosiaali- ja terveyspalveluissa, naisten mahdollisuuksiin työelämässä, palkkaeroihin sekä perheen ja työn yhteensovittamiseen.

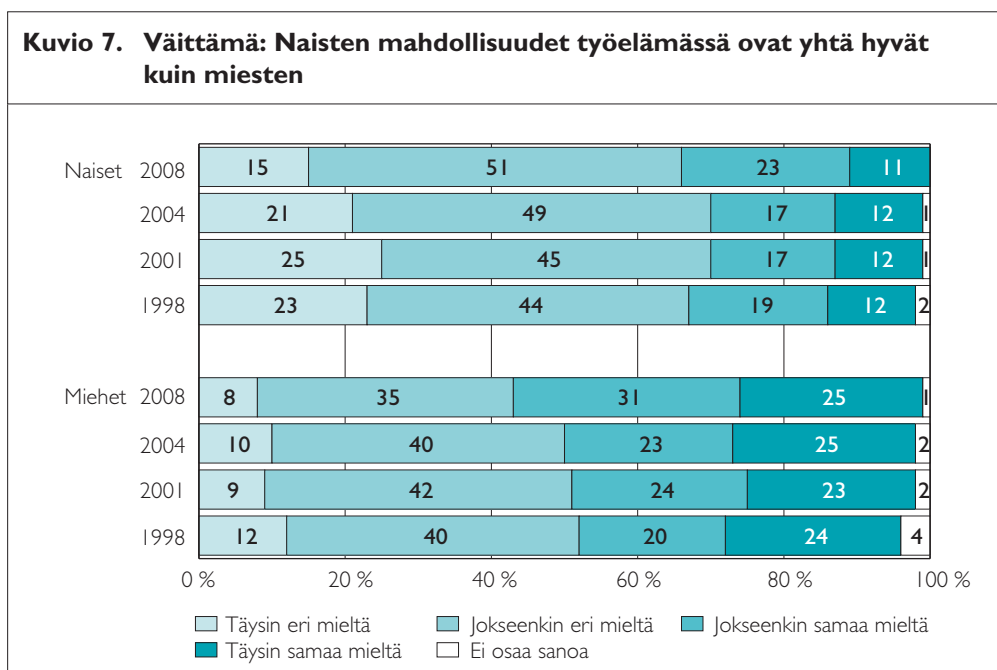
Yhä useampi on sitä mieltä, että sosiaali- ja terveyspalveluiden työtehtävissä tulisi olla nykyistä enemmän miehiä (kuvio 6). Kolme neljästä vastaajasta oli väittämästä täysin tai jokseenkin samaa mieltä, naisista useampi kuin miehistä. Miehillä näkemys on muuttunut naisten näkemyksiä enemmän. Täysin eri mieltä olevien miesten osuus on kymmenen vuoden aikana pienentynyt ja jokseenkin samaa mieltä olevien osuus on taas kasvanut. Julkisella sektorilla työskentelevät pitävät lisäämistä tärkeämpänä kuin yksityisen työnantajan palveluksessa olevat. Perusasteen koulutuksen saaneet eivät nähneet miesten lisäämistä

Kuvio 6. Väittämä: Sosiaali- ja terveyspalveluiden työtehtävissä tulisi olla nykyistä enemmän miehiä

näillä aloilla ihan yhtä tärkeänä kuin korkeammin koulutetut. Näkemyksessä ei ollut eroa sukupuolen mukaan, joskin korkeammin koulutetuista naiset pitivät miesten lisäämistä tärkeämpänä kuin miehet.

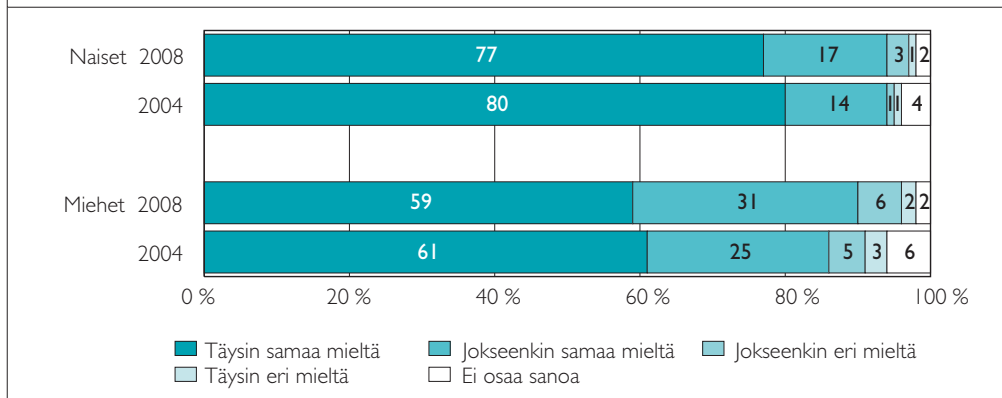
Tutkimuksessa esitettiin väittämä ”Naisten mahdollisuudet työelämässä ovat yhtä hyvät kuin miesten”. Naisista noin kolmasosa ja miehistä yli puolet oli väittämästä täysin tai jokseenkin samaa mieltä (kuvio 7). Näkemysten mukaan naisten mahdollisuudet ovat hieman parantuneet kymmenen viime vuoden aikana. Varsinkin miehet arvioivat naisten mahdollisuuksien parantuneen. Vuonna 1998 miehistä alle puolet piti naisten mahdollisuuksia työssä suunnilleen yhtä hyvänä kuin miesten, kun taas vuonna 2008 näin ajatteli selvästi yli puolet miehistä. Alle 35-vuotiaat miehet näkevät naisten aseman työssä tasa-arvoisempana kuin vanhempien ikäryhmien miehet. Korkeammin koulutettuihin verrattuna perus- ja keskiasteen koulutuksen saaneet naiset pitävät useammin naisten ja miesten mahdollisuuksia yhtä hyvinä. Kuitenkin naiset olivat kaikilla koulutustasoilla miehiä useammin sitä mieltä, että naisten mahdollisuudet eivät ole työelämässä yhtä hyvät kuin miesten.

Sukupuolten välisistä palkkaeroista käydään usein keskustelua julkisuudessa. Aiheesta oli yksi väittämä myös tässä tutkimuksessa vuosina 2004 ja 2008: ”Työmarkkinajärjestöjen tulisi toimia nykyistä aktiivisemmin naisten ja miesten perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi”. Väittämän kanssa jokseenkin tai täysin

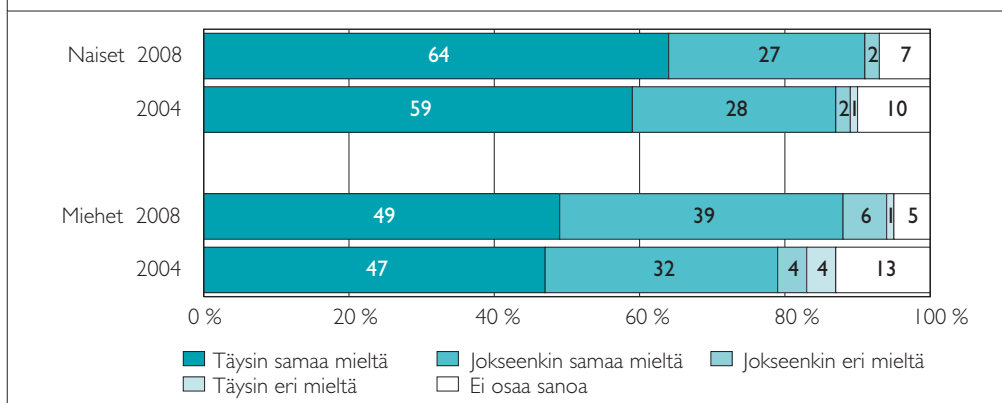
samaa mieltä on suurin osa vastaajista (kuvio 8). Naisilla vastaukset keskittyvät miehiä enemmän ”täysin samaa mieltä” -vastausvaihtoehtoon. Vuoteen 2004 verrattuna naisten ja miesten näkemykset ovat pysyneet melko samanlaisina.

Kuvio 8. Väittämä: Työmarkkinajärjestöjen tulisi toimia nykyistä aktiivisemmin naisten ja miesten perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi

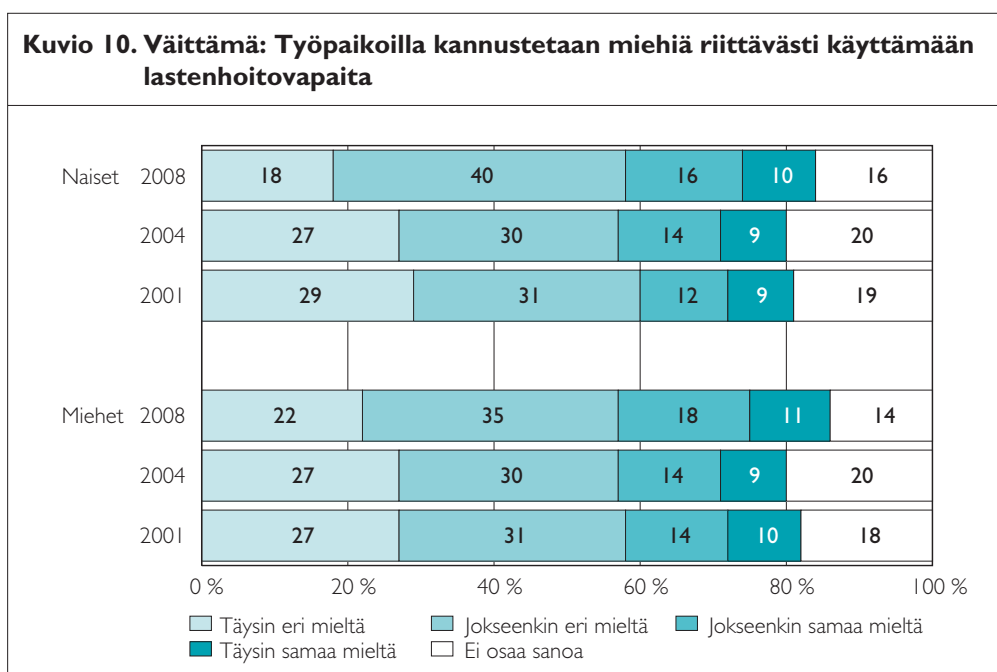
Sekä miehet että naiset kannattavat perhevapaista koituvien työnantajakustannusten tasaamista nykyistä enemmän nais- ja miesvaltaisten alojen kesken (kuvio 9). Vastanneista 89 % on täysin tai jokseenkin samaa mieltä kustannusten tasaamisesta. Naiset ovat molempina seuranta-ajankohtina suhtautuneet myönteisemmin ajatukseen kuin miehet, mutta miesten asenne kustannusten jakamiseen on muuttunut myönteisempään suuntaan neljän viime vuoden aikana.

Kuvio 9. Väittämä: Perhevapaista koituvia työnantajakustannuksia tulee tasata nykyistä enemmän nais- ja miesvaltaisten alojen kesken

Miesten lastenhoitovapaiden käytön lisääntyminen on ollut yhteiskunnallisena tavoitteena. Molemmilta sukupuolilta kysyttiin heidän käsitystään siitä, kannustetaanko työpaikoilla riittävästi miehiä käyttämään lastenhoitovapaita.

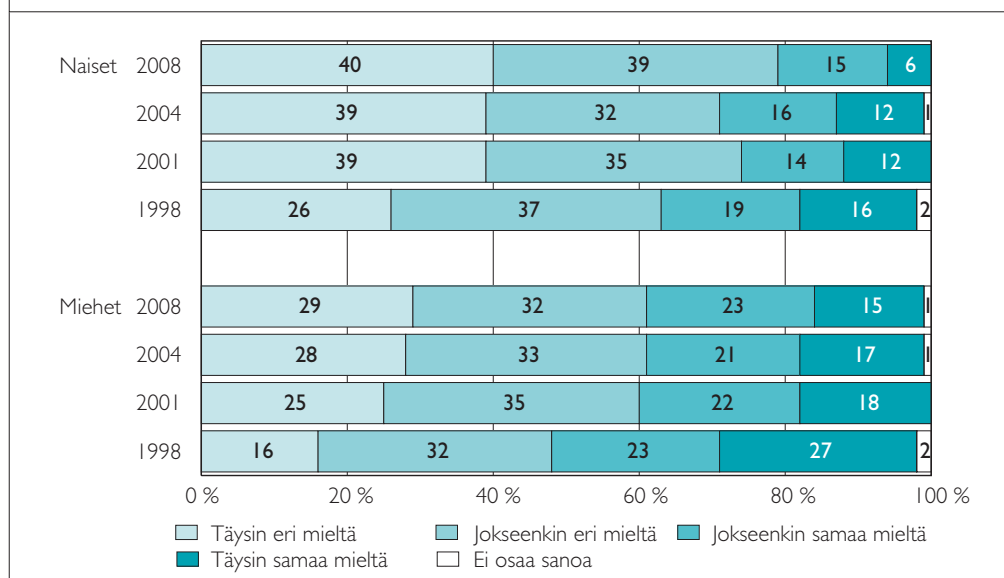
Yli puolet (58 %) vastaajista pitää kannustusta vielä täysin tai jokseenkin riittämättömänä. Vain reilu neljäsosa on sitä mieltä, että kannustus on täysin tai jokseenkin riittävää (kuvio 10). Perusasteen koulutuksen saaneet ovat muita useammin sitä mieltä, että kannustus on riittävää. Täysin eri mieltä väittämän kanssa olevien osuus on pienentynyt vuodesta 2001 (28 %) vuoteen 2008 (20 %). Tulos on samansuuntainen huolimatta siitä, otetaanko huomioon niiden osuus vastaajista, jotka eivät ole osanneet ottaa kantaa asiaan, vai ei.

Perheen työnjakoa koskevat asenteet

Tässä yhteydessä käsitellään sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyviä asenteita perheessä. Kokemuksia tasa-arvon toteutumisesta perheessä käsitellään edempänä.

Molemmat sukupuolet ovat varsin yksimielisiä siitä, että naimisissa olevilla naisilla on täysi oikeus käydä töissä perhetilanteesta riippumatta. Siitä huolimatta varsinkin miehet ovat joskus sitä mieltä, että miehelle kuuluu ensisijainen vastuu perheen toimeentulosta (kuvio 11). Se, että taloudellisen vastuun nähdään kuuluvan ensisijaisesti miehelle, on kuitenkin muuttumassa harvinaisemmaksi. Vuonna 1998 puolet miehistä oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä vastuustaan perheen elättäjänä, mutta vuonna 2008 enää reilu kolmasosa. Naisista reilu kolmannes piti miestä vastuullisena perheen toimeentulosta kymmenen vuotta sitten, mutta vuonna 2008 enää joka viides on samaa mieltä. Sekä naisista että mie-

Kuvio 11. Väittämä: Miehellä on ensisijaisesti vastuu perheen toimeentulosta

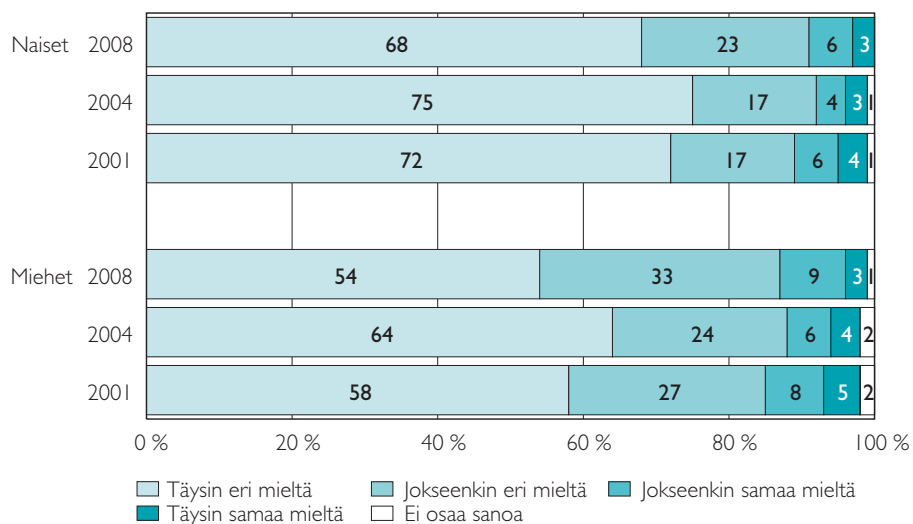
histä niiden osuus, jotka olivat täysin samaa mieltä väittämän kanssa, on pienentynyt. Täysin eri mieltä miehen taloudellisesta vastuusta oli 26 % naisista vuonna 1998 ja 40 % vuonna 2008. Miehillä vastaavat luvut olivat 16 % ja 29 %.

Ikä ja koulutus vaikuttavat asenteisiin. Vanhemmat vastaajat (55 vuotta täyttäneet) näkevät miehen taloudellisen vastuun perheestä suurempana kuin nuoremmat, ja peruskoulutuksen saaneet suurempana kuin korkeammin koulutetut.

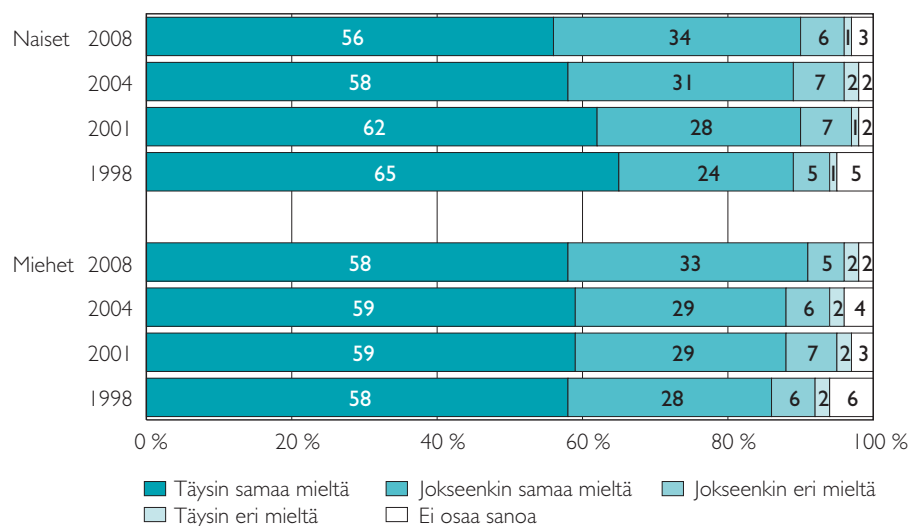
Kotitöiden jakamisesta ja miesten osallistumisesta lastenhoitoon ollaan melko yksimielisiä. Kotitöiden jakamisesta esitettiin väittämä "On oikein, että se puoliso, jolla on pienempi palkka, tekee suuremman osan kotitöistä". Kotitöiden jakamisen ei haluta olevan palkasta kiinni, sillä noin 90 % naisista ja miehistä on täysin tai jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa (kuvio 12). Näkemys on pysynyt melko samanlaisena vuodesta 2001 lähtien, jolloin väittämä esitettiin ensimmäisen kerran.

Yksimielisiä ollaan siitäkin, että miesten pitäisi lisätä osallistumista lastensa hoitoon ja kasvatukseen: suurin osa naisista ja miehistä toivoo miesten lisäävän osallistumistaan lastenhoitoon eli on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä (kuvio 13). Asiaa kysyttiin väittämän avulla: "miesten tulisi osallistua nykyistä enemmän lastensa hoitoon ja kasvatukseen". Naisten näkemys on pysynyt samansuuntaisena kymmenen vuotta, mutta "täysin samaa mieltä" olevien osuus on pienentynyt ja "jokseenkin samaa mieltä" olevien kasvanut. Miesten asenteissa on havaittavissa lievää muutosta: vuonna 1998 osallistumisen lisäämistä kannatti 85 % ja kymmenen vuotta myöhemmin 91 % miehistä. Lisäys on tapahtunut niiden miesten joukossa, jotka ovat "jokseenkin samaa mieltä" väittämän kanssa.

Kuvio 12. Väittämä: On oikein, että se puoliso, jolla on pienempi palkka, tekee suuremman osan kotitöistä

Kuvio 13. Väittämä: Miesten tulisi osallistua nykyistä enemmän lastensa hoitoon ja kasvatukseen

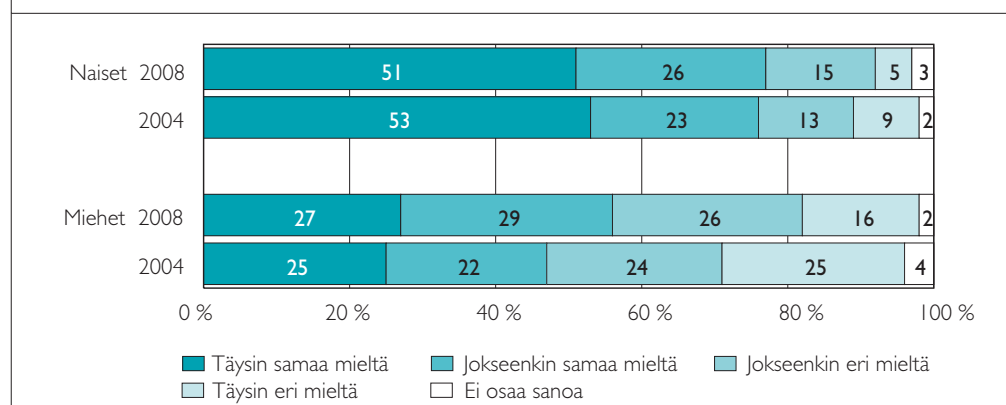

Seksuaalisuuteen liittyvät asenteet

Ulkomainokset, joissa on vähäpukaisia malleja, ovat aika-ajoin herättäneet julkista keskustelua, ja joitakin mainoksia on jouduttu poistamaan yleisön ärtymyksen takia. Tässä tutkimuksessa asiaa selvitettiin seuraavan väittämän avulla vuosina 2004 ja 2008: ”Lähes alastomien vartaloiden esittämistä ulkomainoksissa tulisi vähentää”.

Naisista 77 % ja miehistä 56 % on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa (kuvio 14). Naisilla näkemys painottuu vaihtoehtoon ”täysin samaa mieltä”. Naisten asenteet ovat pysyneet samanlaisina molempina tutkimusvuosina, joskin mainosten vähentämisestä ”täysin eri mieltä” olevien osuus on pienentynyt. Vuonna 2004 vajaa puolet miehistä oli toivonut näitten ulkomainosten vähentämistä, mutta nykyisin niiden vähentämistä kannattaa jo useampi.

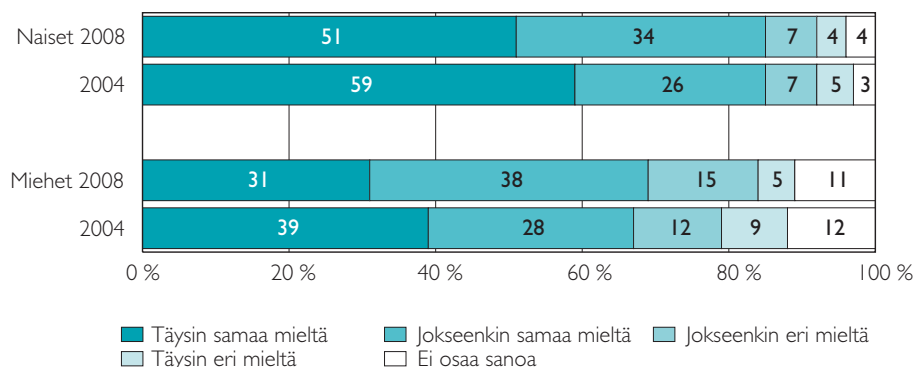
Kuvio 14. Väittämä: Lähes alastomien vartaloiden esittämistä ulkomainoksissa tulisi vähentää

Julkisuudessa on viime vuosina moitittu kauppojen vaatevalikoimaa pienille tytöille liian paljastavaksi ja seksikkääksi. Asiasta on myös ollut mielipidekirjoituksia sanomalehdissä. Tässä tutkimuksessa naiset ovat selvästi miehiä useammin sitä mieltä, että tyttöjen vaatteet saisivat olla vähemmän seksikkäitä (kuvio 15). Eroihin saattaa vaikuttaa ainakin se, että naiset huolehtivat miehiä useammin lastenvaatteiden ostamisesta. Joka viides mies ja joka kymmenes nainen ei kuitenkaan pidä tyttöjen vaatteita liian seksikkäinä.

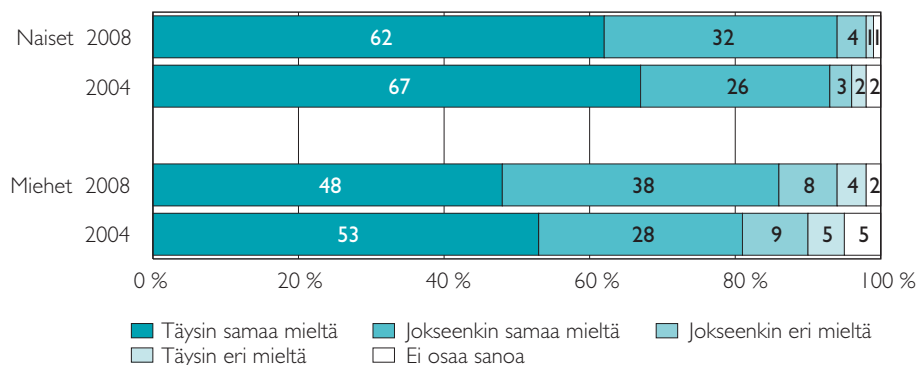

Kuvio 15. Väittämä: Pienille tytöille myytävät vaatteet ovat liian seksikkäitä

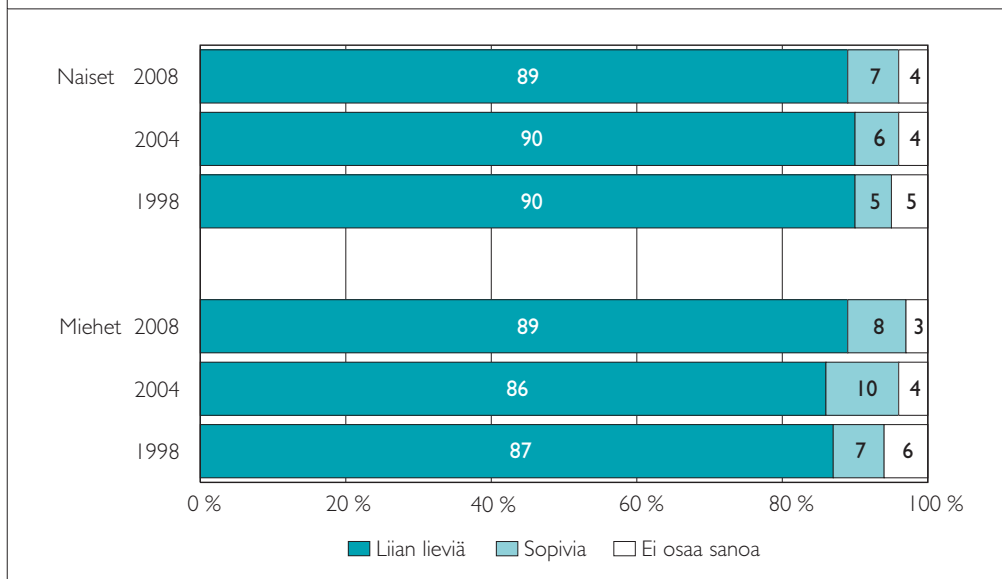
Suurin osa vastanneista pitää kaupallisten kanavien vaikutusta lasten ja nuorten käsityksiin seksuaalisuudesta liiallisena (kuvio 16). Valtaosa vastanneista – naisista useampi kuin miehistä – on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että TV, internet, mainokset ja muu viihde vaikuttavat liikaa lasten ja nuorten käsityksiin seksuaalisuudesta. Naiset ovat väittämästä täysin samaa mieltä useammin kuin miehet. Asenteet ovat kuitenkin muuttuneet siinä mielessä, että liiallisesta vaikutuksesta täysin samaa mieltä olevien osuus on nyt vähän pienempi kuin vuonna 2004.

Kuvio 16. Väittämä: Kaupalliset kanavat eli TV, internet, mainokset ja muu viihde vaikuttavat liikaa lasten ja nuorten käsityksiin seksuaalisuudesta

Vastaajilta tiedusteltiin myös heidän mielipiteitään raiskauksista annetuista tuomioista sekä prostituutiosta. Raiskaustuomioista kysyttiin vuosina 1998, 2004 ja 2008: ”Ovatko raiskauksista nykyisin annetut tuomiot mielestänne liian kovia, sopivia vai liian lieviä?”. Miehet ja naiset ovat aina vastanneet samalla tavalla: juuri kukaan ei ole pitänyt niitä liian kovina (kuvio 17). Päinvastoin lähes kaikki pitivät tuomioita liian lievinä.

Kuvio 17. Mielipiteet raiskauksista annetuista tuomioista

Prostituutiosta kysyttiin, onko seksin ostaminen prostituoiduilta hyväksyttävää. Asiaa kysyttiin erikseen sen mukaan, onko ostaja nainen vai mies. Ostajan sukupuoli ei vaikuttanut vastauksiin. Miehet suhtautuivat myönteisemmin seksin ostamiseen prostituoiduilta kuin naiset. Miehistä yli puolet piti seksin ostamista hyväksyttävänä, kun taas naisista joka kolmas oli tätä mieltä.

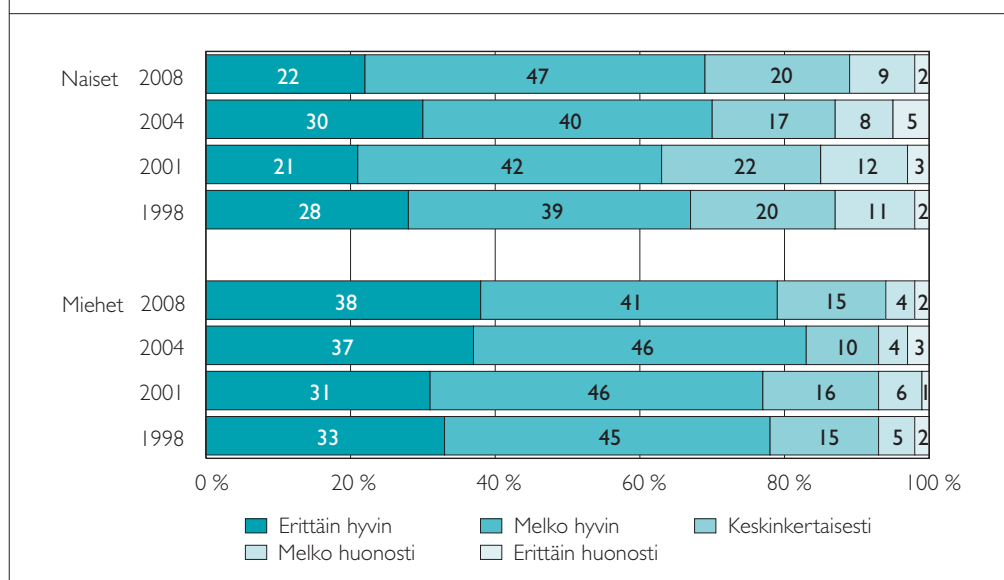
3 TASA-ARVO TYÖPAIKOILLA

- Päätoimisten palkansaajien enemmistö arvioi sukupuolten tasa-arvon toteutuvan hyvin työpaikallaan. Miehet pitävät työpaikkoja tasa-arvoisempina kuin naiset.
- Naisista noin kolmasosa kokee työssä haittaa sukupuolestaan palkkauksessa, uralla etenemisessä ja ammattitaidon arvostuksessa. Miehet kokevat huomattavasti vähemmän haittaa sukupuolestaan työssä kuin naiset.
- Naiset kokevat miehiä enemmän haittaa sukupuolestaan myös työsuhde-etujen ja tiedon saamisessa, koulutukseen pääsyssä, työpaineiden jakautumisessa, työsuhteen jatkuvuudessa, työtulosten arvioinnissa ja työn itsenäisyydessä.
- Kokemuksissa sukupuolten välisestä tasa-arvosta työpaikoilla ei ole juuri tapahtunut muutosta kymmenen viime vuoden aikana.

Tässä luvussa tarkastellaan päätoimisten palkansaajien kokemuksia siitä, miten sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu heidän omassa työympäristössään. Asiaa selvitettiin kysymällä tasa-arvosta yleensä sekä useita yksityiskohtaisempia kysymyksiä haitoista, joita sukupuoli aiheuttaa työelämässä.

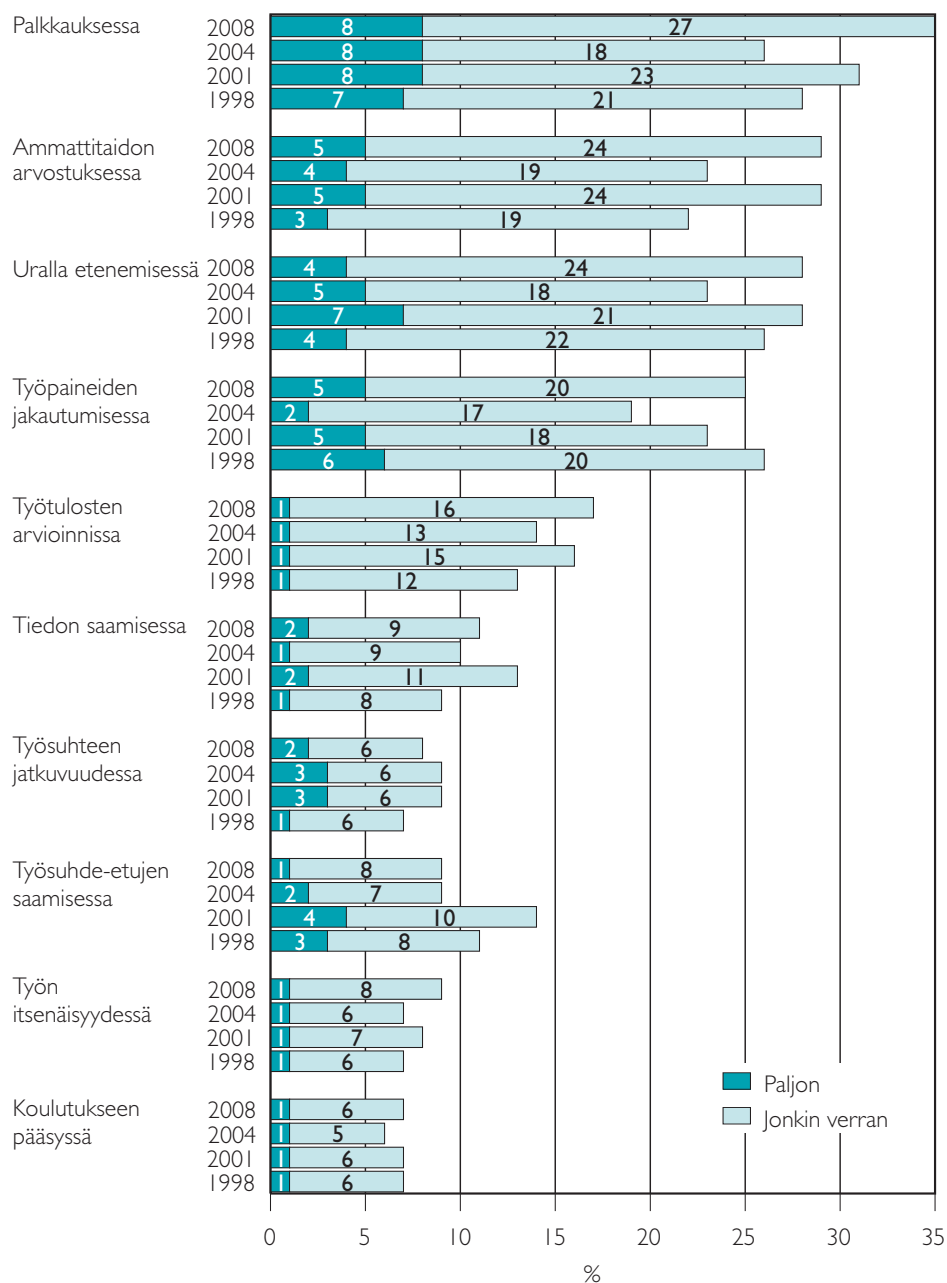
Noin kaksi kolmesta päätoimisesta palkansaajasta on sitä mieltä, että sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu erittäin tai melko hyvin heidän työpaikallaan (kuvio 18). Miehistä useampi kuin naisista on tätä mieltä. Sukupuolten välillä on selvä ero siinä, miten tasa-arvoiseksi he oman työympäristönsä kokevat. Arvioissa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana. Arviot ovat samansuuntaiset julkisella ja yksityisellä sektorilla.

Kuvio 18. Tasa-arvo toteutuu työpaikalla, päätoimisten palkansaajien käsitykset

Vastaajilta kysyttiin myös sukupuolen haitoista työelämässä palkkauksessa, työsuhde-etujen saamisessa, koulutukseen pääsyssä, tiedon saamisessa, työpai-
neiden jakaantumisessa, uralla etenemisessä, työsuhteen jatkuvuudessa, työtuo-
lostien arvioinnissa, ammattitaidon arvostuksessa ja työn itsenäisyydessä. Nais-
ten kokemat haitat edellä mainituissa asioissa esitetään kuviossa 19. Miesten tu-
loksista ei tehty kuviota vähäisten haittakokemusten takia.

Naisista joka kolmas kokee haittaa sukupuolestaan paljon tai jonkin verran palkkauksessa. Miehistä 3 % kokee jonkin verran haittaa sukupuolestaan palk-
kauksessa, mutta paljon haittaa kokevia ei ole lainkaan. Kokemukset ovat olleet
hyvin samanlaisia kymmenen viime vuoden aikana. Kuitenkin korkeasti koulu-
tettujen naisten kokema haitta on selvästi yleistynyt: vuonna 1998 haittaa ko-
keneiden osuus oli 19 % ja vuonna 2008 jo 39 %.

Kuvio 19. Haittaa sukupuolesta nykyisessä työssä naispalkansaajilla

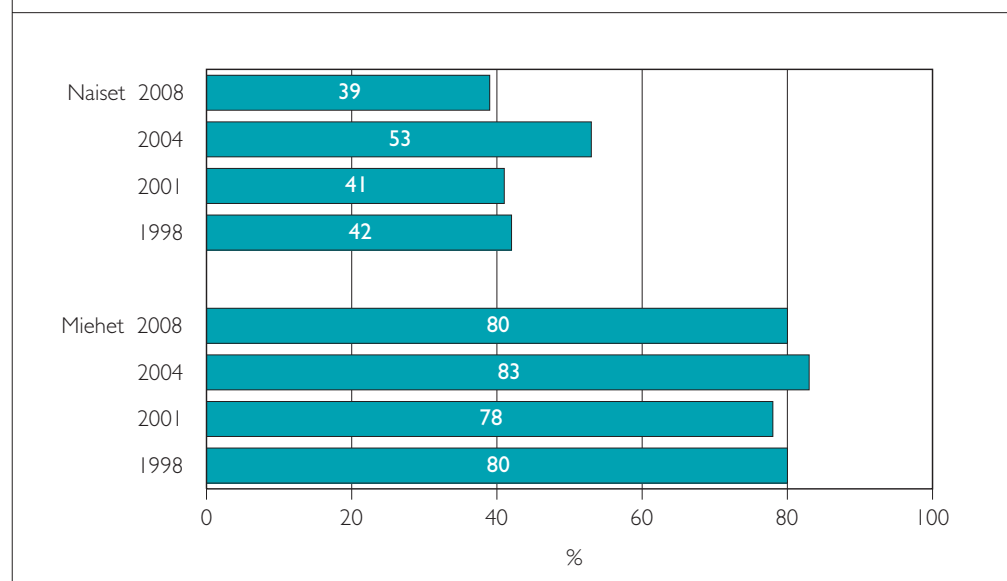
Sukupuoli haittaa myös uralla etenemistä monen naisen mielestä (naisista 28 %, miehistä 7 %). Erityisesti korkeasti koulutetut naiset ovat tätä mieltä. Sektoreittain tarkasteltuna julkisella sektorilla koetaan vähemmän haittaa sukupuolesta uralla etenemisessä kuin yksityisen työnantajan palveluksessa. Sukupuolesta koetaan olevan haittaa myös työpaineiden jakautumisessa (naisista 25 % ja miehistä 10 %), työtulosten arvioinnissa (naisista 17 %, miehistä 6 %) ja ammattitaidon arvostamisessa (naisista 29 %, miehistä 7 %).

Naisten ja miesten kokemukset sukupuolen haitoista ovat erilaiset myös työsuhte-etujen saamisessa, koulutukseen pääsyssä, työsuhteen jatkuvuudessa sekä työn itsenäisyydessä. Kaikissa kysytyissä asioissa naiset ovat kokeneet useammin haittaa sukupuolestaan kuin miehet.

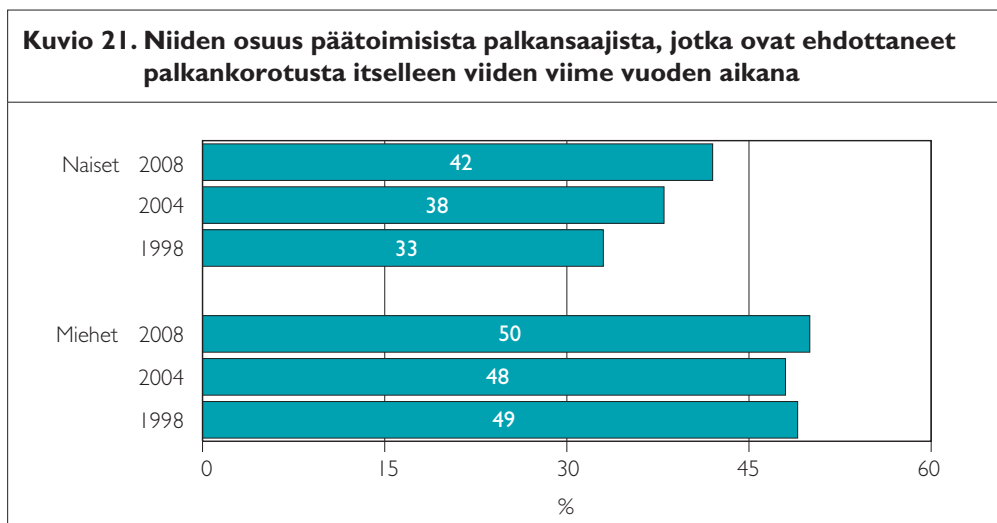
Yksittäisten haittojen lisäksi katsottiin sellaisten vastaajien osuus, jotka eivät ole kokeneet haittaa sukupuolestaan missään edellä mainituista yksittäisistä asioista (kuvio 20). Nykyisin miehistä 80 % ja naisista 39 % ei ole kokenut sukupuoltaan haittana työelämässä. Kokemukset ovat olleet samansuuntaiset eri vuosina. Poikkeuksen muodostaa vuosi 2004, jolloin puolet naisista ei ollut kokenut sukupuolesta johtuvaa haittaa työssään.

Sukupuolesta aiheutuvia haittoja tarkasteltiin myös julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Sektoreiden välillä ei ollut eroa haittakokemusten suhteen: naisista vajaa puolet ja miehistä neljä viidestä ei ole kokenut haittaa sukupuolestaan työssä missään kysytyistä asioista.

Kuvio 20. Niiden osuus päätoimisista palkansaajista, joilla ei ole haittaa sukupuolesta nykyisessä työssä

Päätoimisilta palkansaajilta kysyttiin vuosina 1998, 2004 ja 2008, ovatko he viimeisten viiden vuoden aikana ehdottaneet palkankorotusta itselleen. Kaikkina vuosina pienempi osa naisista kuin miehistä on pyytänyt palkankorotusta, mutta näiden naisten osuus on kuitenkin koko ajan kasvanut (kuvio 21). Kymmenen vuotta sitten kolmannes naisista oli ehdottanut itselleen palkankorotusta, vuonna 2004 hieman useampi ja vuonna 2008 neljä kymmenestä naisesta. Miehillä ei juuri ole eroja eri vuosien välillä: noin puolet kertoo ehdottaneensa palkankorotusta itselleen. Nuoremmat ehdottavat helpommin palkankorotusta itselleen kuin vanhemmat. Varsinkin miehillä erot ovat tilastollisesti merkitseviä. Alle 35-vuotiaista selvästi yli puolet on pyytänyt palkankorotusta, 35–54-vuotiaista noin puolet ja 55 vuotta täyttäneistä enää joka kolmas. Korkeammin koulutetut pyytävät useammin palkankorotusta itselleen kuin vähemmän koulutetut. Naisilla koulutuksen mukaiset erot ovat miehiä suurempia. Korkea-asteen koulutuksen saaneista naisista lähes puolet on pyytänyt palkankorotusta, kun perusasteen koulutuksen saaneista vain joka kolmas on tehnyt näin.

Vuoden 2008 kyselyssä päätoimisilta palkansaajilta kysyttiin myös, "Onko esimiehenne tai joku muu työpaikallanne johtavassa asemassa oleva henkilö kannustanut teitä hakeutumaan vaativampiin tehtäviin viimeisten viiden vuoden aikana?". Tässä asiassa miesten ja naisten vastaukset ovat samanlaiset eli noin 40 % vastasi saaneensa kannustusta vaativampiin tehtäviin. Nuorempia kannustetaan useammin kuin vanhempia. Niiden osuus, joita on kannustettu vaativampiin tehtäviin, pienenee voimakkaasti 56 ikävuoden kohdalla sekä miehillä että naisilla. Korkeampi koulutus näyttää selvästi lisäävän vaativampiin tehtäviin kannustamista, mutta erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä. Aikaisemmissa kyselyissä asiaa ei ole kysytty, joten ajallista vertailua ei ole toistaiseksi saatavissa.

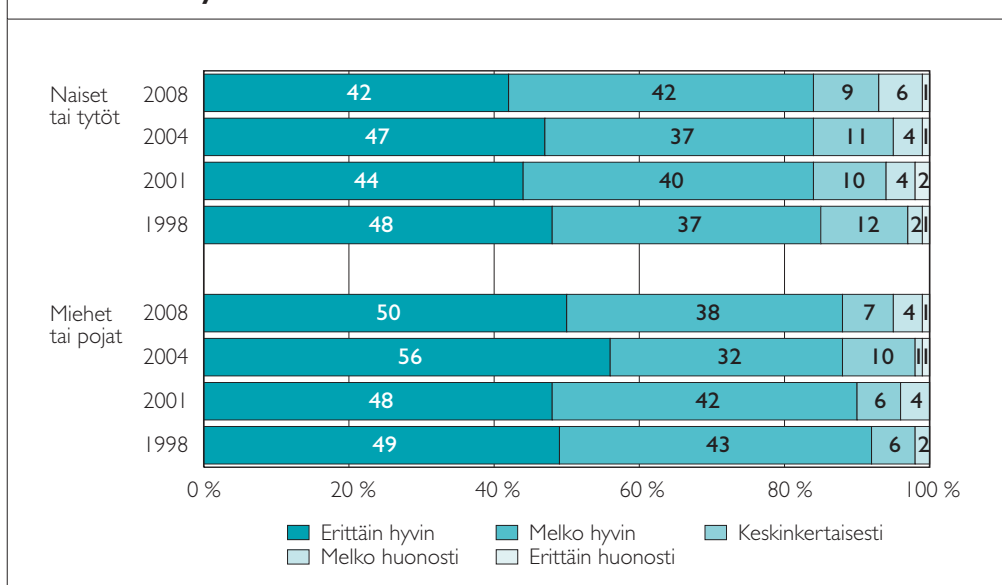
4 TASA-ARVO OPPILAITOKSISSA

- Opiskelijoista valtaosan mielestä sukupuolten tasa-arvo toteutuu erittäin tai melko hyvin omassa oppilaitoksessa.
- Miehet/pojat kokevat sukupuolestaan haittaa opiskelussa useammin kuin miehet työelämässä, mutta naisilla/tyttöillä on pikemminkin päinvastoin.

Tässä luvussa tarkastellaan erilaisissa oppilaitoksissa päätoimisesti opiskelevien sukupuolittaisia eroja. Noin puolet tässä yhteydessä tarkoitetuista opiskelijoista on koululaisia, ja vajaat 40 % on iältään 20–30-vuotiaita. Alle 10 % on yli 30-vuotiaita.

Päätoimisille opiskelijoille esitettiin samantapaiset kysymykset tasa-arvon toteutumisesta kuin palkansaajille. Opiskelijoilta kysyttiin, miten sukupuolten tasa-arvo toteutuu heidän oppilaitoksessaan. Naisista 84 % ja miehistä 88 % sanoo tasa-arvon toteutuvan erittäin tai melko hyvin (kuvio 22). Miehet arvioivat näin hieman useammin, ja enemmän ”erittäin hyvin” -vaihtoehtoon painottuen kuin naiset, mutta erot eivät ole merkitseviä. Myöskään iän mukaan tarkasteltuna tai eri vuosina arvioissa ei ole suuria eroja.

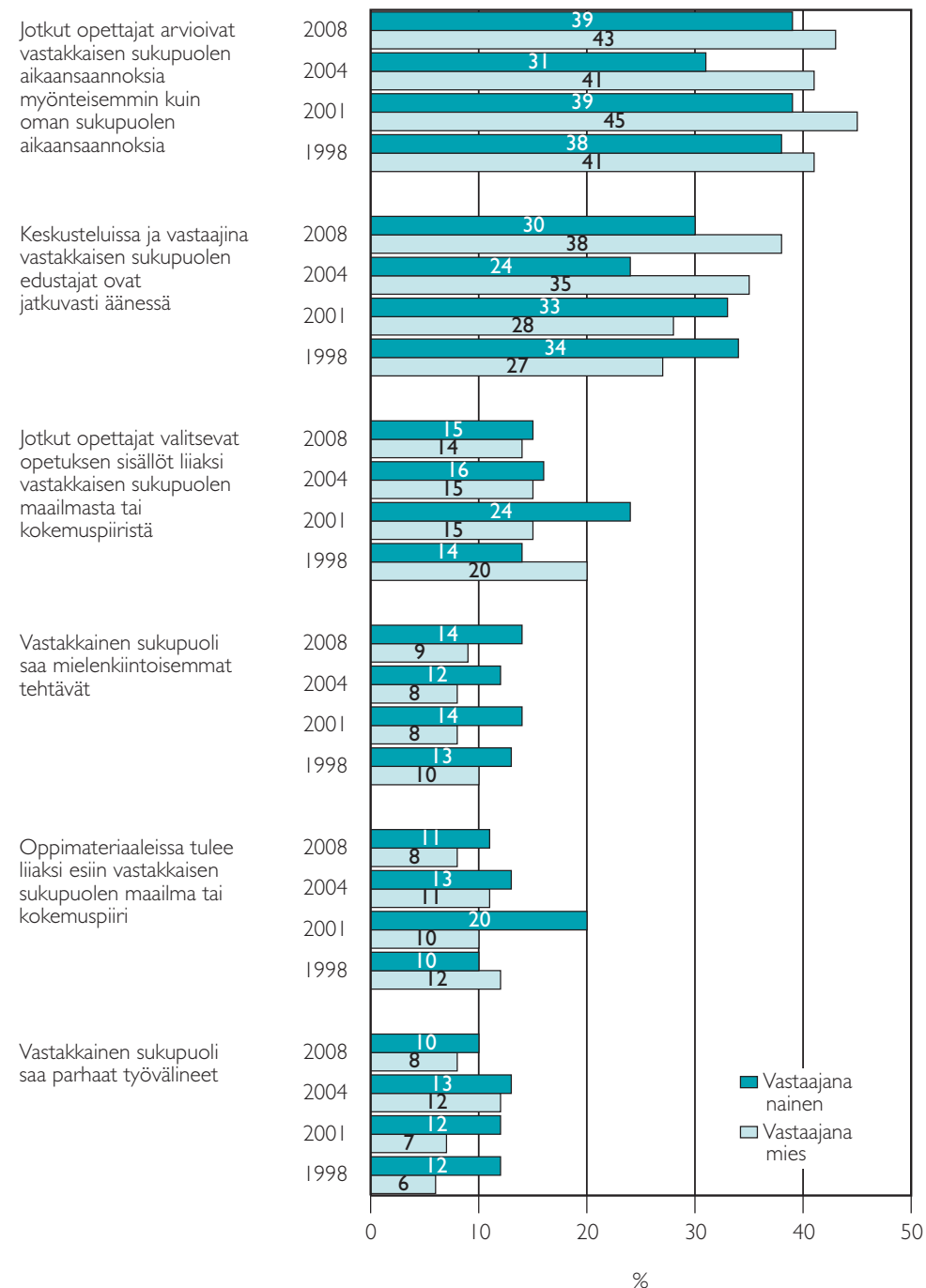
Kuvio 22. Tasa-arvo toteutuu oppilaitoksessa, päätoimisten opiskelijoiden käsitykset

Opiskelijoille esitettiin myös joitakin yksityiskohtaisempia kysymyksiä. Kuviossa 23 on esitetty niitten päätoimisten opiskelijoiden osuus, jotka kokevat paljon tai jonkin verran haittaa opiskelussa kysytyissä asioissa. Ensiksi tarkastellaan niiden vastaajien osuutta, joiden mielestä opettajat arvioivat vastakkaisen sukupuolen aikaansaannoksia myönteisemmin kuin oman sukupuolen aikaansaannoksia. Hieman suurempi osa miehistä/pojista verrattuna naisiin/tyttöihin kokee haittaa siitä, että toisen sukupuolen työtä arvioidaan myönteisemmin. Tilanne on pysynyt samanlaisena vuosina 1998–2008.

Noin kolmasosa opiskelijoita on sitä mieltä, että toisen sukupuolen edustajat olivat jatkuvasti äänessä keskusteluissa ja vastaajina. Vuosina 1998 ja 2001 naiset/tytöt olivat miehiä useammin tätä mieltä, kun taas vuosina 2004 ja 2008

Kuvio 23. Niiden päätoimisten opiskelijoiden osuus, jotka ovat kokeneet haittaa opiskelussa seuraavista asioista:

miehet/pojat ovat useammin tätä mieltä. Erot sukupuolten välillä eivät kuitenkaan ole suuret.

Lisäksi kysyttiin, haittaako opiskelua se, että jotkut opettajat valitsevat opetuksen sisällöt liiaksi vastakkaisen sukupuolen maailmasta tai kokemuspiiristä. Tässä asiassa naisten/tyttöjen ja miesten/poikien vastaukset eivät poikkea toisistaan. Noin kuudesosa vastanneista kokee paljon tai jonkin verran haittaa opetussisältöjen valinnasta. Samaa mieltä oltiin kaikkina aiempina vuosina.

Opiskelua haittaa hieman useammin naisten/tyttöjen kuin miesten/poikien mielestä se, että toinen sukupuoli saa mielenkiintoisemmat tehtävät.

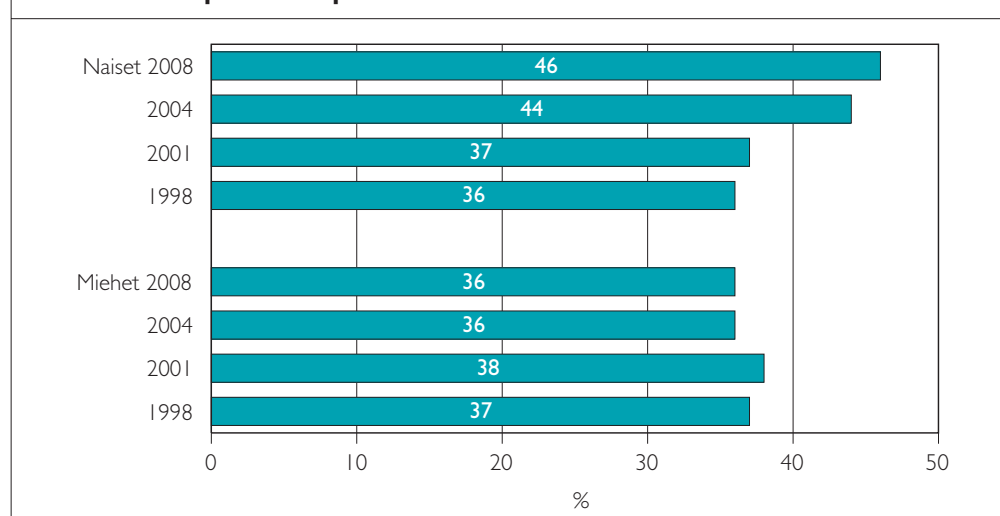
Opiskelijoilta tiedusteltiin, haittaako opiskelua se, että oppimateriaaleissa tulee liiaksi esiin toisen sukupuolen maailma. Sukupuolten näkemykset olivat samanlaiset: asia haittaa paljon tai jonkin verran noin joka kymmenettä opiskelijaa. Tilanne on pysynyt muuttumattomana kuluneiden kymmenen vuoden aikana.

Parhaiden työvälaineiden saamisessa sukupuolten näkemykset ovat lähentyneet toisiaan. Vuosina 1998 ja 2001 naisista/tytöistä 12 % oli kokenut työvälaineiden saamisessa epätasa-arvoisuutta kun vastaavat osuudet olivat miehillä/pojilla noin 6 %. Nykyisin haittaa kokee 10 % naisista/tytöistä ja 8 % miehistä/pojista.

Sukupuolten tasa-arvoa oppilaitoksissa tarkasteltiin myös katsomalla kaikkia edellä mainittuja haittoja samanaikaisesti. Kuviossa 24 on kuvattu niiden osuutta tytöistä/naisista ja pojista/miehistä, jotka eivät koe minkään edellä mainitun asian haittaavan opiskeluaan.

Miesten/poikien tilanne on pysynyt samanlaisena eri vuosina eli reilu kolmannes ei ole kokenut haittaa missään edellä mainitussa asiassa opiskelussa. Naisten/tyttöjen keskuudessa niiden osuus, jotka eivät olleet kokeneet mitään haittaa opiskelussaan, on kasvanut.

Kuvio 24. Niiden osuus päätoimisista opiskelijoista, jotka eivät koe haittaa sukupuolesta opiskelussa

5 TYÖN JA PERHEEN YHTEENSOVITTAMINEN

- Miesten mielestä töistä jääminen hoitamaan äkillisesti sairastunutta alle 10-vuotiasta lasta on helpottunut.
- Yksityisellä sektorilla työskentelevät palkansaajat arvioivat miesten 1–7 kuukautta kestäväälle vanhempainvapaalle jäämiseen suhtautumisen työpaikallaan kielteisemmäksi kuin julkisella sektorilla työskentelevät.
- Erilaisista perhevapaista miesten hoitovapaa koetaan vaikeimmaksi toteuttaa, etenkin yksityisellä sektorilla.
- Yksityisellä sektorilla työskentelevät naiset kokevat työpaikalla suhtautumisen hoitovapaalle jäämiseen kielteisemmäksi kuin julkisella sektorilla työskentelevät. Tosin suhtautumisen työpaikalla arvioidaan muuttuneen myönteisemmäksi viimeisten seitsemän vuoden aikana.

Tässä luvussa tarkastellaan kokemuksia siitä, miten työn ja perheen yhteensovittaminen onnistuu lasten sairastuessa, perhevapaalle hakeutuessa tai ylityötilanteissa. Lisäksi kuvataan perheen työnjakoa sekä sinkkujen käsityksiä parisuhteesta.

Ylityöt ja sairaan lapsen hoito

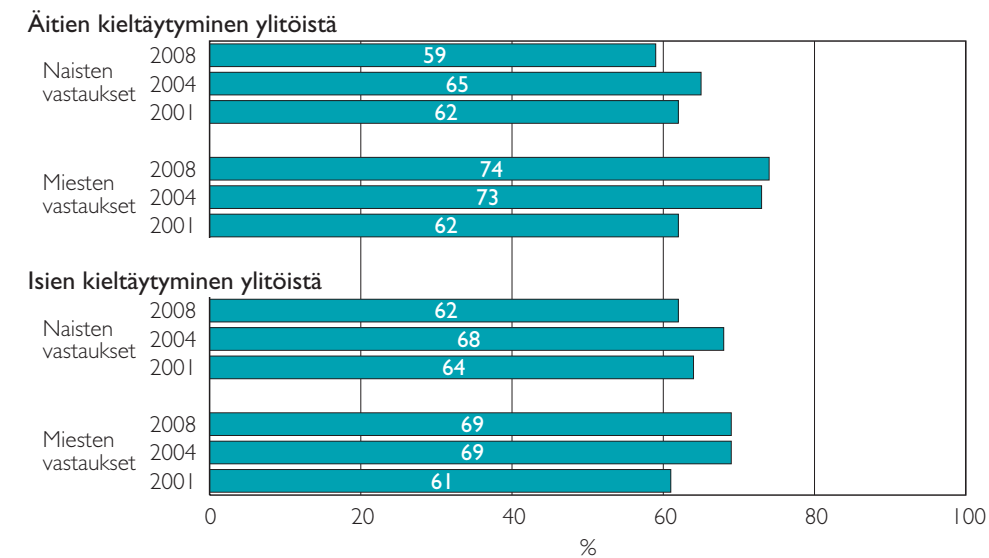
Päätoimisilta palkansaajilta kysyttiin, miten vaikeaa heidän työpaikoillaan pienten lasten äitien ja isien on kieltäytyä ylitöistä perhesyihin vedoten. Kysymys kysyttiin sekä äideistä että isistä erikseen ja molemmat sukupuolet vastasivat kumpaanakin kysymykseen. Vastausvaihtoehtoina oli ”ei lainkaan vaikeaa”, ”jokin verran vaikeaa” ja ”selvästi vaikeaa”. Lisäksi yhtenä vastausvaihtoehtona oli ”ei koske työpaikkaani” siltä varalta, että joidenkin vastaajien työpaikoilla on vain toista sukupuolta tai siellä ei ole pienten lasten vanhempia, jolloin kysymykseen on mahdotonta vastata. Tämä ja ”en osaa sanoa” -vastaukset on poistettu analyysistä, jotta ne eivät vaikeuttaisi tulosten vertailua.

Vuonna 2008 naisista reilusti yli puolet on sitä mieltä, että ylitöistä kieltäytyminen ei ole pienten lasten äideille eikä isille lainkaan vaikeaa (kuviot 25). Miesten mielestä ylitöistä kieltäytyminen on molemmille sukupuolille helpompaa kuin naisten mielestä. Kuitenkin miesten arvioiden mukaan ylitöistä kieltäytyminen on isille hieman vaikeampaa kuin äideille: lähes kolme neljästä miesvastaajasta on sitä mieltä, että pienten lasten äideillä ei ole lainkaan vaikeuksia kieltäytyä ylitöistä, kun taas samaa mieltä isien tilanteesta oli vain kaksi kolmesta miesvastaajasta. Miesten arviot ovat muuttuneet viime vuosina siten, että verrattuna vuoteen 2001 nykyisin selvästi suurempi osa miehistä arvioi pienten lasten vanhemmilla olevan helpompaa kieltäytyä ylitöistä. Naisten arviot eivät ole muuttuneet tänä aikana.

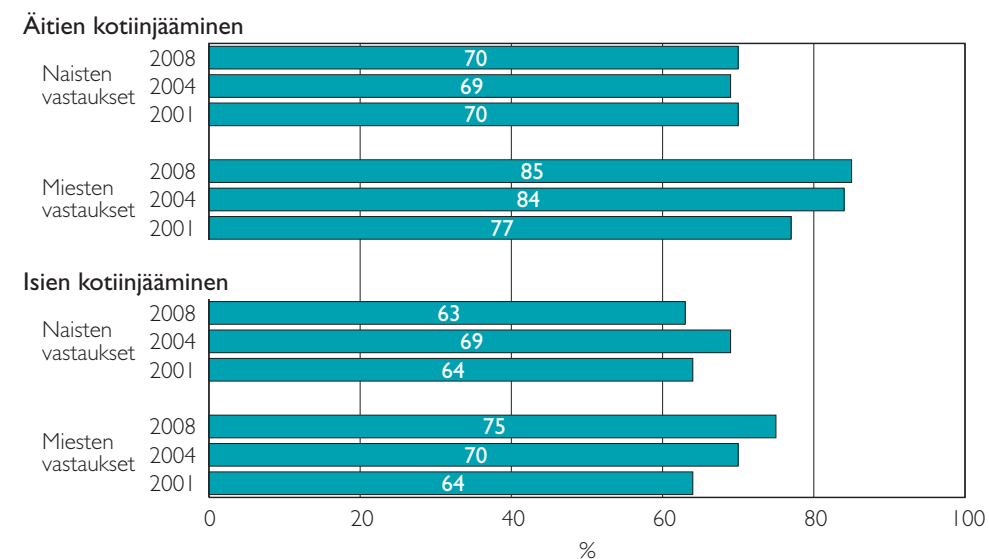
Naisvaltaisella työpaikalla ylitöistä kieltäytymistä pidetään vaikeampana kuin miesvaltaisella ja miesvaltaisella työpaikalla vaikeampana kuin työpaikalla, jossa on molempia sukupuolia suunnilleen yhtä paljon. Sen sijaan työpaikan sektori (julkinen tai yksityinen) ei näytä vaikuttavan siihen, miten ylitöistä voidaan kieltäytyä perhesyiden takia.

Lapsen sairastumisen aiheuttamista vanhempien poissaoloista työstä kysyttiin, miten työpaikalla suhtaudutaan siihen, että äiti tai isä jää kotiin hoitamaan äkillisesti sairastunutta alle 10-vuotiasta lastaan. Molempiin kysymyksiin vastasivat sekä naiset että miehet. Äitien kotiin jäämistä ei pidä lainkaan vaikeana 85 % miehistä, mutta naisista tätä mieltä oli vain 70 % (kuviot 26). Naisten arviot ovat pysyneet samanlaisina vuodesta 2001 asti, mutta miehistä koko ajan suurempi osa on ollut sitä mieltä, että vaikeuksia naisten kotiinjämiselle lasten sairastuessa ei ole. Lähes kaksi kolmesta naisvastaajasta ja kolme neljästä miesvastaajasta arvelee, että miesten jääminen kotiin hoitamaan sairasta lasta onnistuu vaikeuksista. Naisten vastaukset eivät ole muuttuneet vuosista 2001 ja 2004. Miesten arviot puolestaan ovat muuttuneet siten, että yhä harvempi uskoo ongelmia esiintyvän sairaan lapsen hoitojärjestelyiden takia.

Kuvio 25. Palkansaajien käsitykset siitä, onko pienten lasten äitien ja isien vaikeaa kieltäytyä ylitöistä perhesyiden takia, ei lainkaan vaikeaa -vaihtoehdon osuus

Kuvio 26. Palkansaajien käsitykset siitä, onko äitien ja isien vaikeaa jäädä kotiin hoitamaan sairasta lasta, ei lainkaan vaikeaa -vaihtoehdon osuus

Vaikka kolme neljäsosaa miesvastaajista arvioi, että miesten jääminen kotiin hoitamaan äkillisesti sairastunutta lasta onnistuu työnantajan puolesta ilman vaikeuksia, vain noin 60 % niistä miehistä, joiden lapset ovat olleet sairaana, sanoo jääneensä hoitamaan sairasta lasta viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana. Naisista puolestaan kaksi kolmasosaa arvioi kotiin jäämisen työpaikan osalta sujuvan vaikeuksitta, mutta enemmän kuin kolme neljästä naisesta on silti jäänyt kotiin sairaan lapsen kanssa kahden viime vuoden aikana.

Perhevapaat

Päätoimisilta palkansaaajilta on kysytty vuosina 2001, 2004 ja 2008, miten helppoa tai vaikeaa on lähteä erilaisille lakisääteisille perhevapaille. Perhevapaat määriteltiin vapaiksi, jotka mahdollistavat vanhempien jäämisen määrääjäksi pois työelämästä tai lyhennetyn työajan lapsen hoitamiseksi. Kysymyksissä pyydettiin vastaajia arvioimaan oman työpaikan suhtautumista perhevapaisiin.

Kysymykset liittyivät

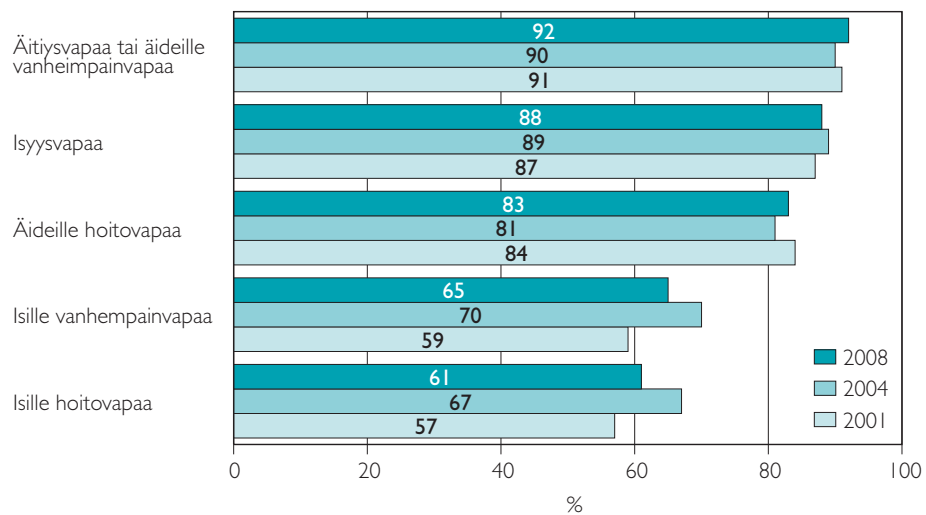
- naisten jäämiseen äitiys- tai vanhempainvapaalle vajaan vuoden ajaksi,
- miesten kolmen viikon isyysvapaan pitämiseen,
- miesten vanhempainvapaaseen (1–7 kuukautta),
- naisten/miesten hoitovapaaseen (kunnes lapsi täyttää kolme vuotta) sekä
- naisten/miesten osittaiseen hoitovapaan pitämiseen lapsen toisen kouluvuoden loppuun.

Kukin kysymys koski joko naista tai miestä. Siten mahdollisia sukupuolittaisia eroja käsityksissä perhevapaiden pitämisen helppoudesta pystyttiin vertailemaan. Kysyttäessä kuinka vaikeaa perhevapaille on jäädä varsinaisia vastausvaihtoehtoja oli kolme: ”ei lainkaan vaikeaa”, ”jonkin verran vaikeaa” ja ”selvästi vaikeaa”. Vastausvaihtoehdot ”kysymys ei koske työpaikkaani” ja ”ei osaa sanoa” jätettiin analyysin ulkopuolelle. Tuloksia ei ole esitetty sukupuolen mukaan, koska sukupuolittaisia eroja ei juuri esiintynyt. Poikkeuksen tekevät miesten vanhempainvapaa ja hoitovapaa, joiden kohdalla selvästi suurempi osuus yksityisen sektorin palkansaaajamiehistä kuin -naisista arvioi työpaikan suhtautuvan kielteisesti perhevapaille jäämiseen. Muutenkin tulokset poikkeavat toisistaan selvästi työpaikan sektorin mukaan. Siksi tuloksia tarkastellaan ”ei lainkaan vaikeaa” vaihtoehdon osuuksina vastauksista erikseen ensin julkisella ja sitten yksityisellä sektorilla eri vuosina (kuviot 27 ja 28).

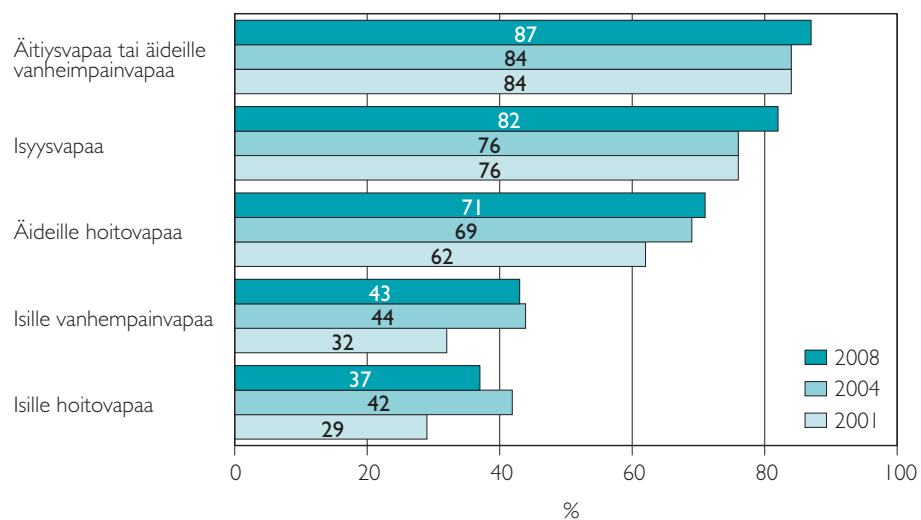
Julkisen sektorin päätoimiset palkansaaajat arvioivat, että heidän työpaikallaan perhevapaiden käyttö ei ole kovinkaan vaikeaa. Vastaajista suurin osa on sitä mieltä, että äitiysvapaan tai äitien vanhempainvapaalle jäämiseen suhtaudutaan työpaikalla hyvin (kuvio 27). Myös isyysvapaalle jäämisen arvellaan onnistuvan lähes yhtä hyvin. Isien vanhempain- tai hoitovapaaseen suhtautuminen työpaikoilla ei kuitenkaan vaikuta aivan yhtä myönteiseltä kuin äitien vas-

Kuvio 27. Julkisen sektorin päätoimisten palkansaajien käsitykset työpaikkojen suhtautumisesta perhevapaiden käyttöön, ei lainkaan vaikeaa -vaihtoehdon osuus

Kuvio 28. Yksityisen sektorin päätoimisten palkansaajien käsitykset työpaikkojen suhtautumisesta perhevapaiden käyttöön, ei lainkaan vaikeaa -vaihtoehdon osuus

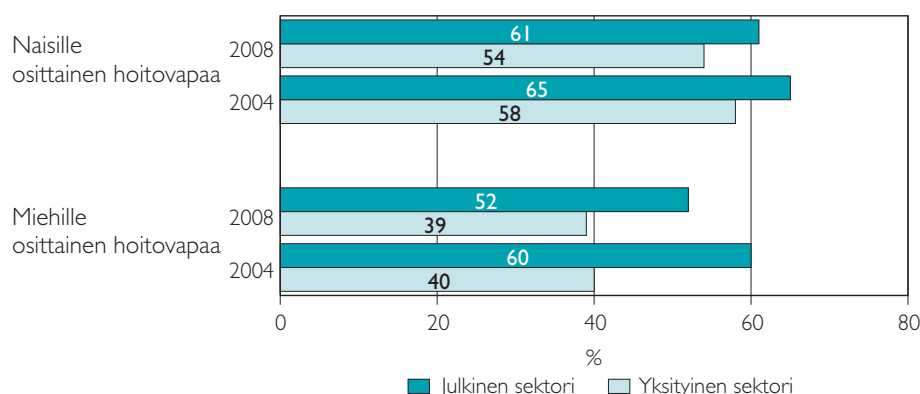
taaviin vapaisiin suhtautuminen: äitien hoitovapaan uskotaan järjestyvän vaikeuksista useammin kuin isien hoitovapaan. Arviot ovat pääosin pysyneet melko samanlaisina vuosina 2001–2008.

Vastaajien kokemusten perusteella näyttää siltä, että yksityisellä sektorilla perhevapaiden käytössä on enemmän vaikeuksia kuin julkisella sektorilla. Sektorien väliset erot näkyvät molemmilla sukupuolilla varsinkin pidemmissä perhevapaissa, miehillä vielä voimakkaammin. Esimerkiksi hoitovapaalle lähtemistä on kaikkina tutkimusajankohtina pidetty helpompana äideille kuin isille (kuvio 28).

Kun verrataan julkisella ja yksityisellä sektorilla työskentelevien arvioita perhevapaiden käytön helppoudesta tai vaikeudesta, näkemykset poikkeavat toisistaan joiltakin osin. Erot sektoreiden välillä ovat sitä suurempia, mitä pidemmästä perhevapaasta on kyse. Äitiysvapaata ja äitien vanhempainvapaata koskevissa arvioissa ei nykyisin juurikaan ole eroja. Myös kolmen viikon isyysvapaan pito näyttää helpottuneen yksityisellä sektorilla edeltävistä vuosista niin paljon, että merkittävää eroa julkiseen sektoriin ei enää ole. Arvioissa äitien hoitovapaan helppoudesta sektorien väliset erot ovat säilyneet viime vuosien aikana yli 10 prosenttiyksikössä ja isien vanhempain- ja hoitovapaassa erot ovat edelleenkin yli 20 prosenttiyksikön luokkaa.

Päätoimisilta palkansaajilta kysyttiin lisäksi vuosina 2008 ja 2004 heidän näkemystään siitä, kuinka helppoa tai vaikeaa naisille tai miehille on olla osittaisella hoitovapaalla eli lyhentää työaikaansa lapsen toisen kouluvuoden loppuun asti. Osittaisen hoitovapaan käyttäminen arvioidaan helpommaksi julkisella kuin yksityisellä sektorilla ja helpommaksi naisille kuin miehille (kuvio 29).

Kuvio 29. Päätoimisten palkansaajien käsitykset työpaikkojen suhtautumisesta osittaisen hoitovapaan käyttöön, ei lainkaan vaikeaa -vaihtoehdon osuus vuosina 2004 ja 2008

Varsinkin miesten osittaisen hoitovapaan käyttöön suhtautumisessa on nykyisin suuria eroja työpaikan sektorin mukaan. Julkisella sektorilla työskentelevät kokiivat miesten osittaiselle hoitovapaalle jäämisen selvästi helpommaksi kuin yksityisellä sektorilla työskentelevät. Julkisella sektorilla työskentelevistä yli puolet ja yksityisellä sektorilla selvästi yli kolmannes katsoi isien osittaisen hoitovapaan toteutuvan ongelmitta. Miesten ja naisten arviot ovat samanlaisia sekä äitien että isien osittaisesta hoitovapaasta. Vuonna 2004 tosin naisten ja miesten vastauksissa oli miesten osittaisen hoitovapaan suhteen eroa: silloin nykyistä suurempi osuus naisista arveli miesten osittaiselle hoitovapaalle jäämisen onnistuvan vaikeuksitta, kun taas nykyisin arviot ovat tasoittuneet ja sekä naisista että miehistä alle puolet uskoo enää miesten osittaisen hoitovapaan onnistuvan vaikeuksitta.

6 TASA-ARVON TOTEUTUMINEN PERHEIDEN TYÖNJAOSSA JA PÄÄTÖKSENTEOSSA

- Työnjako perheessä on edelleen melko perinteisen mallin mukainen: äiti on useimmiten vastuussa perheen kotitöistä, erityisesti pyykkäyksestä, silityksestä ja ruoanlaitosta arkisin.
- Isä on useimmiten vastuussa kulkuneuvojen huollosta sekä kodin korjauksista ja remonteista.
- Naiset kokevat selvästi miehiä useammin olevansa liikaa vastuussa kotitöistä iästä ja koulutuksesta riippumatta.
- Eniten erimielisyyttä perheessä aiheuttaa kotitöiden jakaminen.
- Sinkkunaiset ja -miehet arvioivat samalla tavoin parisuhteen tai perheen tuomia rajoituksia omaan elämään. Arvioiduista rajoituksista naisilla korostui vuonna 2008 eniten se, että kotityöt rajoittaisivat harrastuksia, ja miehillä puolestaan se, että parisuhde rajoittaisi omia valintamahdollisuuksia elämässä.

Tässä luvussa tarkastellaan sitä, miten työnjako ja vastuu erilaisista töistä jakautuu perheessä, mitkä asiat aiheuttavat eniten erimielisyyttä perheen päätöksenteossa sekä millaisia vastauksia naimattomat yksin asuvat naiset ja miehet antoivat parisuhdetta ja perhettä koskeviin väittämiin.

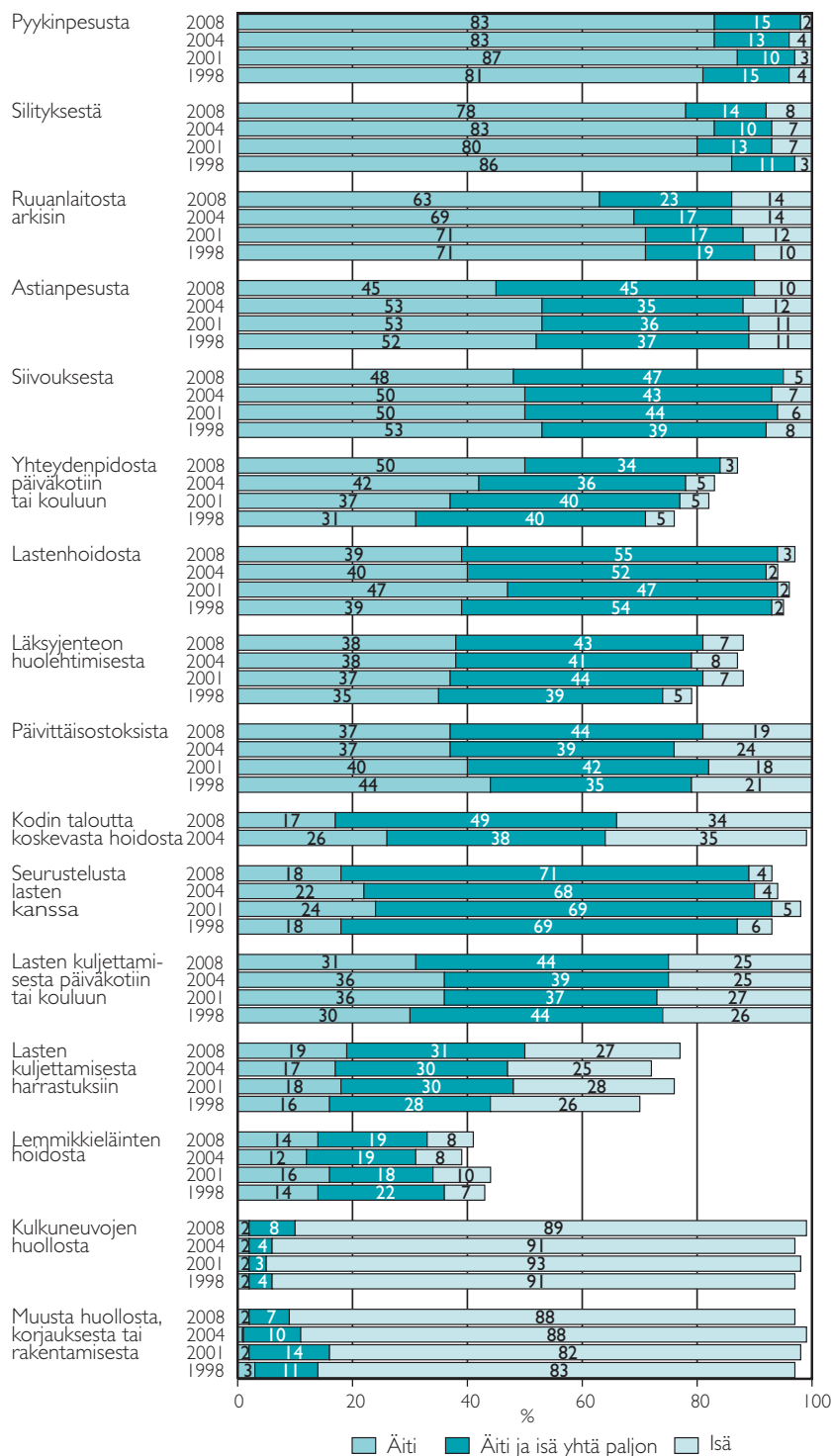
Työnjako perheessä

Aluksi tarkastellaan työnjakoa perheessä. Siihen liittyvät kysymykset on esitetty samanlaisina kaikissa Tasa-arvobarometreissa, joskin kodin taloutta koskevien asioiden hoitoon liittyvä kysymys on kysytty vain vuosina 2004 ja 2008. Vastaajilta, joiden kotitaloudessa asui vakituisesti kaksi vanhempaa ja alle 18-vuotiaita lapsia, kysyttiin kuka heidän perheessään on ollut useimmiten vastuussa eri kotitöistä. Vastausvaihtoehtoina oli ”äiti”, ”isä”, ”molemmat vanhemmat yhtä paljon”, ”lapsi tai lapset”, ”muu kotitalouden jäsen” ja ”ei koske perhettäni”. Lasten läksyjen teosta huolehtimisesta kysyttiin niiltä, joiden perheeseen kuului 7–17-vuotiaita lapsia, ja lastenhoitoa kysyttiin perheiltä, joissa oli alle kouluikäisiä lapsia. Kotitöiden jako on esitetty kuviossa 30 vanhempien osalta, koska lasten tai muiden kotitalouden jäsenten pääasiallinen vastuu kodin töistä oli vähäinen. ”Ei koske perhettäni” näkyy selvästi esimerkiksi lemmikkieläinten hoidossa, koska noin puolella vastanneista ei ollut lemmikkejä. Toisaalta niissä perheissä, joissa lemmikkejä on, noin joka kymmenes lapsi on päävastuussa lemmikin hoidosta. Lasten kuljettaminen harrastuksiin ei myöskään koske kaikkia kotitalouksia, koska kaikki lapset eivät osallistu harrastuksiin kodin ulkopuolella tai he pystyvät kulkemaan harrastuksiin itse.

Äiti on pääasiassa vastuussa pyykinpesusta, silityksestä ja ruuanlaitosta arkiisin. Myös astianpesu, siivous ja yhteydenpito päiväkotiin ja kouluun ovat suurelta osin äidin vastuulla, joskin näissä asioissa molemmat vanhemmat jakavat vastuun monissa perheissä. Niitä asioita, joissa äiti ja isä kantavat tavallisimmin yhdessä vastuun, ovat lasten hoito, läksyjen teosta huolehtiminen, päivittäisosatokset, seurustelu lasten kanssa ja lasten kuljettaminen päiväkotiin tai kouluun. Niissä perheissä, joissa vastuuta näistä asioista ei ole jaettu molemmille vanhemmille, äidin vastuu on paljon yleisempää kuin isän vastuu.

Isät kantavat lähes yksin vastuun kulkuneuvojen huollosta sekä muusta huollosta, korjauksista ja rakentamisesta. Niitä asioita, joissa vanhempien yhteisvastuu on ainakin vähän yleisempää kuin isän vastuu, ovat perheen taloudesta huolehtiminen ja lasten kuljettaminen harrastuksiin.

Kuvio 30. Kotitöitä koskeva vastuunjako kahden huoltajan perheissä, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, kuka useimmiten vastuussa?

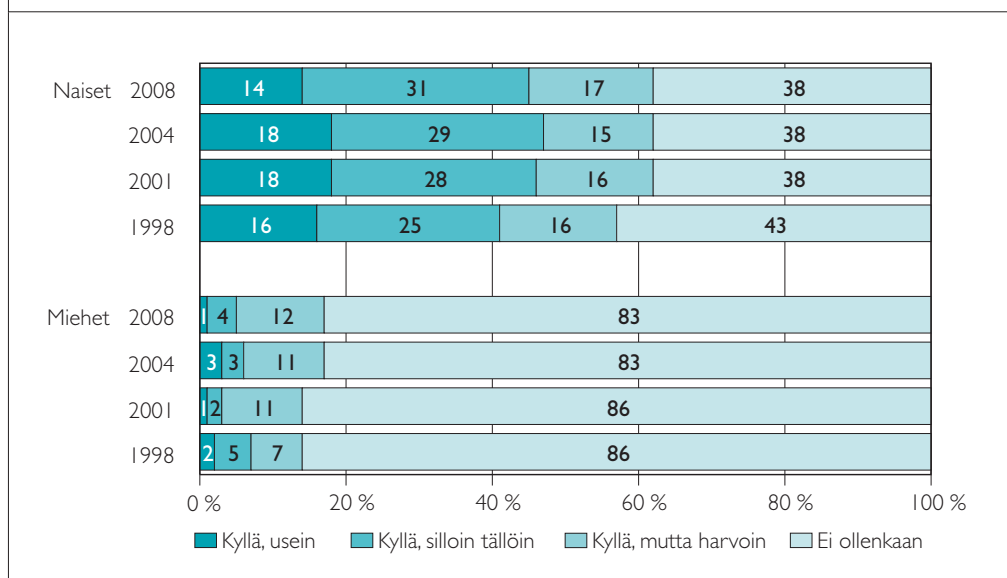

Eniten muutosta viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana näyttää tapahtuneen silytyksessä, ruuanlaitossa, yhteydenpidossa kouluun ja päiväkotiin, päivittäistavaroiden hakemisessa kaupasta ja kodin talouden hoidossa.

- Äidin vastuu silytyksestä on vähentynyt 8 prosenttiyksikköä samaan aikaan kuin isän vastuu kasvoi 5 prosenttiyksikköä.
- Ruuanlaitossa arkisin äidin yksinomainen vastuu on vastausten perusteella 8 prosenttiyksikköä harvinaisempaa kuin aikaisemmin yhteisvastuun ja isän vastuun kummankin kasvaessa samaan aikaan 4 prosenttiyksikköä.
- Yhteydenpito kouluun ja päiväkotiin on yhä enemmän äidin vastuulla. Kymmenen vuotta sitten kolmessa perheessä kymmenestä vastuu oli pääosin äidillä, kun taas nykyisin joka toisessa perheessä äidit ovat vastuussa yhteydenpidosta.
- Päivittäistavaroiden ostamisesta isät eivät nykyisinkään vastaa yksin sen useammin kuin edellisen vuosikymmenen lopussa, mutta äidin vastuu on vähentynyt, koska melkein joka toisessa perheessä vastuu on jaettu vanhempien välillä.
- Kysymys kodin taloudellisten asioiden hoidosta on kysytty vain vuosina 2004 ja 2008. Tänä aikana äitien pääasiallinen vastuu on vähentynyt ja yhteisvastuu vastaavasti lisääntynyt isien vastuun pysyessä ennallaan.
- Tasa-arvoistumista kodin työnjaossa on tapahtunut astianpesussa, silytyksessä, päivittäisostosten tekemisessä ja arkiruoan laittamisessa.

Työnjaon lisäksi kysyttiin, kokeeko vastaaja olevansa liikaa vastuussa kotitöistä. Kysymys esitettiin niille vastaajille, jotka kuuluvat perheisiin, joissa on kaksi huoltajaa ja alaikäisiä lapsia.

Naisista vajaa puolet ja miehistä 5 % tuntee olevansa liikaa vastuussa kotitöistä usein tai silloin tällöin. Näkemykset ovat pysyneet samanlaisina kymmenen vuotta (kuvio 31). Ikä ja koulutus eivät vaikuta asiaan, joskin pieniä viitteitä on näkyvissä siihen suuntaan, että alle 35-vuotiailla vastuu kotitöistä on hieman tasaantumaan päin.

Kuvio 31. Onko kokenut olevansa liikaa vastuussa kotitöistä, kahden huoltajan lapsiperheiden vanhemmat

Päätöksenteko perheen sisäisissä asioissa

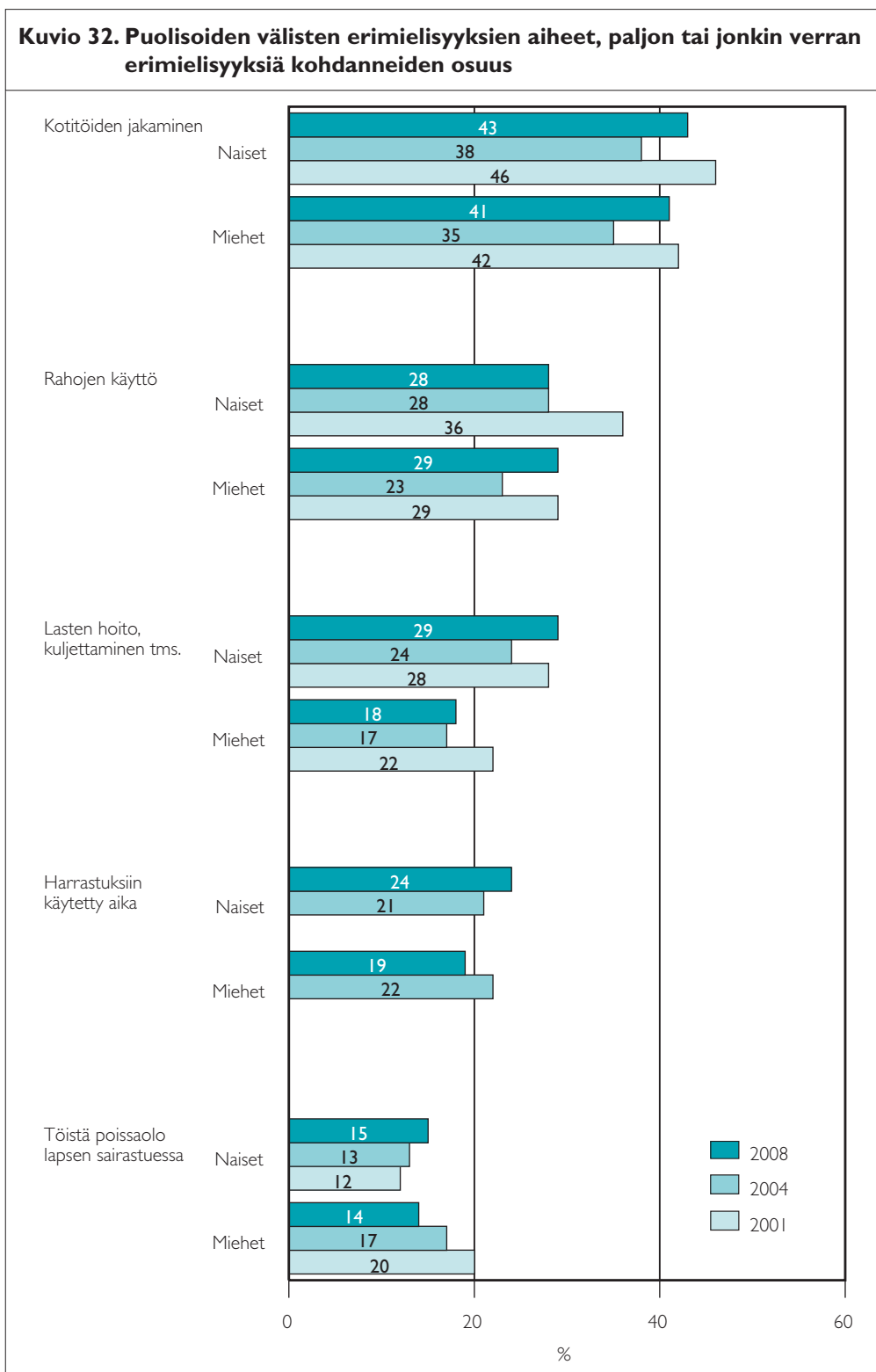
Vastaajilta tiedusteltiin myös asioita, jotka saattavat aiheuttaa erimielisyyttä perheissä (paljon, jonkin verran, ei lainkaan). Tällaisia asioita olivat kotitöiden jakaminen, lastenhoito, vanhempien poissaolo töistä lapsen sairastuessa, harrastuksiin käytetty aika sekä rahojen käyttö. Eniten erimielisyyttä aiheuttaa kotitöiden jakaminen (kuvio 32). Noin neljässä perheessä kymmenestä sekä naiset että miehet ovat sitä mieltä, että kotitöiden jaosta tulee erimielisyyttä paljon tai jonkin verran.

Rahojen käyttö aiheuttaa paljon tai jonkin verran erimielisyyttä runsaassa neljänneksessä perheistä. Naisten ja miesten arvioissa ei ole suuria eroja. Arviot ovat vaihdelleet jonkin verran eri vuosina. Naisten arvion mukaan erimielisyyttä on nyt harvemmin kuin vuonna 2001.

Lastenhoidossa esiintyvistä erimielisyyksistä sukupuolten näkemykset poikkeavat toisistaan. Lapsenhoidon työnjaossa näkee ongelmia suurempi osa naisista kuin miehistä.

Töistä poissaolo lapsen sairastuttua aiheuttaa nykyisin erimielisyyttä joka kuudennessa perheessä. Sukupuolten näkemykset ovat lähentyneet toisiaan vuodesta 2001, jolloin noin joka kymmenes nainen ja joka viides mies ilmoitti erimielisyyttä perheessä asian suhteen.

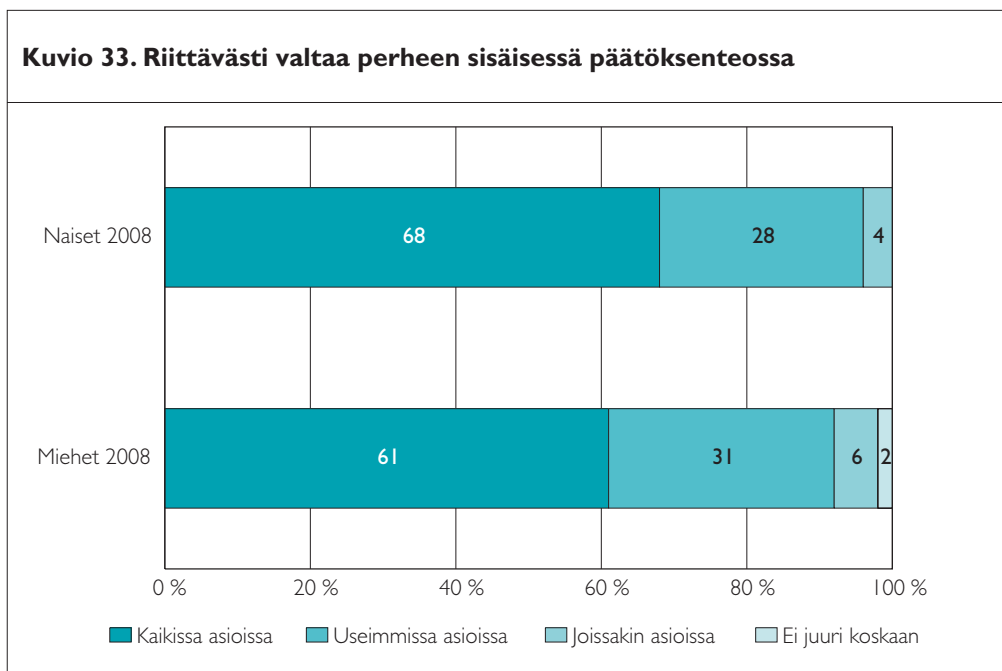

Harrastuksiin käytetystä ajasta on kysytty vasta vuosina 2004 ja 2008. Noin viidennes vastaajista on sitä mieltä, että harrastuksiin käytetystä ajasta tulee erimielisyyttä. Naiset ovat tätä mieltä hieman useammin kuin miehet.

Vuonna 2008 Tasa-arvobarometriin lisättiin uusi kysymys, jossa naimisissa ja avoliitossa olevilta vastaajilta tiedusteltiin, onko heillä mielestään riittävästi valtaa perheen sisäisessä päätöksenteossa. Perheen sisäisellä päätöksenteolla tarkoitetaan esimerkiksi kotitöiden jakamista, lasten kasvattamista ja rahan käyttöä koskevia päätöksiä. Vastausvaihtoehtoja oli neljä: 1) kyllä, kaikissa asioissa, 2) kyllä, useimmissa asioissa, 3) kyllä, joissakin asioissa ja 4) ei juuri koskaan.

Suurin osa vastaajista koki omaavansa riittävästi valtaa perheen päätöksenteossa kaikissa tai useimmissa asioissa, naiset kuitenkin useammin kuin miehet (kuvio 33).

Sinkkujen käsitykset parisuhteesta ja perhe-elämästä

Kyselyssä selvitettiin, miten naimattomat yksinasijat uskovat parisuhteen ja perheen vaikuttavan yksilön omaan elämään. Suhtautumista parisuhteeseen ja perheeseen kysyttiin kolmen väittämän avulla:

- parisuhde sinänsä rajoittaa valintamahdollisuuksia omassa elämässä
- perhe-elämässä välttämättömät kotityöt rajoittavat vapaa-ajanviettoa tai harrastuksia sekä
- raha-asioista olisi hankala sopia perheessä.

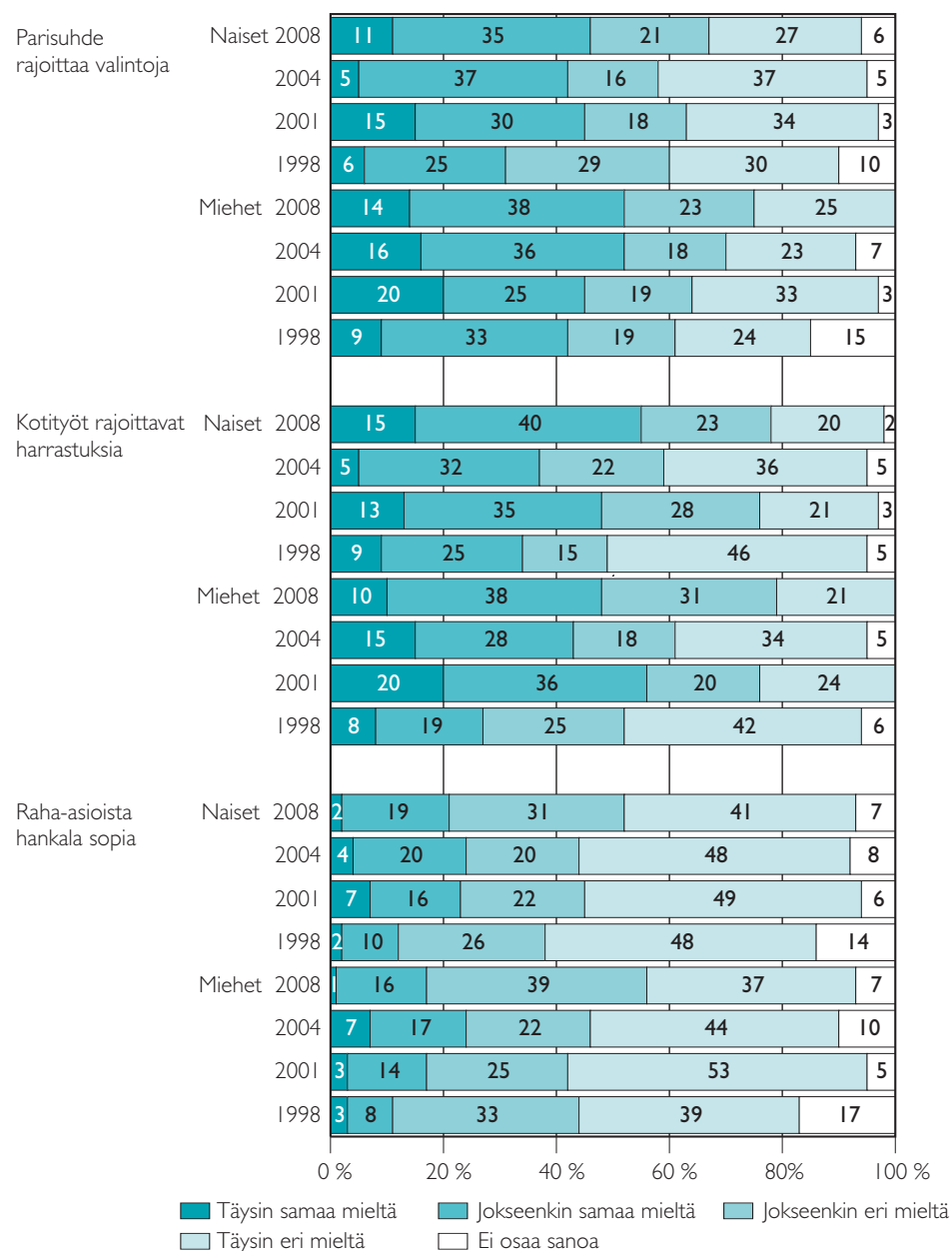
Väittämiin otettiin kantaa vaihtoehdoilla ”täysin samaa mieltä”, ”jokseenkin samaa mieltä”, ”jokseenkin eri mieltä” ja ”täysin eri mieltä”. Seuraavaksi tarkastellaan niiden sinkkujen vastauksia, jotka ovat täysin tai jokseenkin samaa mieltä kustakin väittämästä.

Naisista vajaa puolet ja miehistä hieman yli puolet on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että parisuhde rajoittaa omia valintoja (kuvio 34). Parisuhteen rajoittavuuteen uskovien naisten osuus on kasvanut 15 prosenttiyksikköä ja miesten osuus 10 prosenttiyksikköä vuodesta 1998 vuoteen 2008.

Naiset puolestaan uskovat miehiä useammin, että kotityöt rajoittavat harrastuksia. Käsitys ei ole yllättävä sikäli, että tulosten mukaan perheelliset naiset kokevat miehiä useammin olevansa liikaa vastuussa perheen kotitöistä (vrt. kuvio 31).

Noin viidennes naimattomista naisista ja miehistä arvelee raha-asioista sopimisen olevan hankalaa parisuhteessa. Tilanne on muuttunut vuodesta 1998, jolloin vain noin kymmenesosa naisista ja miehistä uskoi raha-asoiden sopimisen olevan hankalaa.

Kuvio 34. Naimattomien yksinasuvien perhe-elämää ja parisuhdetta koskevat asenteet

7 EPÄASIALLINEN KOHTELU, SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA VÄKIVALLAN PELKO

- Suurempi osa naisista kuin miehistä kokee yliolkaista suhtautumista tai vähättelyä toisen sukupuolen taholta niin työn, opiskelun kuin järjestöelämänkin piirissä.
- Kahden viime vuoden aikana joka toista 15–34-vuotiasta naista on häiritty seksuaalisesti. Eniten on lisääntynyt 35–54-vuotiaisiin naisiin kohdistuva seksuaalinen häirintä. Useimmiten naisia seksuaalisesti häiritsevä mies on näille tuntematon.
- Työympäristössä naisia häiritsevät seksuaalisesti eniten miespuoliset työtoverit ja asiakkaat, harvemmin esimiehet.
- Väkivallan kohteeksi joutumista työssään pelkää usein tai ainakin silloin tällöin 12 % naisista ja 5 % miehistä.

Tässä luvussa tarkastellaan aluksi kokemuksia toisen sukupuolen vähättelevästä tai yliolkaisesta käytöksestä, ja sen jälkeen seksuaalisesta häirinnästä ja väkivallan pelosta erilaisissa arkielämän yhteyksissä työssä, vapaa-ajalla ja perhepiirissä.

Yliolkainen suhtautuminen toiseen sukupuoleen

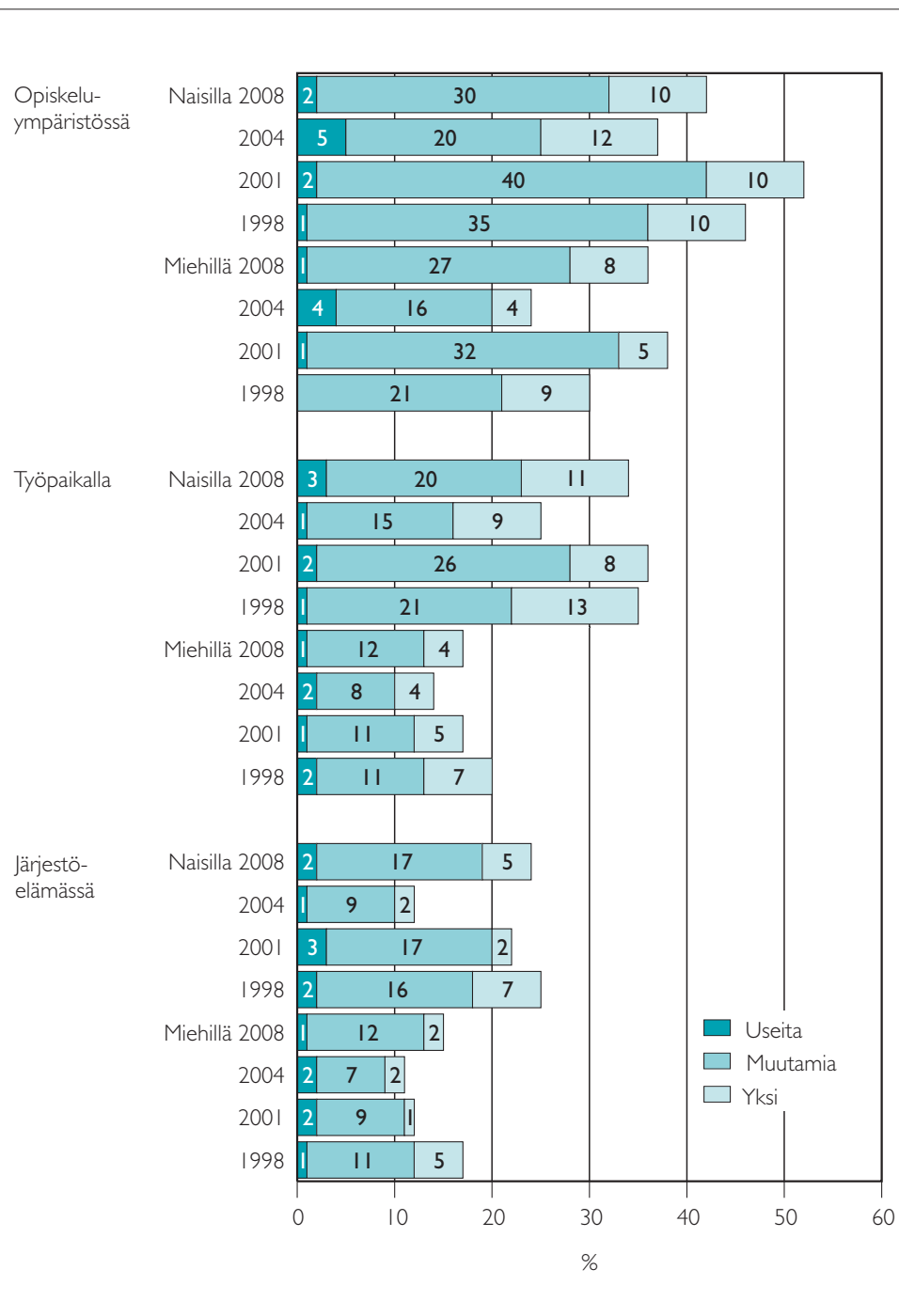
Kaikkina neljänä tutkimusajankohtana on kysytty, ”onko eri elämänpiireissänne toista sukupuolta olevia, jotka suhtautuvat ainakin joskus yliolkaisesti tai vähättelevästi puheisiinne tai ehdotuksiinne?”. Tällaisista tilanteista kysyttiin työpaikan, opiskeluympäristön, järjestöelämän, harrastusten, naapureiden, sukulaisien ja ystävien osalta. Vastaukset kokemuksista julkisessa elämässä on esitetty kuviossa 35 ja yksityiselämän puolella kuviossa 36. Esitettävistä tuloksista on poistettu niiden vastaukset, jotka katsovat ettei kysymys sovi heille. Tällainen vastausvaihtoehto oli laitettu siksi, että etukäteen ei voitu tietää, ketkä esimerkiksi toimivat järjestöissä. Sen avulla on pystytty erottamaan järjestöissä toimivat henkilöt ja tuloksissa esitetään niiden osuus järjestötoimintaan osallistuneista, joita on kohdeltu vähättelevästi. Työpaikan tilanteesta on kysytty vain päätoimisilta palkansaajilta ja vastaavasti opiskeluympäristön kokemuksista vain päätoimisilta opiskelijoilta ja koululaisilta. Muut kysymykset on esitetty kaikille.

Julkisen elämän puolella yleisintä yliolkaisesti tai vähättelevästi suhtautuminen on opiskeluympäristössä (kuvio 35). Naisista 42 % ja miehistä 36 % kokee yhden tai useamman toiseen sukupuoleen kuuluvan henkilön taholta vähättelyä. Vaikka eri vuosina kokemuksissa on ollut vaihtelua, se ei ole kovin johdonmukaista. Työpaikalla vähättelevää käytöstä toisen sukupuolen taholta on kohdannut selvästi suurempi osa naisista kuin miehistä. Naisten kokema vähättely on ollut kaksi kertaa niin yleistä kuin miesten kokema vähättely.

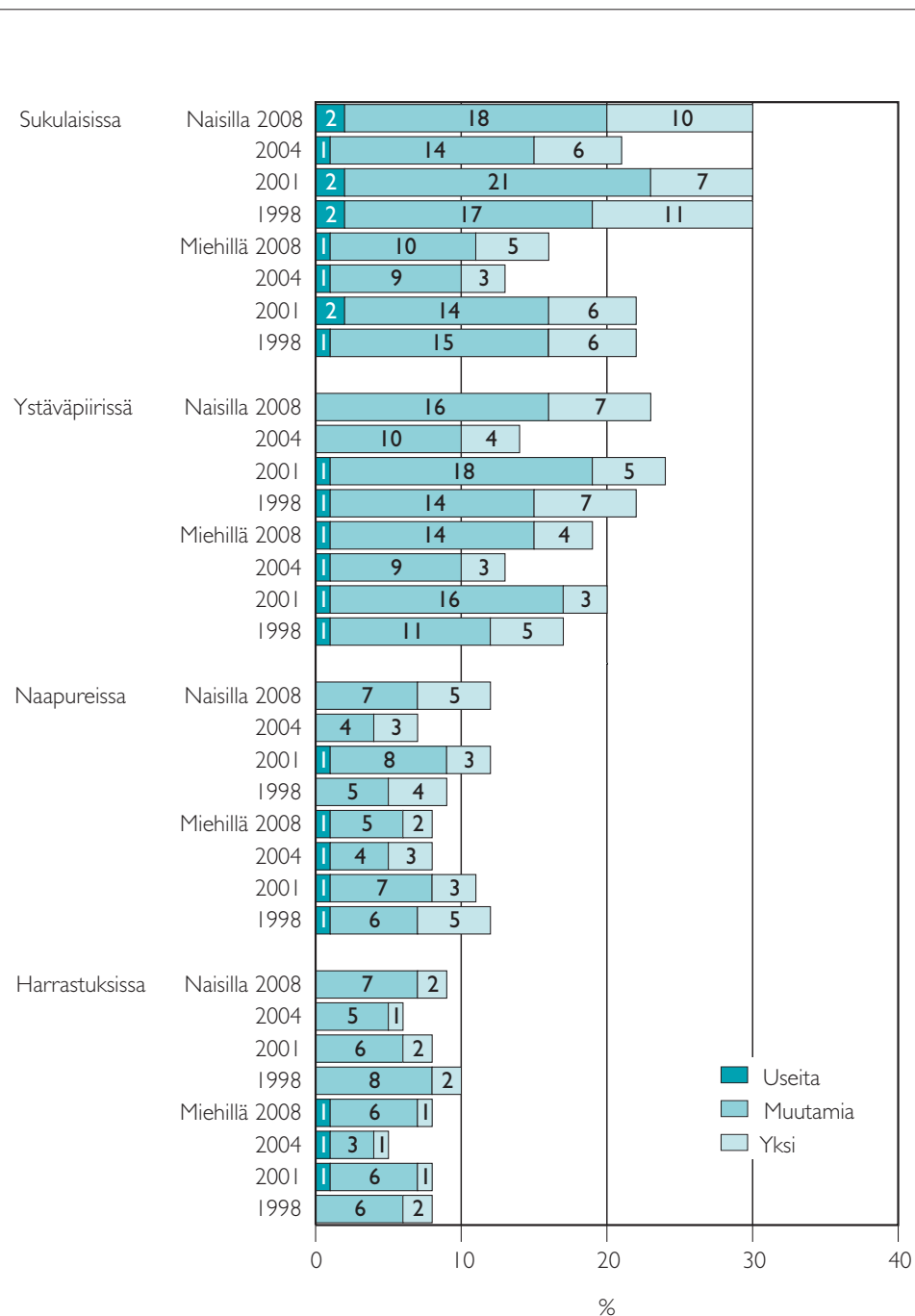
Myös järjestöelämässä naiset kokevat selvästi enemmän vähättelyä kuin miehet. Naisista joka neljäs ja miehistä noin joka kuudes on kohdannut vähättelyä toisen sukupuolen taholta vuonna 2008. Kokemukset eri vuosina vaihtelevat: eniten vähättelevää käytöstä järjestöelämässä esiintyi vuonna 1998 ja vähiten vuonna 2004.

Yliolkaista tai vähättelevää käytöstä yksityiselämässä toisen sukupuolen taholta kysyttiin sukulaisten, ystävien, naapureiden ja harrastusten osalta. Eniten vähättelykokemuksia oli sukulaisten parissa ja vähiten harrastuksissa (kuvio 36). Naiset kokivat enemmän vähättelyä sukulaismiesten taholta kuin päinvastoin. Toista sukupuolta olevat sukulaiset olivat vähätelleet lähes joka kolmatta naista ja noin joka kuudetta miestä. Naisten kokema vähättely on pysynyt melko samana eri vuosina, joskin vuonna 2004 yliolkaista käytöstä oli vähemmän kuin muina seuranta-ajankohtina. Miehiä on vähätelty nykyisin vähemmän kuin vuosina 1998 ja 2001.

Kuvio 35. Yliolkaisesti tai vähättelevästi suhtautuvia toisen sukupuolen edustajia julkisessa elämässä

Kuvio 36. Yliolkaisesti tai vähättelevästi suhtautuvia toisen sukupuolen edustajia yksityiselämässä

Noin joka viidennellä oli vähättelevän ja yliolkaisen kohtelun kokemuksia ystäväpiirissään, naisilla hieman useammin kuin miehillä. Tutkimusajankohtien välisessä tarkastelussa vuosi 2004 poikkeaa taas edukseen vähentyneen yliolkaisen käytöksen muodossa niin naisilla kuin miehilläkin.

Naapureiden vähättelevästä käytöksestä oli vuonna 2008 kokemuksia noin joka kymmenennellä vastaajalla, naisista hieman useammalla kuin miehistä. Harrastuksissa yliolkainen kohtelu oli vähäisintä: korkeintaan 10 % naisista ja miehistä oli kokenut vähättelyä harrastuksissaan toisen sukupuolen taholta. Vähättelyä toisen sukupuolen taholta kokeneiden naisten ja miesten osuus on pysynyt hyvin samanlaisena kaikkina seurantavuosina.

Seksuaalinen häirintä

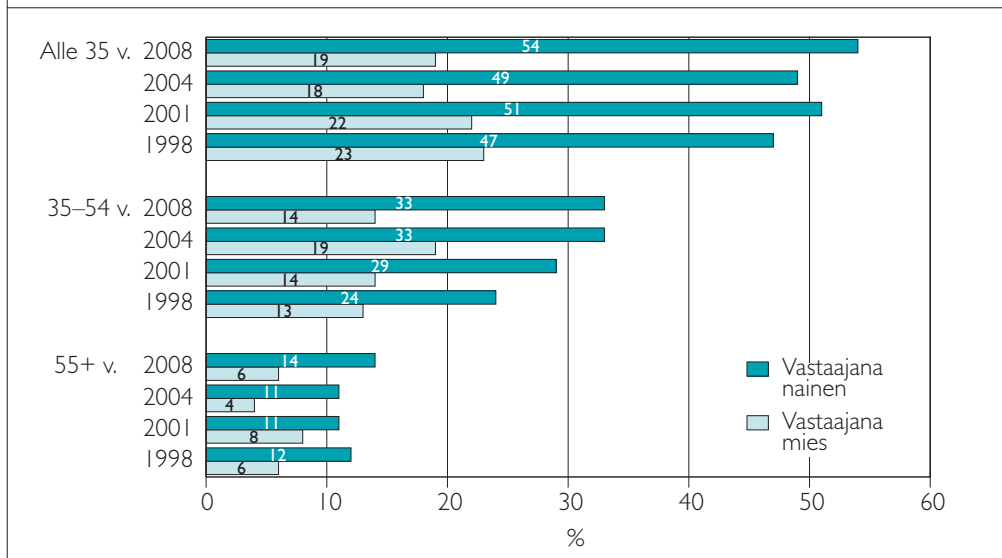
Seksuaalista häirintää voi kokea samaa tai toista sukupuolta olevan henkilön taholta. Aluksi tarkastellaan näistä yleisempää eli toisen sukupuolen taholta tulevaa seksuaalista häirintää. Seksuaalisella häirinnällä ja ahdistelulla tarkoitetaan tässä sellaista toisen sukupuolen edustajan seksuaalista käyttäytymistä, joka on ei-toivottua, yksipuolista ja saattaa sisältää painostusta. Kaikissa neljässä tasa-arvobarometrissä on kysytty kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä neljällä kysymyksellä, jotka liittyvät:

- asiattomiin vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuneisiin huomautuksiin
- seksin ehdottamiseen epäasiallisessa yhteydessä
- kaksimielisiin vitseihin ja härskeihin puheisiin, jotka tuntuvat loukkaavilta
- fyysiseen lähentelyyn.

Seksuaalisen häirinnän kysymyksillä on haettu kahden viime vuoden aikana tapahtuneita asioita. Lisäksi on kysytty, keitä nämä häiritsijät ovat olleet.

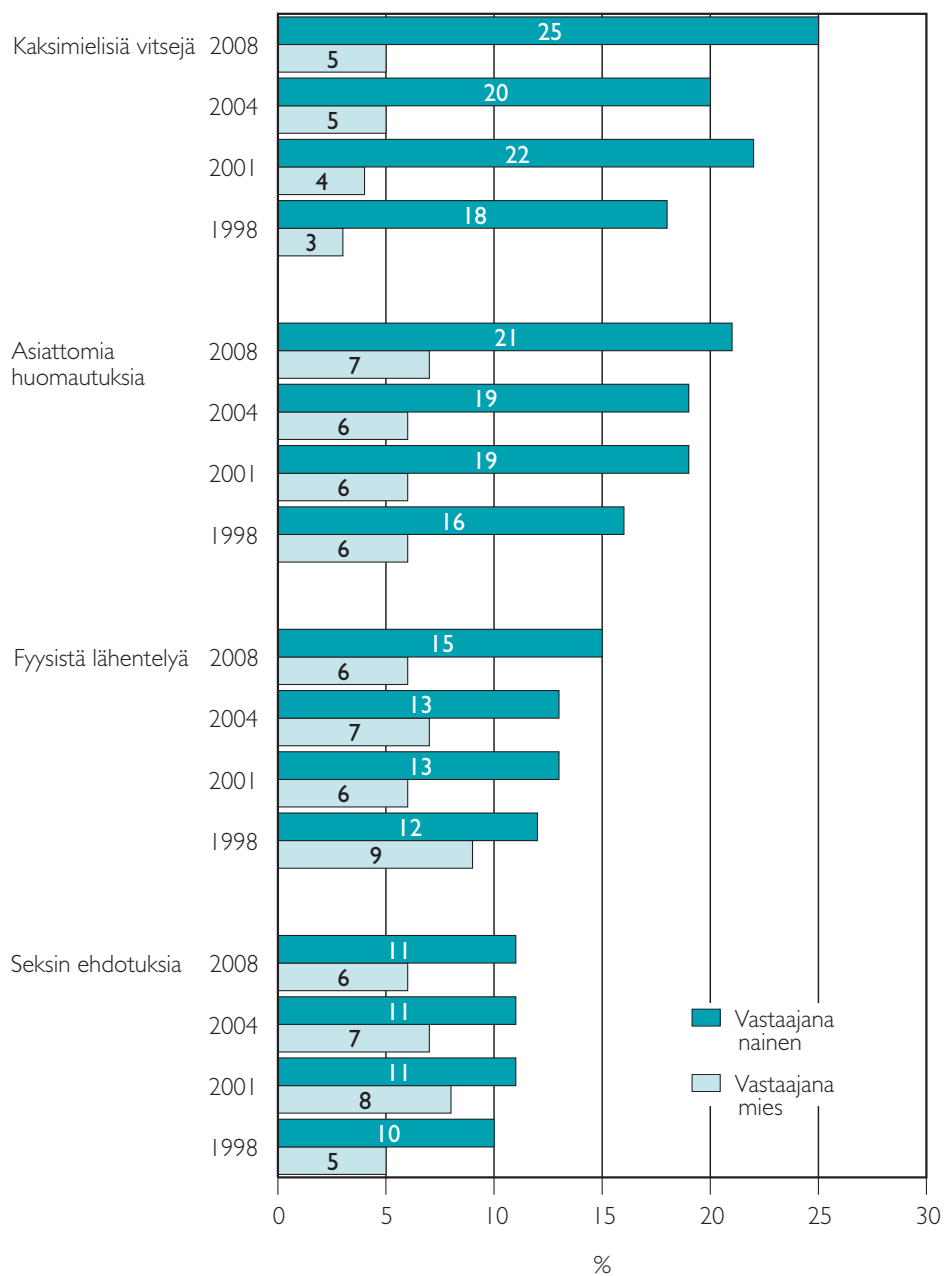
Naisista noin joka kolmas on kokenut seksuaalista häirintää kahden viime vuoden aikana, miehistä 13 %. Tilanne on pysynyt muuttumattomana molempien sukupuolten osalta vuodesta 1998 vuoteen 2008. Nuorempia häiritään useammin kuin vanhempia (kuvio 37). Eniten seksuaalista häirintää ovat kokeneet 15–34-vuotiaat naiset, joista puolet on joutunut seksuaalisen häirinnän kohteeksi kahden viime vuoden aikana. Seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutuneiden naisten osuus on nuorimassa ja vanhimmassa ikäryhmässä pysynyt ennallaan, sen sijaan 35–54-vuotiaitten naisten kokema seksuaalinen häirintä on lisääntynyt selvästi kymmenen vuoden aikana. Tässä ikäryhmässä seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutuneitten naisten osuus on kasvanut vuodesta 1998, jolloin häirinnän kohteeksi joutui joka neljäs nainen. Vuonna 2008 tämän ikäryhmän naisista jo joka kolmatta häirittiin seksuaalisesti.

Kuvio 37. Kahden viime vuoden aikana seksuaalista häirintää toisen sukupuolen taholta kokeneiden osuus sukupuolen ja ikäryhmän mukaan

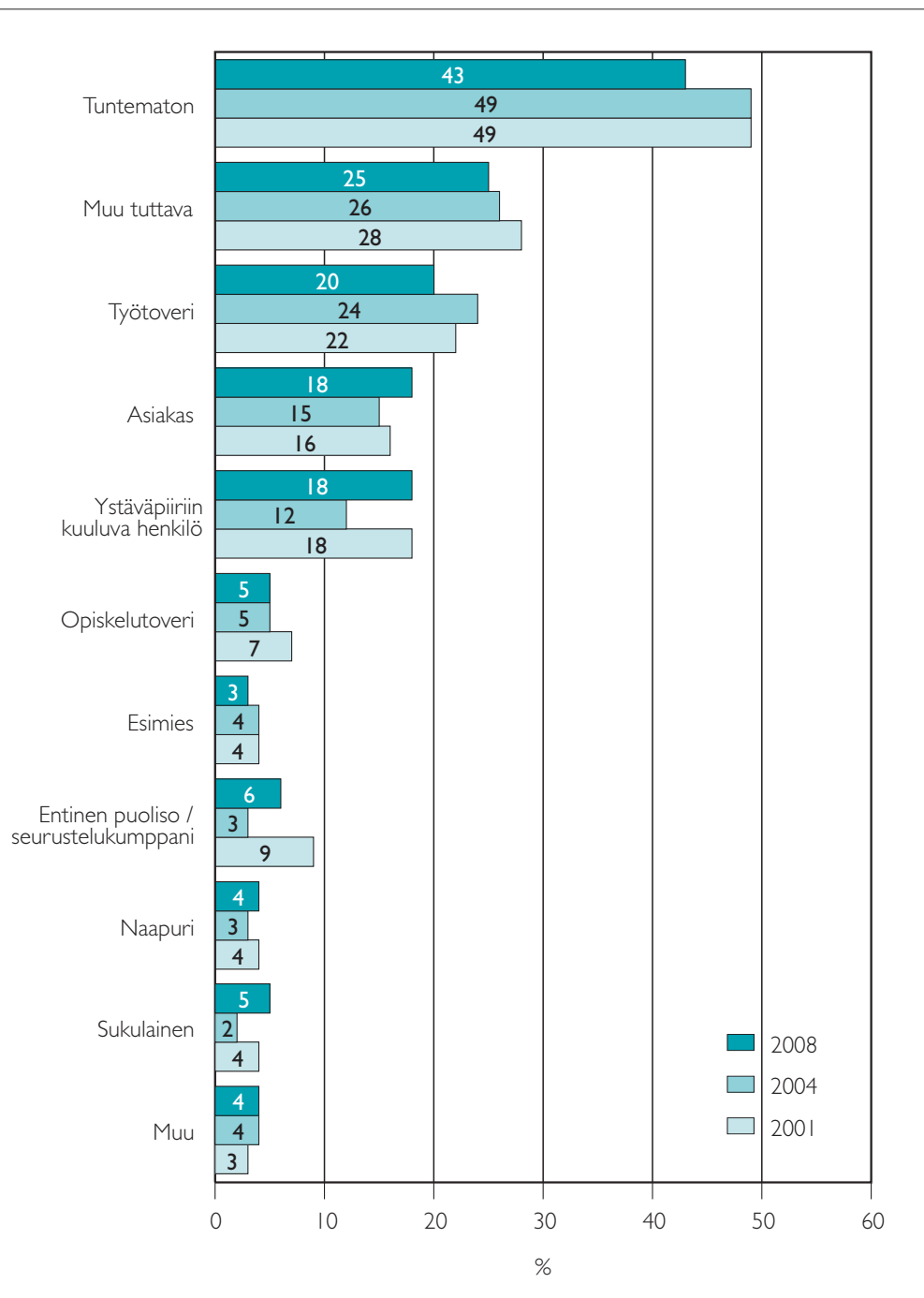

Naisiin kohdistuvan seksuaalisen häirinnän muotojen yleisyys vaihtelee, kun taas miehiin kohdistuva seksuaalinen häirintä on yhtä yleistä kaikissa eri muodoissa (kuvio 38). Noin joka viides nainen on kärsinyt kaksimielisistä vitseistä tai härskeistä puheista sekä asiattomista vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuneista huomautuksista kahden viime vuoden aikana. Ei-toivottua fyysistä lähentelyä tai seksin ehdottamista on molempia kohdistunut useampaan kuin joka kymmenenteen naiseen. Niiden naisten osuudessa, joihin on kohdistunut miesten taholta fyysistä lähentelyä tai seksin ehdottamista epäasiallisessa yhteydessä, ei ole tapahtunut muutosta kymmenen viime vuoden aikana. Sen sijaan yhä useampi nainen on joutunut loukkaavien kaksimielisten vitsien tai asiattomien vartaloon tai seksuaalisuuteen liittyvien huomautusten kohteeksi vuonna 2008 kuin kymmenen vuotta aikaisemmin. Miehillä seksuaalisen häirinnän eri muotojen osuudet ovat kaikkina seurantavuosina pysyneet alle 10 prosentin.

Kuvio 38. Kahden viime vuoden aikana erilaista seksuaalista häirintää kokeneiden osuus sukupuolen mukaan

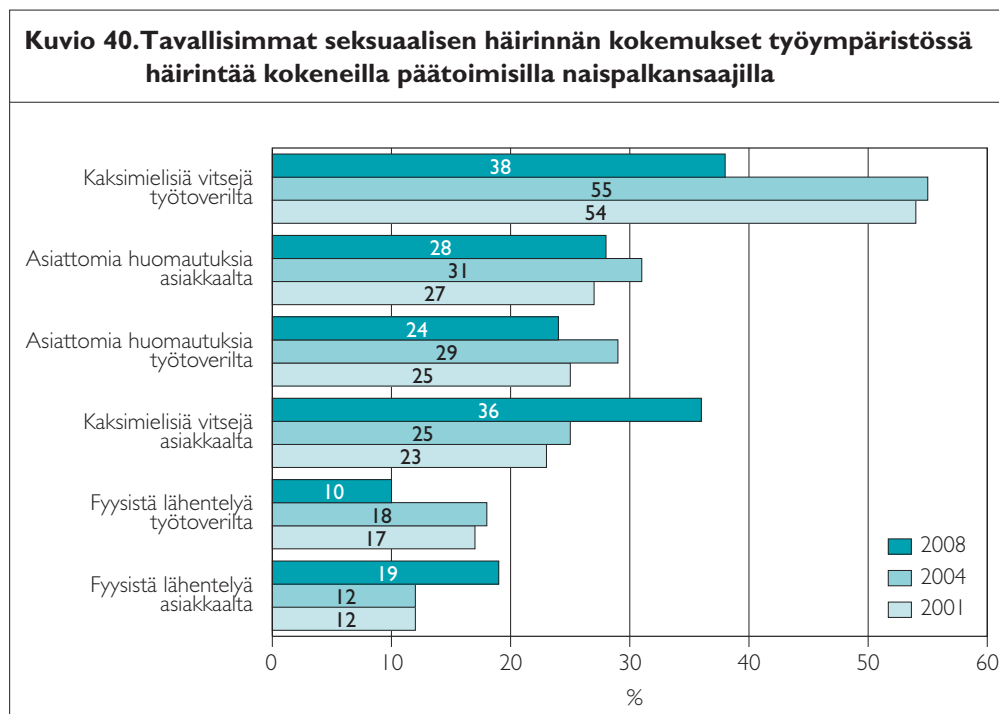

Kuvio 39. Erilaisten häiritsijöiden yleisyys, asianomaisen häiritsijän maininneiden osuus seksuaalista häirintää kokeneista naisista

Kuviossa 39 tarkastellaan sitä, keiden taholta naiset kokevat seksuaalista häirintää. Vastaavia tuloksia ei esitetä miehistä, koska häirintää kokeneita miehiä on niin vähän luotettavien tulosten saamiseksi. Kuitenkin niin naisia kuin miehiä seksuaalisesti häirinneet ovat useimmiten heille tuntemattomia henkilöitä. Seksuaalista häirintää kokeneista naisista vajaa puolet oli maininnut tuntemattoman häiritsijän. Muu tuttava oli häirinnyt joka neljättä naista, ja työtoverit, asiakkaat tai ystäväpiiriin kuuluvat henkilöt noin joka viidettä naista. Muiden häiritsijätyyppien maininneiden naisten osuus jäi alle 10 prosentin. Perheenjäseniä, opettajia ja oppilaita ei esitetä kuviossa, koska näiden määrä seksuaalisina häiritsijöinä on hyvin pieni. Viiden yleisimmän häiritsijäryhmän järjestys oli pysynyt samanlaisena kuin aikaisemmin muuten, mutta naiset mainitsevat nykyään häiritsijäksi yhtä usein ystäväpiiriinsä kuuluvan henkilön kuin asiakkaan (18 %).

Työympäristössä tapahtuvaa seksuaalista häirintää tarkastellaan kuviossa 40. Kuviossa esitetään niiden päätoimisten naispalkansaajien osuus, jotka ovat joutuneet miespuolisten työtovereitten tai asiakkaiden seksuaalisen häirinnän kohteeksi eri tavoin vuosina 2001–2008. Kysytyt seksuaalisen häirinnän eri muodot olivat kaksimieliiset vitsit, asiattomat huomautukset, fyysinen lähentely ja seksin ehdottaminen (ks. tarkemmat kysymykset edellä). Kuviossa ovat yleisimmät häirintämuodot. Esimiesten taholta tullut seksuaalinen häirintä on jätetty kuvioista pois niiden vähäisen määrän takia.

Työssä tapahtuvasta seksuaalisesta häirinnästä mainittiin useimmin miespuolisten työtovereiden loukkaavat kaksimieliset vitsit tai härskit puheet. Vaikka tämä häirintätyyppi on ollut yleisin kaikkina vuosina, vuodesta 2004 vuoteen 2008 on tapahtunut selvää vähenemistä. Muilta osin tarkasteluvuosien väliset erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä, vaikka asiakkaiden taholta tuleva lähentely ja kaksimieliset vitsit ovatkin lisääntyneet ja työtovereitten taholta tuleva lähentely taas vähentynyt.

Vuonna 2008 tutkimukseen lisättiin kysymys seksuaalisesta häirinnästä samaa sukupuolta olevan henkilön taholta. Samaa sukupuolta oleva henkilö oli häirinnyt seksuaalisesti kolmea prosenttia sekä naisista ja että miehistä.

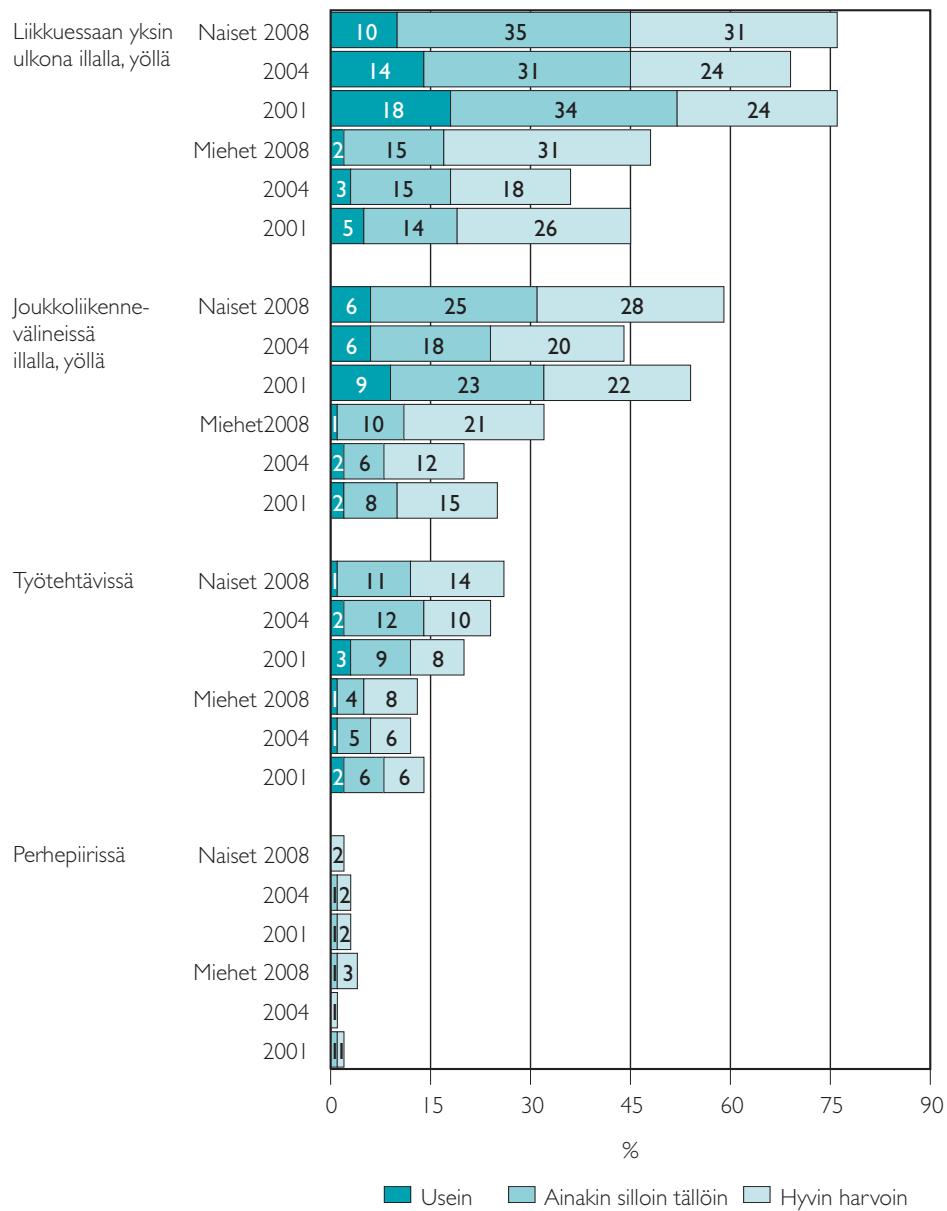
Väkivallan pelko

Vastaajilta tiedusteltiin, pelkäävätkö he väkivallan kohteeksi joutumista tai joutuvatko he olemaan sen takia varuillaan. Väkivallan pelosta yksin ulkona liikkueissa illalla tai yöllä on kysytty kaikissa neljässä Tasa-arvobarometrissa. Sen sijaan muut väkivallan pelkoon liittyvät kysymykset (joukkoliikennevälineissä illalla tai yöllä, työtehtävissä tai perhepiirissä) on kysytty vasta vuodesta 2001 lähtien. ”Kysymys ei sovi” -vastaukset on poistettu esitettävistä jakaumista. ”En osaa sanoa” -vastauksia ei tullut lainkaan.

Suurempi osa naisista kuin miehistä pelkää väkivallan kohteeksi joutumista kaikissa kysytyissä tilanteissa (kuvio 41). Sekä naiset että miehet pelkäävät eniten väkivallan kohteeksi joutumista yksin ulkona liikkueissaan tai joukkoliikennevälineissä illalla tai yöllä. Ulkona illalla liikkueissa naisista vajaa puolet naisista ja miehistä vajaa viidennes ilmoitti vuonna 2008 pelkäävänsä väkivaltaa tai olevansa sen takia varuillaan usein tai silloin tällöin. Usein pelkäävien osuudet ovat pienentyneet seitsemän viime vuoden kuluessa. Vuonna 2001 usein pelkääviä oli naisista 18 % ja miehistä 5 % kun vastaavat luvut ovat nyt naisilla 10 ja miehillä 2 %. Vuonna 2008 joukkoliikennevälineissä väkivallan kohteeksi joutumista kertoi pelkäävänsä usein tai silloin tällöin joka kolmas nainen ja joka kymmenes mies. Luvut olivat samanlaisia myös vuonna 2001.

Vastaajilta, jotka ilmoittivat pelkäävänsä väkivaltaa usein tai ainakin silloin tällöin illalla joukkoliikennevälineissä tai ulkona yksin liikkueissaan kysyttiin lisäksi, ovatko he pelkonsa takia joutuneet karsimaan iltamenojaan tai käyttämään taksia illalla tai yöllä. Naisista noin joka neljäs ja miehistä vähemmän kuin joka kymmenes ilmoitti karsineensa iltamenoja, ja taksia on pelon takia käyttänyt 59 % naisista ja 27 % miehistä. Luvut ovat olleet samansuuntaiset vuodesta 2001 vuoteen 2008, mutta naisten taksin käyttäminen väkivallan pelon takia illalla ja yöllä on lisääntynyt selvästi.

Kuvio 41. Pelkääkö joutumista väkivallan kohteeksi tai onko sen takia varuillaan:

Nykyisin 12 % naisista ja 5 % miehistä kokee väkivallan pelkoa tai varuillaan olemista työtehtävissä usein tai ainakin silloin tällöin (kuvio 41). Niiden naisten osuus, jotka eivät pelkää lainkaan työtehtävissä, on pienentynyt 80 %:sta 74 %:iin vuodesta 2001 vuoteen 2008. Perhepiirissä väkivallan pelko on julkiseen elämään verrattuna harvinaista. Naisista kaksi ja miehistä neljä prosenttia sanoo pelkäävänsä perhepiirissä väkivaltaa tai joutuvansa olemaan varuillaan ainakin joskus.

8 YHTEENVETO

Tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä

Miesten asemaa yhteiskunnassa pidetään edelleen parempana kuin naisten. Naiset ovat tätä mieltä useammin kuin miehet, mutta myös suurin osa miehistä pitää miesten asemaa yhteiskunnassa selvästi tai hiukan parempana kuin naisten asemaa. Jonkinlaisesta muutoksesta tasa-arvoistumisen suuntaan kertoo se, että niiden naisten ja miesten osuus, jotka pitävät miesten asemaa selvästi naisten asemaa parempana, on hieman pienentynyt kymmenen viime vuoden aikana.

Vastaajien suuri enemmistö on sitä mieltä, että naisten entistä aktiivisempi tulo mukaan politiikkaan on tarpeen poliittisen asiantuntemuksen monipuolistamiseksi. Enemmistö vastaajista on myös täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että yritykset ja talouselämä hyötyisivät, jos johtopaikoilla olisi nykyistä enemmän naisia. Naiset ovat kuitenkin miehiä useammin tätä mieltä. Naisista noin puolet ja miehistä vajaa kolmannes on asiasta täysin samaa mieltä.

Naisten ja miesten näkemyksissä on eroa siinä, millaiseksi naisten mahdollisuudet työelämässä nähdään verrattuna miesten mahdollisuuksiin. Yli puolet miehistä pitää naisten ja miesten asemaa täysin tai jokseenkin yhtä hyvänä, mutta naisista vain kolmasosa. Naiset myös toivovat miehiä useammin, että työmarkkinajärjestöt toimisivat aktiivisemmin naisten ja miesten perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi ja että perhevapaista koituvia työnantajakustannuksia tasattaisiin nykyistä enemmän nais- ja miesvaltaisten alojen kesken.

Suurempi osa mies- kuin naispalkansaajista arvioi oman työpaikkansa toteut-tavan hyvin sukupuolten tasa-arvoa. Näkemysero on selvä ja arviot ovat saman-suuntaisia julkisella ja yksityisellä sektorilla. Naiset myös kokevat selvästi miehiä enemmän haittaa sukupuolestaan työpaikalla. Eniten haittaa koetaan palkkauksessa, ammattitaidon arvostuksessa ja uralla etenemisessä. Kun eri haittoja tarkastellaan yhdessä vuonna 2008, miehistä suurin osa (80 %) ei ole kokenut sukupuolestaan mitään haittaa työssään, kun taas naisista vain 39 % ei koe näitä haittoja. Tilanne on pysynyt samanlaisena kuluneiden kymmenen vuoden ajan. Korkeasti koulutettujen naisten kokemat haitat ovat kuitenkin lisääntyneet.

Opiskelijat ja koululaiset pitävät opiskeluympäristöään tasa-arvoisempana kuin palkansaajat työpaikkaansa, vaikka opiskelijoista suurempi osa kuin palkansaajista on kokenut vähättelyä toisen sukupuolen taholta. Opiskelussa miehet/pojat kokevat sukupuolestaan haittaa useammin kuin naiset/tytöt. Naisilla/tyttöillä haitat ovat vähentyneet kymmenen vuoden kuluessa, ja miehillä/pojilla ne ovat pysyneet kutakuinkin samanlaisina.

Tasa-arvo perheessä ja perhevapaisiin suhtautuminen työelämässä

Perheen työnjako näyttää edelleen melko perinteiseltä: äidit ovat useimmiten päävastuussa pyykkäyksestä, silityksestä ja ruoanlaitosta arkisin ja isät kuluneuvojen huollosta sekä kodin korjauksista ja remonteista. Naiset kokevat selvästi miehiä useammin olevansa liikaa vastuussa kotitöistä ja toisaalta kotitöiden jakamisesta syntyy myös usein erimielisyyttä. Myös sinkkunaiset, joilta kysytään käsityksiä parisuhteesta, arvioivat kotitöiden rajoittavan harrastuksia parisuhteessa. Molemmat sukupuolet kuitenkin kokevat, että heillä on valtaa perheen sisäisessä päätöksenteossa.

Suurin osa naisista ja miehistä on sitä mieltä, että miesten tulisi osallistua nykyistä enemmän lastensa hoitoon ja kasvatukseen. Aikaisempaa suurempi osa palkansaajamiehistä arvioi, että töistä jääminen kotiin hoitamaan äkillisesti sairastunutta lasta on helpottunut. He arvioivat naisten kotiin jäämisen olevan helpompaa kuin miesten. Naiset ovat myös käytännössä jääneet miehiä useammin sairaan lapsen kanssa kotiin.

Yli puolet naisista ja miehistä on sitä mieltä, että työpaikoilla ei kannusteta miehiä riittävästi käyttämään lastenhoitovapaita. Palkansaajien arvion mukaan työpaikoilla suhtaudutaan myönteisimmin äitiys- ja isyysvapaisiin sekä naisten vanhempainvapaisiin. Palkansaajien arvioiden mukaan näyttää siltä, että äitiys- ja isyysvapaiden ja naisten vanhempainvapaiden pitäminen ei ole vaikeutunut tai helpottunut vuodesta 2001 vuoteen 2008. Perhevapaiden pitäminen koetaan sitä vaikeammaksi, mitä pidemmästä perhevapaasta on kyse. Julkisella sektorilla suhtautumista perhevapaisiin arvioidaan myönteisemmin kuin yksityisellä sektorilla.

Vaikka hoitovapaalle ja miesten vanhempainvapaalle lähteminen on helpottunut seitsemän viime vuoden aikana, suhtautuminen näihin perhevapaisiin ei ole edelleenkaan niin myönteistä yksityisellä kuin julkisella sektorilla. Yksityisellä sektorilla työskentelevistä palkansaajista selvästi alle puolet arvioi, että miesten lähteminen vanhempain- tai hoitovapaalle onnistuisi vaikeuksitta. Arvioiden perusteella isien vanhempain- ja hoitovapaat eivät yksityisellä sektorilla näytä vakiintuneen käytännöiksi. Myös miesten osittaiseen hoitovapaaseen näytetään suhtautuvan nihkeämmin yksityisellä kuin julkisella sektorilla.

Seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset

Suurempi osa naisista kuin miehistä kokee vähättelyä ja seksuaalista häirintää toisen sukupuolen taholta. Työympäristössä naisia häiritsevät seksuaalisesti eniten miespuoliset työtoverit ja asiakkaat. Työn ulkopuolella puolestaan seksuaalista häirintää aiheuttavat useimmiten tuntemattomat miehet.

Seksuaalisuuden korostaminen eri asioissa näyttää olevan suurimman osan mielestä liiallista. Valtaosa on sitä mieltä, että TV, internet, mainokset ja muu viihde vaikuttavat liikaa lasten ja nuorten käsityksiin seksuaalisuudesta. Enemmän kuin kolme neljästä naisesta ja yli puolet miehistä kannattaa sitä, että lähes alastomien vartaloiden esittämistä ulkomainoksissa vähennettäisiin. Lisäksi suurin osa vastaajista pitää pienille tytöille myytäviä vaatteita liian seksikkäinä.

Vastaajilta kysyttiin tutkimuksessa väkivallan pelosta iltaisin liikuttaessa, työtehtävissä ja perhepiirissä. Väkivallan pelkoa kokevat naiset enemmän kuin miehet. Yleisintä varuillaan oleminen oli myöhään yksin ulkona liikkuesssa ja julkisissa kulkuvälineissä. Väkivallan pelko oli naisilla lisääntynyt myös työtehtävissä. Sen sijaan perhepiirissä vain harva pelkäsi joutuvansa väkivallan kohteeksi.

Raiskauksia on uutisoitu viime vuosina paljon ja tuomioiden pituudesta on keskusteltu. Raiskaustuomioista kysyttiin myös Tasa-arvobarometrissa vuosina 1998, 2004 ja 2008. Naiset ja miehet ovat yhtä mieltä siitä, että raiskauksista annetut tuomiot ovat liian lieviä. Hyvin harva pitää niitä sopivina ja liian kovina ei juuri kukaan.

Missä mennään, tasa-arvo?

Tuloksissa on viitteitä yhteiskunnassa tapahtuvasta sukupuolten vähittäisestä tasa-arvoistumisesta. Joissakin asioissa muutos on kuitenkin kulkemassa toiseen suuntaan. Esimerkiksi naisten kokemaa seksuaalista häirintää miesten taholta näyttää lisääntyneen, ja korkeasti koulutetut naiset raportoivat entistä enemmän haittaa sukupuolestaan työpaikalla.

Useissa perheissä osa kotitöistä näyttää jakaantuvan hyvinkin perinteisesti äidin tai isän vastuulle. Osassa kotitöitä vastuuta on jaettu, mutta nimenomaan isän vastuulla olevat tehtävät eivät näytä lisääntyneen. Miesten osallistumisen tarpeesta lastensa hoitoon ja kasvatukseen naiset ja miehet ovat yhtä mieltä: sitä tulisi lisätä.

Nykyisin miesten mielestä naisten on helpompi kieltäytyä ylittöistä tai jäädä hoitamaan sairasta lasta kotiin kuin miesten. Vaikuttaa myös siltä, että työpaikoilla – varsinkaan yksityisellä sektorilla – ei aina suhtauduta myönteisesti isien pitkiin perhevapaisiin. Myönteisyys on kuitenkin nimenomaan yksityisellä sektorilla lisääntynyt vuodesta 2001. Perhevapaista koituvien työnantajakustannusten tasaamista nais- ja miesvaltaisten alojen kesken kannatetaan entistä enemmän.

Liite: Haastattelulomake ja suorat jakaumat

Tasa-arvobarometri 2008¹

Jotta en kysyisi teiltä kysymyksiä, jotka eivät sovi teidän elämäntilanteeseenne,
kysyn ensiksi joitakin taustatietoja.

HE1 Onko teillä työpaikka?

(Myös yritys ja esimerkiksi maatala ovat työpaikkoja, niillä palkansaajilla, jotka eivät
tällä hetkellä käy työssä, työsuhteen olemassaolo kertoo työpaikan olemassaolosta.)

	N %	M %
1 Kyllä	58	62
2 Ei	42	38

Työssä olevat:

HE2 Oletteko:

	N %	M %
1 palkansaaja	91	82
2 yrittäjä tai ammatinharjoittaja	9	18
3 vai työskentelettekö palkatta perheenjäsenen yrityksessä tai maatilalla?	0	0

Palkansaajat:

HE3A Oletteko:

	N %	M %
1 esimiesasemassa tai johtotehtävissä	12	13
2 ylempi toimihenkilö (ei alaisia)	16	22
3 alempi toimihenkilö	26	12
4 vai työntekijä?	47	53

Esimiesasemassa olevat:

HE3B Kuinka monta alaista teillä on? _____

Esimiesasemassa olevat:

HE3C Minkä tyyppisten alaisten kanssa olette enimmäkseen tekemisissä:

	N %	M %
1 ylempien toimihenkilöiden	10	22
2 alempien toimihenkilöiden	28	28
3 työntekijöiden kanssa?	62	50

---

¹Tämä lomake ei ole ollut konkreettisesti muodossaan käytössä haastatteluissa. Lomaketta on käytetty avuksi ohjelmoinnissa.
Ohjelmointiohjeet ja haastattelijan ohjeet on kirjoitettu kursiivilla.

Palkansaajat:

HE4 Oletteko:

	N %	M %
1 kokoaikatyössä	84	92
2 vai osa-aikatyössä?	16	8

Palkansaajat:

HE5 Onko työsuhteenne:

	N %	M %
1 jatkuva (toistaiseksi voimassa oleva)	82	92
2 vai määräaikainen tai tilapäinen?	18	8

Palkansaajat, yrittäjät ja ammatinharjoittajat:

HE6 Onko teillä palkattua työvoimaa?

	N %	M %
1 Kyllä	28	39
2 Ei	72	61

Työssä olevat:

HE7 Onko ansiotyö, ammatinharjoittaminen tai yrittäminen pääasiallinen toimintanne tällä hetkellä?

(Pääasiallinen on se toiminta, johon käyttää eniten aikaansa tai josta saa eniten tuloja.)

	N %	M %
1 Kyllä --> KO0	92	97
2 Ei	8	3

HE8

Ei työssä olevat:

Mitä teette pääasiassa?

Ei päätoimisessa työssä olevat:

Mitä muuta teette pääasiassa? (Valittava tärkein.)

	N %	M %
1 Opiskelija, koululainen	31	37
2 Varusmies tai siviilipalvelussa	0	2
3 Työtön tai lomautettu	9	11
4 Eläkkeellä, pitkäaikaissairas tai työkyvytön	44	48
5 Äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla	5	0
6 Hoidatte lapsia kotihoidontuen turvin	5	0
7 Muu	6	2

Kysyn seuraavaksi kotitalouttanne koskevia tietoja. Kotitaloudella tarkoitan henkilöitä, jotka **asuvat yhdessä sekä ruokailevat tai muuten käyttävät tulojaan yhdessä.**

KO0 Elätkö nykyisin:

	N %	M %
1 vanhempienne (adoptiovanhempien, isovanhempien tms.) kotitaloudessa vailla omaa perhettä vai	7	12
2 omassa kotitaloudessanne?	93	88

Omassa kotitaloudessa elävät:

KO1 Kysyn seuraavaksi siviilisäätjänne. Oletteko tällä hetkellä:

	N %	M %
1 naimaton	15	19
2 avoliitossa	16	19
3 avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa	54	56
4 eronnut tai asumuserossa	10	5
5 leski?	5	1

Avoliitossa tai avoliitossa olevat:

KO2 Elätkö puolisonne kanssa samassa kotitaloudessa vähintään kaksi kolmannelta ajasta?

	N %	M %
1 Kyllä (esim. toinen puoliso enintään 2 päivää viikosta toisella paikkakunnalla)	98	99
2 Emme (esim. toinen puoliso vähintään 3 päivää viikosta toisella paikkakunnalla)	2	1

Erillään puolisoista yli kolmanneksen ajasta:

KO3 Kumpi puolisoista elää vakituisesti tai vakituisemmin yhteisessä kotitaloudessa?

	N %	M %
1 Minä	84	0
2 Puolisoni	7	100
EOS.....	9	0

Omassa kotitaloudessa vakituisesti elävät:

Kysyn seuraavaksi alle 18-vuotiaista lapsista.

Omassa kotitaloudessa vakituisesti elävät:

KO4 Asuuko kotitaloudessanne tällä hetkellä alle 18-vuotiaita lapsia **vakituisesti** ?

Teidän ja puolisonne yhteisiä tai jommankumman lapsia tai lastenlapsia, adoptoituja tms. lapsia. Vähintään puolet ajasta.

	N %	M %
1 Kyllä	33	29
2 Ei	67	71

Omassa kotitaloudessa vakituisesti elävät, alle 18-vuotiaita lapsia vakituisesti kotitaloudessa:

KO5 Minkä ikäisiä nämä lapset ovat? Mainitkaa lasten iät **nuorimmasta vanhimpaan**

Omassa kotitaloudessa vakituisesti elävät:

KO6 Asuuko kotitaloudessanne tällä hetkellä alle 18-vuotiaita lapsia **osa-aikaisesti**?

Teidän ja puolisonne yhteisiä tai jommankumman lapsia tai lastenlapsia, adoptoituja tms. lapsia, alle puolet, mutta vähintään noin kolmanneksen ajasta.

Osa-aikaisesti= alle puolet, mutta vähintään noin kolmanneksen ajasta.

Jos lapsi asuu kotitaloudessa säännöllisesti kaksi täyttä viikonlopun vuorokautta, hänet hyväksytään kotitaloudessa asuvaksi.

	N %	M %
1 Kyllä	1	3
2 Ei	99	97

Omassa kotitaloudessa elävät:

KO7

Omassa kotitaloudessa vakituisesti elävät:

Onko teillä sellaisia alle 18-vuotiaita lapsia, jotka eivät asu kotitaloudessanne edes kolmannesta ajasta, mutta joiden elatukseen osallistutte?

Vähemmän vakituisesti yhteisessä kotitaloudessa puolisonsa kanssa elävät:

Onko teillä alle 18-vuotiaita lapsia?

	N %	M %
1 Kyllä	1	4
2 Ei	99	96

Toisessa kotitaloudessa eläviä alle 18-vuotiaita lapsia:

KO8 Kuinka usein tapaatte näitä lapsianne:

(Jos lapsia on useampia ja heitä ei tavata yhtä usein, valitaan nuorimman lapsen tapaaminen.)

	N %	M %
1 lähes päivittäin	0	8
2 suunnilleen joka viikko	24	46
3 noin kerran kuukaudessa	32	33
4 muutaman kerran vuodessa	12	9
5 harvemmin tai ette koskaan?	32	3

Kysyn seuraavaksi arvioitanne suomalaisten miesten ja naisten asemasta yleensä.

YL1

Jos arvioidaan aivan yleisesti suomalaisten miesten ja naisten asemaa **nykyisin**, mikä seuraavista viidestä väittämästä vastaa eniten omaa näkemystänne:

	N %	M %
1 miesten asema yhteiskunnassa on keskimäärin selvästi parempi kuin naisten	16	6
2 miesten asema yhteiskunnassa on keskimäärin hiukan parempi kuin naisten	68	55
3 naisten asema on keskimäärin selvästi parempi kuin miesten	0	1
4 naisten asema on keskimäärin hiukan parempi kuin miesten	0	3
5 miehet ja naiset ovat tasa-arvoisia keskenään?	15	36

YL2

Arvelletteko sukupuolten tasa-arvon lisääntyvän, eriarvoisuuden lisääntyvän vai pysykö tilanne samanlaisena **seuraavan kymmenen vuoden aikana**:

	N %	M %
1 tasa-arvo lisääntyy	49	51
2 eriarvoisuus lisääntyy	5	6
3 tilanne pysyy samanlaisena?	45	42
EOS.....	1	0

YL3 Seuraavaksi kysyn sarjan väittämiä suomalaisten miesten ja naisten asemasta yleensä.

Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?

		täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
A Naisten entistä aktiivisempi tulo mukaan politiikkaan on tarpeen poliittisen asian- tuntemuksen monipuolistamiseksi?	N %	56	38	4	1	2
	M %	39	47	11	2	1
B Yritykset ja talouselämä hyötyisivät, jos johtopaikoilla olisi nykyistä enemmän naisia?	N %	48	38	10	2	2
	M %	29	43	21	3	3
C Sosiaali- ja terveyspalveluiden työtehtävissä tulisi olla nykyistä enemmän miehiä?	N %	45	34	14	4	2
	M %	33	38	20	6	3
D Naisten mahdollisuudet työelämässä ovat yhtä hyvät kuin miesten?	N %	11	23	51	16	0
	M %	25	31	35	8	1
E Entä mitä mieltä olette väittämästä: Naimisissa olevilla naisilla on täysi oikeus käydä töissä, olipa heidän perhetilanteensa mikä tahansa?	N %	81	13	4	1	1
	M %	78	15	5	2	0
F Miehellä on ensisijaisesti vastuu perheen toimeentulosta?	N %	6	15	39	40	0
	M %	15	23	32	29	1
G On oikein, että se puoliso, jolla on pienempi palkka, tekee suuremman osan kotitöistä?	N %	3	6	23	69	0
	M %	3	9	33	54	1
H Miesten tulisi osallistua nykyistä enem- män lastensa hoitoon ja kasvatukseen?	N %	56	34	6	1	3
	M %	57	33	5	2	2

		täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
I Työpaikoilla kannustetaan miehiä riittävästi käyttämään lastenhoito-vapaita?	N %	10	16	40	18	16
	M %	11	17	35	22	14
J Työmarkkinajärjestöjen tulisi toimia nykyistä aktiivisemmin naisten ja miesten perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi?	N %	77	17	3	1	3
	M %	59	31	6	2	2
K Perhevapaista koituvia työnantajakustannuksia tulee tasata nykyistä enemmän nais- ja miesvaltaisten alojen kesken?	N %	64	27	2	1	7
	M %	49	39	6	1	5
L Miehetkin hyötyvät sukupuolten tasa-arvon lisääntymisestä?	N %	57	32	6	1	3
	M %	48	37	9	3	3
M Työpaikkakohtaisista tasa-arvosuunnitelmista ei ole hyötyä naisten ja miesten tasa-arvon edistämisessä?	N %	4	20	40	24	12
	M %	9	22	42	20	7
N Lähes alastomien vartaloiden esittämistä ulkomainoksissa tulisi vähentää?	N %	51	26	15	5	3
	M %	27	29	26	16	2
O Pienille tytöille myytävät vaatteet ovat liian seksikkäitä?	N %	51	34	8	4	4
	M %	31	38	15	5	11
P Kaupalliset kanavat eli TV, Internet, mainokset ja muu viihde vaikuttavat liikaa lasten ja nuorten käsityksiin seksuaalisuudesta?	N %	62	32	4	1	1
	M %	48	38	8	4	2

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

Väittämät kävimme nyt läpi ja seuraavaksi kysyn kokemuksianne työelämästä.

*Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:***TY1** Toteutuuko sukupuolten välinen tasa-arvo työpaikallanne:

	N %	M %
1 erittäin hyvin	19	34
2 melko hyvin	41	37
3 kesinkertaisesti	18	14
4 melko huonosti	8	4
5 erittäin huonosti?	2	2
KYSYMYS EI SOVI.....	12	10

*Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:***TY2** Onko työpaikkanne:

	N %	M %
1 valtion sektorilla	10	13
2 kuntasektorilla (kunnat, kuntayhtymät ym.)	39	15
3 vai yksityisellä sektorilla?	51	73

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY3 Ovatko naiset tai miehet työpaikallanne selvänä enemmistönä?

Selvällä enemmistöllä tarkoitetaan vähintään kahden kolmasosan enemmistöä.	N %	M %
1 Naiset selvänä enemmistönä	69	19
2 Miehet selvänä enemmistönä	13	56
3 Kumpikaan sukupuoli ei ole selvänä enemmistönä	17	25
EOS.....	1	0

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY4A Onko teillä nykyisessä työssänne haittaa sukupuolestanne seuraavissa asioissa:

		paljon	jonkin verran	ei lainkaan	EOS
A palkkaus?	N %	8	26	64	2
	M %	0	3	96	1
B työsuhte-etujen saaminen (esim. työsuhteautot, puhelimet)?	N %	2	8	88	2
	M %	0	2	97	1
C koulutukseen pääsy (työnantajan kustantamaan)?	N %	1	6	91	2
	M %	1	3	96	1
D tiedon saaminen (esim. työtä koskevista muutoksista)?	N %	2	10	87	1
	M %	1	2	97	1
E työpaineiden jakautuminen (esim. naiset / miehet pääsevät helpommalla)?	N %	5	20	73	2
	M %	2	8	90	0
F uralla eteneminen?	N %	5	23	70	2
	M %	1	5	93	1
G työsuhteen jatkuvuus (esim. pätkätyöt tai määräaikaisuus)?	N %	2	6	90	2
	M %	0	2	98	0
H työtulosten arviointi?	N %	1	16	80	2
	M %	1	4	95	0
I ammattitaidon arvostus?	N %	6	25	69	1
	M %	1	6	92	1
J työn itsenäisyys?	N %	1	8	90	1
	M %	0	2	97	0

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY4B Oletteko viimeisten viiden vuoden aikana ehdottanut palkankorotusta itsellenne?

(Ehdottanut esimiehelle, luottamusmiehelle tms., koskee kaikenlaisia ei-automaattisesti tulevia korotuksia, esim. henkilökohtaisia lisä.)

	N %	M %
1 Kyllä	41	50
2 En	59	50

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY4C Onko esimiehenne tai joku muu työpaikallanne johtavassa asemassa oleva henkilö kannustanut teitä hakeutumaan vaativampiin tehtäviin viimeisten viiden vuoden aikana?

	N %	M %
1 kyllä	40	41
2 ei	59	59
EOS	1	0

Pää- ja sivutoimiset yrittäjät ja ammatinharjoittajat:

Seuraavaksi kysyn kokemuksianne työelämästä.

Pää- ja sivutoimiset yrittäjät ja ammatinharjoittajat:

TY5 Toteutuuko sukupuolten tasa-arvo oman kokemuksenne mukaan ammattialallanne tai yrittäjänä toimiessanne:

	N %	M %
1 erittäin hyvin	22	32
2 melko hyvin	44	40
3 kesinkertaisesti	21	14
4 melko huonosti	9	2
5 erittäin huonosti?	0	0
KYSYMYS EI SOVI	2	12
EOS.....	2	0

Pää- ja sivutoimiset yrittäjät ja ammatinharjoittajat:

TY6 Onko teillä nykyisessä työssänne haittaa sukupuolestanne seuraavissa asioissa:

		paljon	jonkin verran	ei lainkaan	EOS
A ammattitaidon arvostus?	N %	9	25	66	0
	M %	3	8	86	2
B taloudellinen toimeentulo?	N %	5	20	72	2
	M %	1	6	91	2
C asiakassuhteiden luominen?	N %	2	29	68	0
	M %	0	4	94	2
D yhteistyö asiakkaiden kanssa?	N %	2	15	82	0
	M %	0	4	94	2
E yhteistyö muiden yrittäjien kanssa?	N %	2	15	82	0
	M %	0	5	93	2
<i>alaisia:</i>					
F yhteistyö alaisten kanssa?	N %	0	16	84	0
	M %	0	7	93	0
G uralla eteneminen ja itsensä kehittäminen?	N %	5	19	77	0
	M %	0	7	89	3
H yritystoimintaan tarkoitetun yhteiskunnallisen tuen saaminen?	N %	2	16	74	7
	M %	0	5	90	5

Päätoimiset opiskelijat ja koululaiset:

Seuraavaksi kysyn kokemuksianne **nykyisestä** koulu- tai opiskeluympäristöstänne.

Päätoimiset opiskelijat ja koululaiset:

TY7 Toteutuuko sukupuolten tasa-arvo oppilaitoksessanne:	N %	M %
1 erittäin hyvin	40	50
2 melko hyvin	40	38
3 kesinkertaisesti	9	7
4 melko huonosti	6	4
5 erittäin huonosti?	1	1
KYSYMYS EI SOVI	2	0
EOS.....	2	0

Päätoimiset opiskelijat ja koululaiset:

TY8 Haittaako seuraavat seikat opiskeluanne:

Sähköisessä lomakkeessa 'vastakkainen sukupuoli' on 'pojat tai miehet', jos haastateltava on nainen, ja 'tytöt tai naiset', jos haastateltava on mies, 'oma sukupuoli' päinvastoin.

Haittaavatko seuraavat seikat opiskeluanne:		paljon	jonkin verran	ei lainkaan	EOS
A oppimateriaaleissa tulee liiaksi esiin vastakkaisen sukupuolen maailma tai kokemuspiiri?	N %	1	10	89	1
	M %	2	7	92	0
B jotkut opettajat valitsevat opetuksen sisällöt liiaksi vastakkaisen sukupuolen maailmasta tai kokemuspiiristä?	N %	1	14	84	1
	M %	1	13	86	0
C vastakkainen sukupuoli saa mielenkiintoisimmat tehtävät?	N %	1	13	85	1
	M %	3	6	91	0
D vastakkainen sukupuoli saa parhaat työvälineet?	N %	1	9	89	1
	M %	1	7	92	0
E jotkut opettajat arvioivat vastakkaisen sukupuolen aikaansaannoksia myönteisemmin kuin oman sukupuolen aikaansaannoksia?	N %	3	35	60	2
	M %	7	36	57	0
F keskusteluissa ja vastaajina vastakkaisen sukupuolen edustajat ovat jatkuvasti äänessä?	N %	7	23	70	1
	M %	5	33	62	0

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

Seuraavat kysymykset koskevat perheen ja työn yhteensovittamista.

*Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:***PE1** Onko työpaikallanne yleisesti ottaen vaikeaa:

		ei lainkaan vaikeaa	jonkin verran vaikeaa	selvästi vaikeaa	EI KOSKE TYÖPAIK- KAANI	EOS
A pienten lasten äideille kieltäytyä ylitöistä perhesyihin vedoten?	N %	52	30	6	8	4
	M %	55	18	2	22	3
B pienten lasten isille kieltäytyä ylitöistä perhesyihin vedoten?	N %	45	21	4	24	6
	M %	62	26	3	7	2
C naisille jäädä kotiin hoitamaan äkillisesti sairastunutta (alle 10-vuotiaasta) lastaan?	N %	67	25	4	2	2
	M %	69	11	2	17	2
D miehille jäädä kotiin hoitamaan äkillisesti sairastunutta (alle 10-vuotiaasta) lastaan?	N %	50	23	4	19	4
	M %	70	17	6	4	2

*Pää- ja sivutoimiset palkansaajat, alle 12-vuotiaita lapsia kotitaloudessa:***PE2** Oletteko itse jäänyt viimeisten kahden vuoden aikana kotiin hoitamaan äkillisesti sairastunutta lasta:

	N %	M %
1 en lainkaan	22	36
2 korkeintaan muutamia kertoja	54	43
3 lukuisia kertoja?	21	16
LAPSI EI OLE OLLUT SAIRAS	3	5

*Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:***PE3** Seuraavat kysymykset koskevat suhtautumista perhevapaiden käyttöön työpaikallanne.

(Perhevapaat ovat vapaita, jotka mahdollistavat vanhempien jäämisen määräajaksi pois työelämästä tai lyhennetyn työajan lapsen hoitamiseksi.)

		ei lainkaan vaikeaa	jonkin verran vaikeaa	selvästi vaikeaa	EI KOSKE TYÖPAIK- KAANI	EOS
Onko vaikeaa:						
A naisille jäädä äitiys- ja vanhempainvapaalle vajaan vuoden ajaksi?	N %	84	8	3	2	3
	M %	67	9	1	17	6
B miehille jäädä isyysvapaalle kolmen viikon ajaksi?	N %	64	12	2	18	5
	M %	78	11	4	3	4
C miehille jäädä vanhempainvapaalle, jonka kesto voi vaihdella yhdestä seitsemään kuukauteen?	N %	40	24	9	18	8
	M %	41	34	11	3	11
D naisille jäädä hoitovapaalle hoitamaan lasta siksi, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta?	N %	73	16	6	2	3
	M %	54	17	4	17	8
E miehille jäädä hoitovapaalle hoitamaan lasta siksi, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta?	N %	38	23	12	19	9
	M %	34	31	18	5	12
F naisille olla osittaisella hoitovapaalla eli lyhentää työaikaansa, mikä on mahdollista lapsen toisen kouluvuoden loppuun asti?	N %	53	25	12	3	7
	M %	39	24	9	16	13
G miehille olla osittaisella hoitovapaalla eli lyhentää työaikaansa, mikä on mahdollista lapsen toisen kouluvuoden loppuun asti?	N %	33	25	14	19	9
	M %	33	27	20	4	15

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat, joilla on omassa tai toisessa kotitaloudessa eläviä alle 18-vuotiaita lapsia ja jotka eivät olleet perhevapailla haastatteluajankohtana:

PE4A Oletteko itse ollut viimeisten viiden vuoden aikana äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla?

	N %	M %
1 Kyllä	37	38
2 En	63	62

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat, joilla on omassa tai toisessa kotitaloudessa eläviä alle 18-vuotiaita lapsia ja jotka eivät olleet perhevapailla haastatteluajankohtana:

PE4B Entä oletteko ollut viimeisten viiden vuoden aikana osittaisella hoitovapaalla?

	N %	M %
1 Kyllä	14	5
2 En	86	95

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat, joilla on omassa tai toisessa kotitaloudessa eläviä alle 18-vuotiaita lapsia ja jotka eivät olleet perhevapailla haastatteluajankohtana:

PE4C Entä oletteko ollut viimeisten viiden vuoden aikana kokoaikaisella hoitovapaalla?

	N %	M %
1 Kyllä	27	4
2 En	73	96

Ei-palkansaajat, jotka elävät puolisonsa kanssa vakituisesti tai puolisoa vakituisemmin yhteisessä kotitaloudessa tai joilla on alle 18-vuotiaita lapsia kotitaloudessa vakituisesti tai osa-aikaisesti:

Seuraavat kysymykset koskevat perheen ja muiden elämänalueiden yhteensovittamista.

Alle 18-vuotiaita lapsia vakituisesti tai osa-aikaisesti kotitaloudessa:

PE5 Onko teille perhesyiden takia vaikeaa:

		ei lainkaan vaikeaa	jonkin verran vaikeaa	selvästi vaikeaa	EI KOSKE TYÖPAIKKAANI	EOS
<i>ansiotyö pääasiallisena toimintana</i>						
A olla tarvittaessa myöhään tai viikonloppuisin töissä? (Tarkoitetaan normaalityöajan ylittäviä töitä.)	N %	46	31	18	5	1
	M %	56	29	12	3	0
B Opiskella? (Kaikenlainen opiskelu.)	N %	45	28	17	10	0
	M %	57	21	8	15	0
C Lähteä yön yli kestäväälle työmatkalle tai kurssille?	N %	49	27	22	2	0
	M %	64	28	6	2	0

Yhteisessä kotitaloudessa puolisonsa kanssa vakituisesti tai puolisoa vakituisemmin elävät:

PE6 Onko puolisonne liian vähän kotona?

	N %	M %
1 Kyllä	19	5
2 Ei	81	95

Puoliso liian vähän kotona:

PE7 Onko puolisonne liian paljon poissa kotoa:	N %	M %
1 enimmäkseen työn tai siihen liittyvien matkojen takia?	84	81
2 enimmäkseen vapaa-ajan harrastusten takia (sisältää järjestöelämään osallistumisen)?	10	8
MUIDEN SYIDEN TAKIA	6	12

Seuraavat kysymykset koskevat kotitöiden jakoa **omassa kotitaloudessanne**. Muihin kotitalouksiin kuuluvien mahdollista avustamista kysytään myöhemmin.

Puolionsa kanssa yhteisessä kotitaloudessa elävät, alle 18-vuotiaita lapsia vakituisesti kotitaloudessa:

PE8 Kuka teidän kotitaloudessanne oli **viime syksyn aikana useimmiten vastuussa** seuraavista asioista:

		äiti	isä	äiti ja isä yhtä paljon	lapsi / lapset	muu kotitalou- den jäsen	KYSYMYS EI SOVI
A ruuanlaitto arkisin? (Myös einesten tai valmiin ruuan lämmittäminen.)	N %	70	8	21	0	0	0
	M %	54	21	24	0	0	1
B astianpesu?	N %	47	8	42	2	0	0
	M %	37	12	43	5	0	2
C pyykinpesu?	N %	85	2	13	0	0	0
	M %	80	3	17	1	0	0
D silitys?	N %	72	9	12	0	0	8
	M %	74	5	15	1	0	6
E asunnon siivous?	N %	55	3	41	0	1	0
	M %	40	6	52	2	0	1
F päivittäisostokset?	N %	41	13	46	0	0	0
	M %	32	26	42	0	0	0
G lasten kuljettaminen päiväkotiin tai kouluun?	N %	24	12	29	6	0	29
	M %	17	20	28	8	0	27
H lasten kuljettaminen harrastuksiin?	N %	28	23	24	2	0	23
	M %	10	32	39	3	0	16
I yhteydenpito päiväkodin tai koulun kanssa? (esim. vanhempainiltoihin osallistuminen.)	N %	55	2	30	0	0	12
	M %	46	4	39	1	0	10
7-17 -v. lapsia kotitaloudessa:	N %	46	3	37	7	0	7
J lasten läksyjen teosta huolehtiminen?	M %	28	12	50	6	0	4
K keskusteleminen, leikkiminen lasten kanssa, iltasatujen lukeminen, taitojen opettaminen tms.?	N %	21	1	70	1	0	6
	M %	15	7	72	1	0	5
alle 7-v. lapsia kotitaloudessa:							
L lastenhoito? (Peseminen, pukeminen, syöttäminen.)	N %	46	1	51	0	0	2
	M %	33	6	58	0	0	3
M lemmikkieläinten hoito?	N %	17	9	17	4	0	53
	M %	11	8	21	5	0	55
N kulkuneuvojen huolto?	N %	2	85	12	0	0	1
	M %	1	94	4	1	0	1
O muu huolto, korjaus tai rakentaminen? (myös kodin elektroniikka ja pihatytöt.)	N %	2	84	10	0	0	4
	M %	2	92	5	0	1	1
P kodin taloutta koskevien asioiden hoito? (Lainojen, vakuutusten, maksujen tms. hoito.)	N %	19	28	52	0	0	0
	M %	14	40	46	0	0	0

Avoliitossa tai avioliitossa olevat tai alle 18-vuotiaita lapsia vakituisesti omassa kotitaloudessa:

PE9 Onko teille tullut viime aikoina mieleen, että olette liikaa vastuussa kotitöistä:

	N %	M %
1 kyllä, usein	14	1
2 kyllä, silloin tällöin	31	4
3 kyllä, mutta harvoin	17	13
4 ei ollenkaan?	38	83

Seuraavaksi kysyn muutaman asian parisuhteestanne.

Avo- tai avioliitossa:

PE11 Onko teillä mielestänne riittävästi valtaa perheenne sisäisessä päätöksenteossa.

Vaihtoehdot ovat: Perheen sisäisellä päätöksenteolla tarkoitetaan esim. kotitöiden jakamista, lasten kasvattamista ja rahan käyttöä koskevia päätöksiä.

	N %	M %
1 kyllä, kaikissa asioissa	68	61
2 kyllä, useimmissa asioissa	28	31
3 kyllä, joissakin asioissa	4	6
4 ei juuri koskaan?	1	2

Avo- tai avioliitossa :

PE12 Millainen on suhteenne nykyiseen puolisoonne? Onko se:

	N %	M %
1 erittäin hyvä	68	69
2 melko hyvä	27	24
3 tyydyttävä	4	6
4 huono?	0	0

Avoliitossa tai avioliitossa :

PE13 Tuleeko teillä erimielisyyksiä (nykyisen) puolisonne kanssa:

		paljon	jonkin verran	ei lainkaan	EOS
A Tuleeko teillä erimielisyyksiä (nykyisen) puolisonne kanssa seuraavista asioista: kotitöiden jakamisesta:	N %	4	39	57	0
	M %	2	39	59	0
<i>alle 18-vuotiaita lapsia kotitaloudessa:</i>	N %	0	28	71	0
B lasten hoidosta, kuljettamisesta tms.?	M %	0	18	82	0
<i>alle 10-vuotiaita lapsia kotitaloudessa:</i>	N %	3	12	83	2
D töistä poissaolemista lapsen sairastuessa?	M %	0	14	85	1
E rahojen käytöstä?	N %	2	26	72	0
	M %	1	28	71	0
F harrastuksiin tai vapaa-ajan menoihin käytetystä ajasta? (Koskee puolisoitten harrastuksia.)	N %	1	23	76	0
	M %	0	18	81	0

Omassa kotitaloudessa elävät naimattomat:

Seuraavaksi esitän muutamia perhettä ja parisuhdetta koskevia väittämiä ja kysyn mielipidettänne niistä.

Omassa kotitaloudessa elävät naimattomat:

SII Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä:

		täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
A Perhe-elämässä välttämättömät kotityöt rajoittavat vapaa-ajanviettoa tai harrastuksia?	N %	14	40	23	20	2
	M %	10	37	31	21	0
B Raha-asioista olisi hankala sopia perheessä?	N %	2	19	31	41	7
	M %	1	16	39	37	7
C Parisuhde sinänsä rajoittaa valintamahdollisuuksia omassa elämässä?	N %	11	35	21	27	5
	M %	14	38	23	26	0

Seuraava kysymys koskee **muihin kotitalouksiin** kuuluvien avustamista, jossa ei ole kysymys palkkatyöstä.

SUI Oletteko viime syksyn aikana avustanut tuntemianne muissa kotitalouksissa eläviä **sairaita tai huonokuntoisia** henkilöitä esimerkiksi käymällä kaupassa, tarjoamalla autokyydin tai tekemällä talous- tai korjaustöitä:

	N %	M %
1 kyllä, lähes päivittäin	6	3
2 suunnilleen kerran viikossa	16	13
3 vähintään kerran kuukaudessa	18	24
4 harvemmin tai ette ollenkaan?	61	60

Seuraavat kysymykset koskevat kokemuksianne sukupuolten kohtaamisesta erilaisissa arkielämän yhteyksissä.

SEI Onko eri elämäntilanteissanne toista sukupuolta olevia, jotka suhtautuvat ainakin joskus yliolkaisesti tai vähättelevästi puheisiinne tai ehdotuksiinne: *Sähköisellä lomakkeella 'toinen sukupuoli' on muodossa 'miehiä tai poikia', jos haastateltava on nainen, ja 'naisia tai tyttöjä', jos haastateltava on mies.*

		ei ole	yksi	muutamia	useita	EI KOSKE MINUA	EOS
<i>ansiotyö pääasiallisena toimintana:</i>	N %	59	10	18	2	10	1
	M %	75	4	11	1	10	0
<i>opiskelija tai koululainen:</i>	N %	58	10	30	2	1	0
	M %	63	8	26	1	0	1
C järjestöelämässä?	N %	47	3	11	1	37	1
	M %	57	2	8	1	32	0
D sukulaisissa?	N %	69	10	17	2	0	1
	M %	83	5	11	1	0	0
E naapureissa?	N %	84	4	6	0	3	2
	M %	90	2	4	1	1	2
F harrastuksissa?	N %	86	2	6	0	5	1
	M %	88	1	6	1	4	0
G muussa ystäväpiirissä?	N %	76	7	15	0	0	1
	M %	81	4	14	1	0	0

Kysyn seuraavaksi muutamia seksuaaliseen häirintään tai ahdisteluun liittyviä kysymyksiä. Seksuaalisella häirinnällä ja ahdistelulla tarkoitan tässä sellaista seksuaalista käyttäytymistä, joka on **ei-toivottua, yksipuolista ja saattaa sisältää painostusta**.

SE2 Onko joku vastakkaisen sukupuolen edustaja **kahden viime vuoden aikana**:

Sähköisellä lomakkeella 'vastakkainen sukupuoli' on 'mies tai poika', jos haastateltava on nainen, ja 'nainen tai tyttö', jos haastateltava on mies.

		Kyllä	Ei
A esittänyt asiattomia vartaloonne tai seksuaalisuuteenne kohdistuneita huomautuksia?	N %	21	79
	M %	7	93
B ehdottanut teille seksiä epäasiallisessa yhteydessä?	N %	11	89
	M %	6	94
C kertonut kaksimielisiä vitsejä tai puhunut härskejä tavalla, jonka olette kokenut loukkaavaksi?	N %	25	75
	M %	5	95
D lähennellyt teitä fyysisesti ei-toivotulla tavalla?	N %	15	85
	M %	6	94

Jos SE2A=kyllä:

SE3A Kuka tai ketkä ovat esittäneet asiattomia vartaloonne tai seksuaalisuuteenne kohdistuneita huomautuksia?

Jos SE2B= kyllä:

SE3B Kuka tai ketkä ovat ehdottaneet teille seksiä epäasiallisessa yhteydessä?

Jos SE2C= kyllä:

SE3C Kuka tai ketkä ovat kertoneet kaksimielisiä vitsejä tai puhuneet härskejä tavalla, jonka olette kokenut loukkaavaksi?

Jos SE2D= kyllä:

SE3D Kuka tai ketkä ovat lähennelleet teitä fyysisesti?

SE3A-SE3D vaihtoehdot:

(Alla olevat vastausvaihtoehdot luetaan vain kerran, ellei tarvetta toistamiseen ilmene.)

1 työtoveri	5B oppilas	10 ystäväpiiriin kuuluva henkilö
2 esimies	6 perheenjäsen	11 muu tuttava
3 asiakas	7 muu sukulainen	12 tuntematon
4 opiskelutoveri	8 entinen puoliso tai seurustelukumppani	13 muu
5A opettaja	9 naapuri	

SE6 Entä onko joku samaa sukupuolta oleva henkilö tehnyt teille jotakin edellä mainituista asioista **kahden viime vuoden aikana?**

	N %	M %
1 kyllä	3	3
2 ei	97	97

SE4 Ovatko raiskauksista nykyisin annetut tuomiot mielestänne:

	N %	M %
1 liian kovia	0	0
2 sopivia	6	7
3 liian lieviä?	90	90
EOS.....	4	3

SE5A Hyväksyttekö sen, että nainen ostaa seksiä prostituoidulta?

	N %	M %
1 Kyllä	32	59
2 En	63	37
EOS.....	5	5

SE5B Entä hyväksyttekö sen, että mies ostaa seksiä prostituoidulta?

	N %	M %
1 Kyllä	32	60
2 En	64	37
EOS.....	4	3

Kysyn vielä sitä, miten turvallisiksi tai turvattomiksi erilaiset elinpiirit koetaan.

VA1 Pelkäätekö väkivallan kohteeksi joutumista tai oletteko sen takia varuillanne:

		usein	ainakin silloin tällöin	hyvin harvoin	en koskaan	EI KOSKE MINUA
A liikkuessanne yksin ulkosalla iltaisin tai öisin?	N %	9	33	29	22	7
	M %	2	14	30	52	1
B käyttäessänne joukkoliikennevälineitä iltaisin tai öisin?	N %	4	18	20	28	30
	M %	1	8	17	55	19
C työtehtävissä?	N %	1	11	14	73	1
	M %	1	4	8	86	1
D perhepiirissä?	N %	0	0	2	95	2
	M %	0	1	3	94	2

<i>Jos pelkää iltaisin ulkona tai joukkoliikennevälineissä usein tai ainakin silloin tällöin:</i>		Kyllä	En
VA2A Oletteko pelon tai varuillaanolon takia karsinut iltamenojanne?	N %	24	76
	M %	8	92
VA2B Entä oletteko käyttänyt pelon tai varuillaanolon takia taksia illalla tai yöllä?	N %	59	41
	M %	28	72

LO1 Lopuksi kysyn arviotanne nykyisestä tilanteesta, kun Suomessa on nyt nainen presidenttinä.

		erittäin merkittävä	melko merkittävä	melko yhdeksä	pikemminkin haitallinen	EOS
A Kuinka merkittävä asia se on mielestänne sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta Suomessa?	N %	33	47	18	1	1
	M %	20	44	33	3	1
B Kuinka merkittävä asia on mielestänne sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta laajemmin kansainvälisesti?	N %	31	52	15	1	1
	M %	20	49	28	1	1

- 2008:
- 1 Urpo Kiiskinen, Tuulikki Vehko, Kristiina Matikainen, Sanna Natunen, Arpo Aromaa. Terveysten edistämisen mahdollisuudet. Vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus.
ISBN 978-952-00-2503-8 (nid.)
ISBN 978-952-00-2504-5 (PDF)
  - 2 Utarbetande av en datasäkerhetsplan. Handbok för verksamhetsenheter inom social- och hälsovården. (Vain verkossa).
ISBN 978-952-00-2507-6 (PDF)
  - 3 Ikäihmisten palvelujen laatusuositus.
ISBN 978-952-00-2525-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2526-7 (PDF)
  - 4 Kvalitetsrekommendation om tjänster för äldre.
ISBN 978-952-00-2527-4 (inh.)
ISBN 978-952-00-2528-1 (PDF)
  - 5 National framework for high quality services for older people.
ISBN 978-952-00-2529-8 (pb)
ISBN 978-952-00-2530-4 (PDF)
  - 6 Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma KASTE-ohjelma 2008–2011.
ISBN 978-952-00-2533-5 (nid.)
ISBN 978-952-00-2534-2 (PDF)
  - 7 Näyttöpäätetyö. Valtioneuvoston päätöksen 1405/1993 soveltaminen ja vaikutukset työpaikoilla.
ISBN 978-952-00-2550-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2551-9 (PDF)
  - 8 Nationella utvecklingsprogrammet för social- och hälsovården KASTE-programmet 2008–2011.
ISBN 978-952-00-2556-4 (inh.)
ISBN 978-952-00-2557-1 (PDF)
  - 9 Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset. Tunnista, turvaa ja toimi. Sosiaali- ja terveystoimelle paikallisen ja alueellisen toiminnan ohjaamiseen ja johtamiseen.
ISBN 978-952-00-2586-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2587-8 (PDF)
  - 10 Rekommendationer för förebyggande av våld i närrelationer och inom familjen. Identifiera, skydda och handla. Hur styra och leda det lokala och regionala arbetet inom social- och hälsovården.
ISBN 978-952-00-2588-5 (inh.)
ISBN 978-952-00-2589-2 (PDF)
  - 11 Rekommendationen för uppgiftsstruktur för den yrkesutbildade personalen inom socialvården.
ISBN 978-952-00-2600-4 (inh.)
ISBN 978-952-00-2601-1 (PDF)
  - 12 Sosiaalitoimen valmiussuunnitteluopas. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2603-5 (PDF)
  - 13 Handbok för beredskapsplanering inom socialvården. (Endast på webben)
ISBN 978-952-00-2604-2 (PDF)
  - 14 Säteilyonnettomuudet. Säteilylle altistuneiden tutkimus ja hoito.
ISBN 978-952-00-2630-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2605-9 (PDF)
  - 15 Strålningsolyckor. Undersökning och vård av personer som utsatts för strålning. (Endast på webben)
ISBN 978-952-00-2606-6 (PDF)
  - 16 Kansallinen terveyserojen kaventamisen toimintaohjelma 2008–2011
ISBN 978-952-00-2609-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2610-3 (PDF)
  - 17 Terveystä, turvaa ja tasa-arvoa. Katsaus 2007–2010
ISBN 978-952-00-2631-8 (nid.)
ISBN 978-952-00-2632-5 (PDF)
  - 18 Welfare, health and equality. Survey for 2007–2010
ISBN 978-952-00-2626-4 (pb)
ISBN 978-952-00-2627-1 (PDF)

- 19 Hälsa, trygghet och jämställdhet. Översikt 2007–2010
ISBN 978-952-00-2633-2 (inh.)
ISBN 978-952-00-2634-9 (PDF)
- 20 Juhani Ilmarinen, Tomi Hussi (toim.). Työhön osallistuminen ja työllisyyden kehitys. Raportti työhön osallistumisen tulo- ja lähtövirroista sekä Työterveyslaitoksen toiminnasta strategiakaudella 2004–2007
ISBN 978-952-00-2646-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2647-9 (PDF)
- 21 Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2008-2011. Regeringens jämställdhetsprogram 2008–2011
ISBN 978-952-00-2652-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2653-0 (PDF)
- 22 Arviointiselvitys vuosina 2002–2007 toteutetusta Kansallisesta terveyshankkeesta. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimusraportti 2007
ISBN 978-952-00-2657-8 (PDF)
- 23 Työsuojelustrategian seurantaraportti 1998–2007
ISBN 978-952-00-2671-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2672-1 (PDF)
- 24 Tarja Nieminen. Tasa-arvobarometri 2008.
ISBN 978-952-00-2689-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2690-5 (PDF)

